Mere wangid

Hermann Wagneri juhtumusromaan

1. peatükk.

On wangimajadirektore, kes on head, ja on wangimajadirektore, kes on halwad ametnikud. Heade ametnikkude seas leidub waheſt iſegi mõnda, kes omas auahnuſes ei püüa ükſinda olla hea ametnik, waid ka hea inimene. Ühe ſarnaſe nimi oli Balthaſar Ochs.

Dr. Balthaſar Ochs oli Graupeni wangimaja direktor. Ta ei wõtnud oma aſutuſesſe ühtki ſüüdimõiſtetud, ilma et ta temale poleks lubanud, et ta end ſiin parandab, ega laſknud ka kedagi wälja küſimata, kas ta on tõesti pööranud meelt.

Ei olnud nende ſeas, keda ta wabaſtanud, ühtegi, kes oleks ſeda küſimuſt wastanud „ei'ga". Kõik tõendaſid dr. Balthaſar Ochſile, et nad oma ſüüd on tunnud ja edaspidi ühtegi ſarnaſt katſet ei tee. Ainult ühes oli wangimajadirektor kibedasti pettunud. See oli ainus kogu kahekümne aasta kestel, mil ta ſiin teeninud. Ja tolle wangi nimi oli Felix Kõlwel.

Felix Kõlwel, noor, wäga ilus, eriſelt intelligent mees kahekümnekaheksa aastane, oli juſt täpſelt ühe aasta eeſt tulnud ſiia wangimajja. See oli üks neiſt juhtumiſiſt, mis huwitas dr. Balthaſar Ochſi eriti. Wäga heaſt, kuid lapſerikkaſt perekonnaſt pärit, kes alati elanud ſoodſates tingimuſtes, juriſt, kes haruldaſelt wara teinud oma doktori eksami ja et rutem teenida, üleläinud pangaaſjandusſe, kus ta pea jõudis ſilmapaiſtwale kohale, — oli äkki wääratanud.

Juſt tema wõimed ſaid ſaatuslikuks. Ta oli katſunud ſummat mõne ſajatuhande marga ſuuruſes hoopis iſeſuguſel, äärmiſelt peenelt wäljamõeldud wiiſil ſiſſe teha. See tegu oli aga wäikeſe ettewaatamatuſe tõttu, nagu ſeda tihtigi juhtub ſuurtel wargameiſtritel, ebaõnneſtanud. Felix Kõlwel arreteeriti, anti kohtuſſe ning mõiſteti üheks aaſtaks wangi.

Tänaſe päewaga lõppes tema karistusaeg, ja dr. Balthaſar Ochs tundis end kohuſtatuna küſima: „Kõlwel, olete end parandanud?"

Kuid ſee ülesanne hämmaſtas dr. Balthaſar Ochſi piſut. Ta oli idealiſt, ja idealiſtidega wõib kergeſti ſattuda waſtollu, kui neid ei wõeta küllalt tõſiſelt. Sarnaſe kuriteoga ſai walmis Felix Kõlwel. Rahawargus oli tal küll ebaõnneſtunud. Mis tal aga täieſti õnneſtus, oli ſee: tema, kel küllalt põhjuſt oleks olnud olla heas wahekorras oma ülemaga, pidas teda üleolewalt lihtſalt narriks.

Dr. Balthaſar Ochs mäletas weel wäga häſti iga wiimaſt kui ükſikaſja läinud aaſtaſt, ſeſt lüüaſaamine ei unune kunagi nii ruttu, kui wõit. Wõite oli dr. Balthaſar Ochs oma wangide üle küllalt ſaawutanud, allaandmiſt aga ainult üks kord läbi elanud. Kuid ſee kaalus ſamapalju, kui kõik wõidud kokku. See oli olnud täieline. Ning oli ka ſeepäraſt wäga kibe.

„Kõlwel," ütles dr. Balthaſar Ochs tol korral oma wahialuſele, kui teda ſiia toodi, „Kõlwel, olge awalik ja ütelge mulle: kahjatſete teie oma tegu?"

Felix Kõlwel, kes ei olnud ſugugi murtud, waid pigemini ükſkõikne ning

loid, wõttis selle peale oma musta koomalaste moodi wõlwitud ninalt näpitsa ja waatas wangimaja direktorile wiiwuks otsa. „Kas tõnelete minuga ametlikult, härra direktor," küsis ta, „wõi erawiisil?"

„Ainult erawiisil, mu kallim," rutas dr. Balthasar Ochs wastusega, „täiesti erawiisil. Teie ei pruugi sugugi karta."

„Siis, härra direktor," seletas Felix Kõlwel, „peaksite olema ka nii lahke ja palkuma mulle istet, kui soowite, et teile midagi wastan. Peale selle oleksin wäga rõõmus, kui teie mind ei nimetaks „kallimaks." Sarnane lähedale tikkumine wastutundeta närweerib mind."

Ja, sarnane oli see Felix Kõlwel, kes isegi wangina ei laotanud oma tasakaalu.

Hoopis arusaamatu inimene.

Mis jäi üle dr. Balthasar Ochsile? Ta pidi walima karmuse ning heldusе wahel. Et ta aga oli idealist, otsustas ta olla suursugune. Selle asemel, et süüalust ära lasta wiia ja teda kolmeks päewaks kartseri panna, pakkus ta temale tooli.

„Hea, härra direktor," ütles ta, püüdes peita oma kohmetust pilke taha, „waheşt awaldaksite nüüd, kas lahjatsete oma kergemeelist tegu?"

„Sugugi mitte," wastas Felix Kõlwel, mugawalt paremat jalga pahemale seades. „See tähendab, ühes suhtes küll."

„Ja millises nimelt?" küsis dr. Balthasar Ochs pinewalt. Juba walmistas ta endamisi soodsat wastust.

„Kahjatsen wäga", tunnistas Felix Kõlwel täiesti rahulikena, „et minu katse nurja läks. Kuid olen teisest küljest wäga õnnelik, et oma äparduse tõttu kohe karjäärі algul head õpetust sain. Küllap mõistan edaspidi olla ettewaatlikum. Inimesed on suuremalt jaolt kõik rumalad, kuid seda rumalust ei maksa ka hinnata liig kõrgelt. Katsun pidada seda silmas."

„Teie olete häbemata, härra doktor!"

„Ja teie olete tundeinimene, härra direktor. Tänage jumalat, et teile õnn osaks saanud, istuda siin wanglas. Wälisilmas, kus tõeliseд roimarid ringi jooksewad, oleksite kadunud."

„Dr. Balthasar Ochs kiskus suu ja kõrwad pärani. „On siis teie eesmärk end koolitada karnoseks roimarikś?"

Felix Kõlwel noogutas pead. „See on minu lindel siht. Nüüd on mul aega terwelt kaksteist kuud selleks ettewalmistuda."

Nagu kõik unistajad, kes tüssata saawad, tegi ka dr. Balthasar Ochs kurwa näo: „Kardan, härra doktor, et meie ühteiست peale teie wabastamist weel sageli nägema saame."

„See on kindel", lõpetas Felix Kõlwel, pikkamisi üles tõustes. „Alles siis saate minust täiesti lahti, kui olete läinud pensioni peale."

„Teie olete häbemata", pahwatas dr. Balthasar Ochs. „Pean teid kohtlema wäga waljusti, armsam."

„Tehke seda", naeratas Felix Kõlwel loiult . „Nagu ütlesin, waatan oma wangipõlwe kui õppeaja peale. Ja õppeaeg ei wõi kunagi olla liig wali."

Ja, niisugune oli see Felix Kõlwel, ja kõik mida ka Balthasar Ochs ette ei wõtnud, et teda muuta, ei aidanud midagi. Ei mõjunud tema peale suhtrusai ega piits. Tema jäi selleks, kes ta oli: inimene, kes istus oma wangikongis samasuguse kerge naeratusega, nagu büroos kirjutuslaua taga. Sellelãbi, et ta kunagi ei hakkanud wastu ega ka alandlik polnud, wõitis ta dr. Balthasar Ochsi igal sammul. Ja täna, tema wabastamispäewal, oli direktoril tõesti raske pöörduda tema poole sõnadega, mis seninі ühegi karistatawa peale polnud jätnud mõju awaldamata. Et need sõnad aga seekord ka langesid miljakandwasse põue, selle juures pidi ta tõesti kahtlema.

Kuid tubli mees täidab alati oma kohuse. Ja nõnda wajutas doktor Balthasar elektrikella nupule ja ütles sisseastuwale teenrile: „Wang Felix Kõlwel!"

Wang Kõlwel, kes astus mõne minuti pärast büroosse, kohutas oma wälimusega lihtsalt riietatud idealisti.

„Kas tuli see tore elumees", mõtles dr. Balthasar Ochs, „mulle õige tegema seltskondlikku wisiiti?"

Just selle järgi nägi wälja Felix Kõlwel. Ta kandis imeстamiswäärt heast riidest triibulisi pükse, mis harukordse hoolega pressitud. Ka pinja! ei määrinud wähemat tähelpanu. Näost oli näha, kui astuks ta sisse mõne „omasuguse" juurde, et öelda talle mööda minnes „head aega."

Dr. Balthasar Ochs wajas wähemalt kolm minutit toibumiseks. Lõpuks jai ta end nii kaugele pingutada ohjadesse, et juutis pakkuda wanglast wabanenule istet.

„Kõlwel", algas ta mõne kohmetu kõhatamise peale, „lasin teid tulla wiimast korda, et —"

Kuid juba siin katkestas teda Felix Kõlwel energiliise pea kuklasse wiskamisega. Hästiriietud noor mees tõmbas kärsitult taskust uuri. „Kui palju on teie kell, härra direktor?"

„Kui palju on kell?“ kogeles dr. Balthasar Ochs. „Täpselt wiis minutit üle kahe.“

„Wõi nii! Just kell kaks läinud aastal asusin siia wanglasse. Nüüd on aga juba wiis minutit üle. Olen juba wiis minutit waba ega kuulu enam teie walwe alla. Seepärast pole teil enam õigust kõnetada mind kui „Kõlweli“. Olen teile nagu kõigile teistele nüüdsest peale jälle „härra“. Kui teie minu wastu ei tarwita seda igaühele mõistetawat wiisakust, siis wõtan mina omale ka julguse ning ütlen teile lihtsalt „Ochs.“

“Härra“, pahwatas äkki dr. Balthasar Ochs ja läks näost tulipunaseks, „see on —“

„Nagu öeldud, endast mõistetaw asi“, seletas Felix Kõlwel rahulikult. „Loodan, et teie haridus nii kaugele küünib, asja sarnasena näha.“

Dr. Balthasar Ochs sai ainult selle tõttu õhku hingamiseks, et ta üles kargas ja toas ruttu edasi-tagasi käima hakkas. Temas wõitlesid häbi ning ahastus. Häbi oma uue allaandmise üle ja ahastus, et ta seesuguse moraalselt täiesti langenud inimese peale mingit mõju ei suuda awaldada. See ahastus sai temas lõpuks wõidu. Ta astus Felix Kõlweli ette, tegi wäga murelikku näo ja ütles wannutawal toonil: „Minu armas härra dr. Kõlwel —!“

See kõlas juba teisiti ja awaldas ka omamoodi mõju. Felix Kõlwel naeratas lahkelt, noogutas peab ja küsis: „On teil waheti üks sigar?“

Oo ja, sigarit oli dr. Balthasar Ochsil küll ja selle andis ta hea meelega. Ta unustas end isegi nii kaugele, et suitsunäljasele tuld pakkus, mida Kõlwel wäga meeldiwa leidis ja awalikku rahulolemisega wäljendas: „Tänan teid. Tänan teid wäga. Teie ei aimagi, kui raske oli mul sigaritta läbi saada Terwe pikk aasta.“

Ta tõmbas suitsu kopsudesse ja puhus selle mõnuledes wälja. Üksi inimene poleks wõinud ütelda tema kohta, et ta praegu wanglast wabanenud Tema olek oli nii wärske, näoilme rahulik, naeratus nii kaalutud, et dr. Balthasar Ochs end tema ees tundis wiletsa poisikesena. Ja ometi ei olnud sellel noormehel midagi peale wiiekümnekuue marga ja kaheksakümne kolme penni, mis talle wangipõlwe aasta sisse toonud, ning wiimse elegant ülikonna midagi, millega muretseda oma uut elu. Sest enesestki mõista on wangist tulnule kõik ukse suletud. Kust sai ta aga sarnase rahu ning julguse?

„Minu armas härra doktor,“ algas Balthasar Ochs nüüd ettewaatlikumalt, „ma ei suuda teile ütelda, kui kahju mul on teist, just teist, kuna teil on suuri andeid! Teie pole minust kunagi aru saanud. Aga kui teie ka ei usu, on see ikka nii: tahaks teid aidata kõigest südamest. Wähemalt nõuga.“

„See on teie poolt wäga kena,“ wastas Felix Kõlwel, „kuid pean kahjuks tagasi lükkama teie abi. Ma ei waja seda.“

„Mitte? Aga, jumala pärast, mida mõtlete siis peale hakata?“

„Kõige pealt: raha muretseda.“

„Teie pole algul ju päris ilma.“

„Ja, wiiskümmend kuus marka ning kolmkümmend kahessa penni. Selleşt jatkub waewalt esimese klassi piletiks Kölni.“

„Kas ei wõi teie siis sõita neljandas klassis?“

„Ea, see rikuks ainult minu meeleolu ja mustaks mu ainsa ülikonna. Pean Kölni jõudma näiliselt rikka mehena see on tähtis. Sest järgmise kolme päewa jooksul seisab mul ees raske ülesanne.“

„Milline siis?“

„Ülesanne, endale muretseda paartuhat marka.“

„Dr. Balthasar Ochs waatas Felix Kõlwelile kohkunult otsa. „Milleks wajate kohe paar tuhat marka?“

„Et selleşt teha kümme tuhat. See on juba märksa kergem. Kuid wiieşt kümneşt teha tuhat, see on keeruline.“

„See oleks ju wõimatu,“ hüüdis dr. Balthasar Ochs.

„Ah, ei,“ wastas Felix Kõlwel rahulikult, peab waid olema meeleolus. Ja seda ma olen. Olen puhkanud terwe aasta. Nüüd jaunen otse töö järgi.“

Sellesse sõnasse kiindus nüüd doktor Balthasar Ochs, kui parandamatu idealist, terwe innuga.

„Waadake, seal on teil õigus! Töö, seep see ongi, mis teile kõige esmalt tarwis läheb! Aga kardan, teie ei leia nii kergesti omale kohast tööd.“

„Olge muretu, küll mina juba midagi saan.“

„Aga miba siis nimelt?“ küsis dr. Balthasar Ochs imestatuna.

„Mis kätte juhtub. Algul ei wõi ma palju walida. Teen kõik. Ja midagi leidub kindlasti.“

„Ega's ometi jälle midagi autut?“

Felix Kölwel naeratas. „Mida nimeate autuks?“

„Kõike, mis on keelatud seaduses.“

„Oletades, et seda, kes talitab wastupidi, ei pealt tabatakse,“ pilkas Felix Kölwel. „Ei, tabada ma end enam ei lase, wõite olla kaljukindel. Mitte kunagi.“

„Teie tahate siis jälle,“ kogeles dr. Balthasar Ochs. „Teie tahate — — ?“

Felix Kölwel noogutas peab. „End wälja-strutada. Teguiseda. Jõuda haljale oksale. Kuid mitte nii piiramisi nagu teie, kes iga kümne aasta pärast saate ühe astme lõrgemale, nii et ta siis juba hall on, kui lord nii palju on, et häsi wõib elada. Wõib siis üldse weel häsit elada, kui juukseid peas hallib? Ei, seda wõib waid nooruses. Ja seepärast tahan lõusta ruttu, wastawalt minu temperamendile ning tahtele. Ma tahan ja seepärast saan ka. Ja sellega on lõpp.“

Dr. Balthasari näost kadus wiimane märwikübe. Ta oli kahwatu. Suured higipiisarad seisid otsal. Higipiisarad tekkisid selleşt, et ta oli äärmiselt kohkunud. Ja ta oli kohkunud selle üle, et kutsegewus noorsoo üle saab wõidu.

„Olete õnnetu mees,“ sosistas ta. Tema hääl oli murtud ja täis hirmu.

Felix Kölwel raputas peab. „Ei, teie olete õnnetu. Waadake ometi korrals peeglisse. Kas näete selle järgi wälja, et teid rahuldab teie amet? See wõimaldab teile ainult äärmiselt wäikest sissetulekut aastas ja wanaduseks hädatarwilist pensioni. Ja mida teete teie siis ka head? Hoiate waid paar tänawpoissi riimi ja luku taga„ kes omas töös wilumatud. Arwate, et tõelised kaabakad wabaduses teist ka küünewäärtki lugu peawad?“

„Mul on puhas südametunnistus,“ hüüdis dr. Balthasar Ochs uhkelna.

„Ja, ning sellel puhkate nüüd. Oleu aga teile tõtt, et palju parem on puhata wabalates luksuswoodites. Ja, luksuswoorditel, tugitoolidel ja ilusatele naistele peab elama. Kardan, et teie weel elus pole kannud lakklinge ega osta kaelasidet jõimida stiilselt.“

Dr. Balthasar Ochs kargas püsti. „Pean teid paluma...“

Felix Kölwel tõusis samuti istmelt: ning kummardas wiisakalt. „Ja, minu pean teid tänama. Tervet kahesaeli kuud olen nautinud teie lahkust kõlalise wastu. Ma pole tänamatu. Kui teil omal peaks juhtuma äpardus ja teie hädas olete — —“

„Pärra!“

„— — siis wõite igal ajal arwestada minuga. Nüüd, head aega.“

Alles mõne minuti pärast ärkas dr. Balthasar Ochs nagu ajumustusest. Oli see, mida ta üle elanud, unenägu — kurjusest, mis wõimsana täitis peab, et häwitada headust?

Ta wajas tükk aega, et jõuda tagasi ideaalsemi kadulasse, millest a ta kuues juba mitmed aastakümned. Nüüd istus ta seal jälle üsna kindlana ning julgena. Andis kunnustega wanale wäsinud ruunale paar hoopi. Ta teadis, mis siin teha. Kaitsta ilma sündinud roimari eest. Seepärast üles, traawides edasi!

Omas meeletuses oli ülearnetu ära annud, kuhu ta sõita tahab. Kölni! Hea, seal peab politsei teda ootama. Ja teda terawalt silmas pidama, et tohe linnu haarata, kui paras aeg.

Dr. Balthasar Ochs naeris harwa, aga seekord naeris ta täiest kõrist. Kui see politsei tal jälle täes oleks, seekord mitmeks aastaks — küllap ta muretseks temale siis luksuswoodi, tugitooli ja ilusaid naisi! Hahaha!

2. peatükk.

Felix Kölwel ei naernud. Selleks polnud tal aega ega praegu ka mingit põhjust. Mõttega, et ta aastaks istumise järgi nüüd jälle waba, oli ta ammugi harjunud.

Tunnetejoowastus oli temale täitsa wõõras. Samuti nagu ta kasta seni tõrest rahulikuna oli asunud wangimajja, et tunnud ta täna tarwidust tunnistada rõõmu pärast. Ta waatas kõike ilma — ning elu-asju kainelt ja asjalikult. Ja nõnda polnud tal sel hetkel omast tüütawast pikast kabemest wabanemise tarwe kõrwal muud soowi, kui teada saada, mil läheb esimene rong Berliini.

Juhtus ka hästi, sest reisijaterong Hamelni seisis parajasti jõudumalmas. Mõne minuti pärast lihutas ta mühinal läbi juunimaastiku. Felix Kölwel istus ülistuba kupees, waatles walminewaid põlde ega suutnud tagasi hoida kerget naeratust. Lihtsamcelne kuid aus dr. Balthasar Ochs, kes arwab teda praegu jõitwat Kölni, rõõmustab juba salatsest silmapilgu üle, mil ta loodab teda jälle wastu wõtwat omas suurmeelses asutuses.

Felix Kölwel süütas sigareti ja kasutas waba aega oma praeguse rahalise seisukorra rewideerimiseks. Tal polnud küll wõlgu, aga ta warandusse pooleşt polnud tal midagi nimetamiswäärset.

Tal oli küll weel läinud aastast pinsaku woodrisse peidetud wiissada marka. Kuid eleganse nahktasku kõrwal, mis sisaldas endas hädatarwilist pesu ja mulet-tarbeid ning ühte suwimantli, oli see ka kõik. Iga-

Mere wangid

HERMANN WAGNERI juhtumusromaan 2

tahes jatkus selleşt, et Felix Kölwel wõiks elada taheksa päewa murru gentlemanina Berliinis. Ja selle aja kes el leiab kindlasti iga energiline ning andekas mees midagi, mille abil kindlustada oma waranduslik jeisukorda.

Hamelnis lahkus Felix Kölwel reisijaterongist. Siin tuli tal ooota kaks tundi, seşt õine Berliini kiirrong sõitis wälja alles kell seitse. Kõige pealt otsis ta juulseiõitkajat, kes teda wabastaks mühawist wangimajahabemest ja kes ta soengu wõtaks põhjalikule ümbertöötamisele. Kui Felix Kölwel püsti tõusis, waatas talle peeglist wastu sihwakas noor härra, siledaks pügatud lõua ja hoolega piiratud juustega. Ta näis wäga sümpaatilisena ning tagasihoidlikuna. Aga kes juba korraks temale pilku heitis, ei saanud nii ruttu waadata mujale. Selles inimeses peitus midagi, mis meeldis esimesel silmapilgul. Ja juulselõikaja, keda puhtsuitamiselt ei waatlemata ülsinda rikkalik jootraha, ütles tahtmata uut külalist jumalaga jättes: „Austage meid teinekord jälle oma tulekuga, härra baron!"

Seda ma olengi, mõtles külaline wäljaminnes, seşt warguskatses süüdistatud Felix Kölwel ei wõi ma olla enam mingil tingimisel. „Baron kõlab hästi ja on siiski wärwitu. Pean otsima ainult weel kohast liigume.

See tuligi tal meelde weinipudeli taga, kui ta lühike aeg peale selle istus restoraanis õhtusöögil. Äkki terkis ta silme ette üks noorpõlwe sõber, keegi baltlane nimega baron Kaulbars, kellega ta koos käinud põllumajandustistel loengutel. See noor baron oli end aastate eest õnnetu armastuse pärast maha laşknud. Nüüd otsis ta aatama uuele elule. Keegi teine, nublim tahtis omandada tema nime ja sellele anda rohkem wäärtust kui too unistaja teda teha suutis. Seda tõotas endale kindlasti Felix Kölwel.

„Arwel!" hüüdis uuestisündinud baron.

Ja kärsituna, püüdes wõimalikult ruttu wälja pääseda wäikesest prowintsrestoranist, ruttas ta jaama wõttis esimese klassi pileti Berliini ning andis käsikohwri pakikandjale, et see ta wiiks wabasse kupeesse.

Rong oli kaunis täis. Aga tühja kupeed polnud kusagil. Mõne kiire pilguga ringi waadanud, otsustas Felix Kölwel asuda ühte kupeesse, kus istus weegi sigaretti suitsetaja daam. Ta astus sisse ja teretas. Daam nimmas teda poole pilguga, näis tusajana, kuid noogutas siiski peab. Waewalt oli uus reisija istunud akna alla, hakkaski liikuma rong.

Nüüd oli Felix Kölwelil aega uurida oma wastasistujat. Seda tegi ta, lugedes näiliselt ajalehte. Ühtaegu imes see mõnuledes lõhnawat Türgi sigaretti. Keegi wäljamaalane? mõtles ta. Wõiks oletada, et see daam on palju reisinud. Ta kandis lihtsat, kuid wäga kallist kostüümi. Sellele seltsis weel ehe, mille briljandid ülsinda wälja tegid terwe waranduse.

„Wabandage," ütles Felix Kölwel. „Armuliseb lubawad?"

Daam oli oma sigareti tuhatoosis lokku pigistanud ja kahus nüüd astata awada raskel akent. Felix Kölwel ruttas appi. Daam naeratas kergelt ning tänas. Seejuures peatusid ta silmad tahtmata oma kaasreisijal.

Tuli iseeneseşt kõnelus nende wahel. Selleks andis põhjust ilus õhtu. Päike lebas juba sügawal läänes ning hõõgus seal hiiglasuure tuliketana. Wastandits eredale wärwikülluselle foonile, seisid puud tumedatena ning tõstetena.

Nende kõnelus tõmbas äkki suuremaid sõõre, läks üldiseşt looduskirjeldusteşt üle ülsikute ilmaosade maastikkude kirjeldusele. Lõpuks jutustati Lõuna-Ameerikaşt. Selgus, et daam sealt tulnud. Wiimane peatuskoht olnud Pariis. Ta tundis peaaegu kõiki Euroopa maid, ainult Wenemaad mitte.

„Minu kodumaa," naeratas Felix Kölwel.

„Olete wenelane?"

„Ja, parun Kaulbars," esiteles end Felix Kölwel, „pärit Riiast."

Nüüd silmitses teda daam hoolsamini ja oli näha, et ta temale meeldis. Olenes see selleşt, et ta nii suurepärasselt mõistis pealt kuulata? Daam näis iseloomult wäga elawana, armastas rääkida. Siirdus üheşt jutuaineşt teisele. Felix Kölwel katkestas teda ainult siis, kui pidas kohaseks ütelda mõnda komplementi. Ja need polnud kaugeltki waimutud. Ehk küll daam kogu aja kõneles, oli see siiski Kölwel, kes juhtis jutu suuna.

Seejuures silmitses ta daami mahetpidamata. Daam wõis olla umbes kolmekümne aastane ja kõneles Saksa keelt ilma miskisuguse wäljamaa rõhuta. Tema olemises oli palju närwilikkust. Ta näis kuulwat inimeste seltsa, kes armastawad olla ülsinda, kuid teda rohkem janunewad seltskonna järgi, kui see neile sobib. Ta sattus äkki suuremasse hoosse.

„Olete kunstnik?“ küsis Felix Kölwel.

„Milleşt oleiate seda?“

„Kas pole mul õigus?“

„Ja.“

„Tulete wälismaa ringreisult?“

Daam naeris. „Usna õige. Mina olen Gruhl. Tunnete mind?“

„Muidugi.“ wastas Felix Kölwel kummardades. „Täna on mul tõesti õnne.“

See polnud ta tühine sõnatõlk. Felix Kölwel soowis endale tõesti selle tutwuse puhul õnne. Mis teda aga pisut hirmutas oli see, et reisulaaslane oli üleliima tuntud lauljanna, kuna ta teda oli pidanud mõneks nartetee tähelk. Kuid ta logus end ruttu. Tema eesmärk oli mõõta inimest ainult järgmise mõõdupuuga: kas ta temale teatud juhtes kajulik wõib olla, wõi mitte. Selleşt Gruhlist, kes nüüd kandis krahwinna Huyni nime teadis ta, et see — muinasjutuliselt rikas on. Ta ei näinud siis ta muud kui tema miljoneid.

„Ja teie, härra parun,“ küsis tuntud Gruhl „Olete wist Sakjamaal lõbureisul?“

„Kölwel rapuias pead. „Olin siin üliloolis Oppisin mitu aastat Berliinis, Leipzigis ja Münchenis. Olen jurist.“

„Ah,“ imestas Gruhl.

„Sõidan lähemal ajal Pariisi,“ jatkas Felix Kölwel, „ja sealt Inglismaa ning Koosi kaudu kodu.“

„On teil Wenemaal mõisaid?“

„Ja,“ wastas Kölwel pealiskaudselt, „kuid mõtlen ajuda Peterburis riigiteenistusesse.“

Wahepeal oli läinud pimedaks. Wagunis süütas elekter Felix Kölwel sulus akna ja tõmbas ukse resriided kokku. Nõnda polnud karta, et keegi tuleks segama.

„Kas teie ei suitseta?“ küsis Gruhl.

„Sitski“

„Noh — siis laske hea maitsta!“

Diwanil lebas wäike krokodillinahast käsitasku, mille awas daam ja sealt wälja wõtiis kuldse sigaretikarbi. Ta pakkus Felix Kölwelile. See wõtiis peenikese aromaatilise sigareti, kummardus kaaslasele lähemale, et omakorda pakkuda tuld. Sel juhusel heitis ta kiire pilgu awatud käekotti. Rahatasku tõrwal, mis olewat pungil täis, leidus igasuguse tühja-tähja seas paar määrustikku asja: üks briljantidega kaetud käewõru, paar sõrmust ja kõigepealt kaelakee suurte pärlitega. Kõik oli hoolelult segi paisatud.

Lauljanna wiskas sigaretikarbi käekotti tagasi ja wajutas selle lukku. Mugawalt patjadesse toetades, wisatcs ühe jala teisele, tõmbas ta paar korda suitsu kopsudesse ja jatkas jutustust oma reisjust Lõuna-Ameerikast Pariisini, kuhu teda saatnud tema mees. Seal olcks ta meeleldi peatanud pikemalt, kuid leping sundis teda juba kolme päewa pärast laulma Berliinis.

„Teeb teile reisimine lõbu?“ küsis Kölwel.

„Weel enam,“ ütles Gruhl, „see on lihtsalt minu kirg. Aeg-ajalt waldab see mind niisuguse jõuga, et mind kinni ei hoia ükski asi ilmas. Alles siis rahunewad närwid kui kuulen klirrongi mürinat. See on nagu miski kaud minus.“

„Olete ebausklik?“ küsis äkki Felix Kölwel. Lauljanna naeratas kergelt.

„Miks?“

„See tuli mulle nii muuseas meele Mina olen seda küll. Ja seepärast on mul alati teatud hirm sõitude eest“

Gruhl nõjatas weel mugawamalt patjadesse.

„Jutustage ometi . . .“

„Põhjuseks on unenägu, — sest on juba mitu aastat mööda.“

„Kas mõni kummaline?“

„Meeldiwad teile jutuased?“

„Wäga. Kardan siis hirmsasti. Ja kartuses, millest teada, et see waid kujutatud, on nii palju meeldiwat eriuust. Tuleb endale siis ette nagu laps, kellele wanaema jutustab pimedas ahjunurgas tondilugusid . . .“

Ühetooniliselt mühises rong läbi öö. Hämarus oli muutunud pimeduseks. Wahel tortas esile mõni kollane signaallaterna tuli, et jälle kohe kaduda öö süle.

„Arwan, meie kustutame suure tule,“ tegi Felix Kölwel ettepaneku. „See on unenägude jutustamiseks liig ere.“

„Palun,“ oli nõus ta kuulus Gruhl.

Nüüd istusid nad wastamisi poolhämaras kupees. Kuna lauljanna andus pinewale ootusele kutsus Felix Kölwel kogu da terwe oma jõu, et korda saata tegu, mis teda aitaks ühe ropsuga üle kõikidest ebamugawustest, mida ta ettenäinud oma kutsealal. See kuju oli nimelt kuritegewus. Ja, suuremõõdulik kuritegewus. Selle teo idee oli teda haaranud sel hetkel, mil ta pilku heitis Gruhli käsitaskusse. Sellest peale oli ta mahetpidumata kaalunud wõimalusi, kuidas seda teostada. Mängijana, kes oma õnne peale teeb otsustawa katse, walis ta kõige hulljulgema tee. Ta põles sisimalt, kuid oli mälijelt täiesti külm.

„Noh, härra parun,“ ütles tuntud Gruhl oma peolaemelas asendis. Ta hääles wärises arglik iha „Kas ei taha teie juba kord alustada?“

„Heameelega.“ wastas Felix Kölwel, „ma ei tea ainult, kas wihin nüüd . . .

Waadake ometi, kui pime on wäljas. Ja kui pööraselt ruttu kihutab rong."

„Just nüüd, just nüüd," jäi Gruhl oma palwele kindlaks. „Teie olete huwitaw reisukaaslane. Oskate isegi hirmu peale tjada."

„Mina küll mingit hirmu ei tunne," ütles Felix Kölwel. „Ainult sõit õises kiirrongis on mulle weidi õudne, — tolleşt unenäost peale. Nägin nimelt —"

„Noh?"

Felix Kölwel alandas häält. „Teie peate teadma," jatkas ta, „et see ainult osalt unenägu oli, osalt oli see ilmsi. Kuid tõelikkus ning unenägu olid nii tihedalt seotud, et ma tänapäew weel aru ei saa, mis şee õieti oli . . . See oli ühel ööl, nagu täna, ühes kiirrongi kupees, nagu siingi, mil sõitsin Moşkwaşt tagaşi Peterburi. Minu wastas istus keegi mees, kelle kohta ma ütelda ei wõi, kui wana ta oli. Waheşt näis mulle, kui oleks ta waid kolmekümne aastane, sealsamas sarnanes ta aga kuuekümneaastaşele wanamehele. Wõib olla, oli ta haige, wõib olla, hullumeelne. Ta silmad lebasid fügawais aukudes, ja kui ta tõstis oma laod, mis küll sündis wäga õharwa — nägin şealt kummalişt külma torkawat pilku. Need mõjusid mu peale terawate pistetena. Wõi paremini: ta oleks minu otşekui oma pilguga tahtnud surmata. Ja, mul mattus isegi hing, kui ta mulle waheşt minutite wiişi otşa jõllitas. Pidin, eht ma seda küll ei tahtnud, ta temale silmi waatama, ja nõnda olid meie pilgud juhitud wastamişi külmalt ning liikumatult. Näete, umbes nii . . ."

Siin peatas Felix Kölwel ja waatas kuulşale Gruhlile tardunult otşa. Üksi lihas ei liigutanud ta näos, silmis oli midagi klaaşiş. Ilme oli osalt surnu, osalt hullumeelşe oma.

Gruhl, kes algul uudishimulişena oli kummardanud ettepoole, et paremini näha Felix Kölweli nägu, läks kord-korralt rahutumaks.

Ta püüdis naeratada, kuid suutis waid näidata halenaljakat lõusta. „Härra parun," şosistas ta, „härra parun . . ."

Kuid tardunud, torkawad, pärani kistud surnud silmad tungişid halastamata tema peale.

Seal wiskas daam diiwani nurka,, lõi käed silme ette ja hoigas: „Küllalt, härra parun, — küllalt!"

Nüüd lõdwenes pinge Felix Kölweli näos, milles lihaşed paariks minutiks otşegu olid kiwistunud. Sügawalt hingates laskus ta patjadeşşe ja küsis wäsinud häälega: „Ehmataşin ma teid?"

Köheledes wõttis lauljanna käed silme eeşt. „Pişut küll," ütles ta lühikeşe kaalumişe peale.

„Pean ma lõpetama?"

Gruhl naeratas. Ja şelles naeratuşes tuli weel enam nähtawale iha meelikõditawa õuduşe järele. „Ei," palus ta taşa. „Teie jutustate wäga hästi. Oieti mängite enam, kui jutustate... Teate, teie wiişite mu närwid päris şegaduşşe. Mulle näis, kui oleks ma eemalt kuulnud tumedat mühinat."

„Ja, şamaşuguşes şeişukorras olid minu närwid şiis ka," jatkas Felix Kölwel. „See polnud üşinda hirm, mida tundşin tol ööl, waid şellesşe kummalişşe surmahirmu, mis tõuşis tipuni, kogunes weel midagi muud, mis oli joobnuştawalt magus, — magus nagu mürk, mõtlesin tol korral. Ja mina imeşin şeda magus-õudşet mürki, mis hoowas minu reisukaaslaşeşt, kes elutu kotina lamas diiwani nurgas. Ma imeşin aplalt şeda mürki ning anduşin wabatahtlikult joowastuşele, mis ikka enam ja enam uimaştas mu meeli, kuni lõpuks magama jäin."

Felix Kölwel pidas wahet. Rong tormas parajaştt mööda jaamaşt, tekkis õõnes müriu ja kadus jälle ‚wälkuşid hetkeks akna taga punaşed tuled ning kustuşid. Jälle ümbritşes weerewat raudmadu pilkane öö.

„Üks küşimus", algas Felix Kölwel. „Peate wõimalikuks, et surnu wõib awada silmad ja waadata kellegile otşa?"

Õudşuşe tundega tõmbas lauljanna şiidişalli tugewamini õlgadele. „Miks şee tähendab? Miks küşite nii?"

„Seda nägin unes tol korral", jutustas Felix Kölwel edaşi ja şumbutas weel enam häält, „tol ööl, mil magaşin lõwasti, kuid ometi olin ärkwel ja şelgema mõistuşe juures, kui kunagi warem. Ja, see on tõesti küşimus, kas magaşin ma şiis wõi olin täies teadwuşes, ebaloomulikult üleskruwitud teadwuşes, mille kõrwal meie harilik ärkwelolek şarnaneb unenägudeta unele. Wõib olla, oli şee ilmsi, mida şiis nägin. Kuid şee oli nii õudne, et mu şelge mõistus şeda täna uskuda ei wõi..."

„Mida tete şiis nägite?" küşis Gruhl.

„Ühte surnut."

„Ühte surnut — ?"

„Ühte surnut, kes minuga aşus ühes kupees. Inimeşt, kes rippus konkşu otşas, just

nõnda, nagu ripub siin praegu see mantel, lõdwalt, wolli langenuna ning lõhnana, allawajunud peaga, nii et finalas pügamata lõug puudutas sisewajunud rinda — just kui mõni nukk, mida seatud põldudele lindude hirmutuseks... Tummana ning liikumatuna rippus surnu seal haagi külges ja oli ometi täis saladuslikku elu, mis mõjus minu peale nii lohutawalt, et tahtmata pidin pärani kiskuma silmad ja talle otsa waatama, kuna mu hing kinni jäi ning süda seisatas — talle wahetpidamata näkku jõllitama, nagu oodates, et ta mulle midagi ütleb... Ja see surnu oli minu haige wõi hullumeelne reisukaaslane."

Felix Kõlwel oli end küüru tõmmanud nagu hüppele, mida tahetakse teha tagurpidi, ja ta mõlemad käed olid wälja sirutatud riidewarna poole, millel rippus Gruhli siidmantel.

Lauljanna tõmbus ehmununa tagasi. „Lõpetage", ähkis ta, „waikige lord..."

„Ja," jatkas Felix Kõlwel, „waikisin tol korral ka, ehk ma küll meeleldi oleks karjunud. Kuid kõri oli nagu lukkunõõritud, huultelt ei tahtnud ainustki kaja. Ma suutsin waid jõuetult hoigada — kuulge, ainult nii — — — "

Felix Kõlwel ajas end pooleldi püsti, sirutas eemaletõrjudes käed haagi poole, mis asus Gruhli pea kohal, ja tõi kuuldawale õudseid korisewaid hääli, nagu wõitleks ta tõesti hirmust meeletuna elu ning surma wahel.

Lauljanna tahtis püsti karata, langes aga Felix Kõlweli liikumatu kogu ees wärisedes diiwanile tagasi. Ainult pilalt ning tasaselt hoigas ta.

„Waikige," käskis Kõlwel kähisedes. Waadake, seal kõikus surnu ja mina pidin talle lakkamatult otsa waatama, sest mulle näis, nagu tahaks ta midagi ütelda. Seal tõusiski tema rinnale laskunud pea. — Nagu oleks tagant keegi tõmmanud traadist, tõusis pea äkki püsti, kõikus mõni sekund edasi-tagasi ja jäi siis liikumatult püsima uues asendis. Äkki tõusid jama mehaaniliselt ka tema laod, ja ma nägin enda poole pöördub õudsete klaasistunud silmade paari — waadake, nii! — waadake minu peale!... Ja siis — siis hakkas äkki jälle nagu traadist tõmmatuna kerkima ning wajuma lõug, ruttu, häälelult ning wiiraslikult, nagu kõneleks poodu midagi. — Kui kaua see kestis, ei tea ma — see oli igatahes igawik, — tean ainult, et ma lõpuks surmahirmus — waadake selle alla tõmbasin — waadake nii! — kuni rong läbilõikawalt wilistas, — just nõnda, nagu praegu = ="

Äkiline tõuge pani rongi, mis täie kiirusega edasi tormanud, üleni wõpatama. Kuuldi pressi allalaskmist. See tegi kõikuwa tooni, rongi kiirus wähenes, oli tunda, et see püüdis seisma jääda, kuid ei saanud.

Felix Kõlwel seisis kupees, käsi ikka weel allatõmmatud hädapiduri küljes, silmad hirmust pärani...

Lauljanna karjatas.

„Mida teie teete? Olete hullumeelne! Olete —"

Wiimast jõudu kogudes kargas ta püsti ja põgenes ukse juurde. Terwest kehast wärisedes waatas ta siin oma kupeekaaslast, kes tõesti näis kaotanud olewat mõistuse, sest ta wehkles kätega metsikult ringi, kui tahaks eemale peletada mõnd nägemata wastast.

Nüüd sõitis rong üsna pikkamisi, wõis peatuda iga silmapilk. Oli kuulda, kuis teistes kupeedes aeti aknad, kuis lükati uksed lahti. Koridoris kostsid rutulised sammud ning ärritawad küsitlused.

Seal põgenes ka Gruhl omast kupeest. Paukudes lendas uks tema järel lukku.

Mis nüüd sündis, kestis waid paar sekundit. Kõige pealt lükkas Felix Kõlwel ukse riiwi. Siis tõmbas ta akna alla, wõttis wäikese käekoti, oma mantli, kübara ja reisitasku ning hüppas awatud akna kaudu wälja.

Sel hetkel tõusis õues kirjeldamata segadus. Gruhl, kes ühe wõõra reisija ümbert kinni haaranud, karjus hüsteeriliselt. Sellesse seguneşid ka teiste daamide kiljatused ja meeste hüüded, kes asjata tahtsid luua korda. Pead kaodates sõeluti edasi-tagasi, rongiteenijad käisid ärewuses ringi. Keegi ei taibanud õnnetuse põhjust, ja seda ei suutnud ka seletada üksi, sest daam, kellel see teada, wiibis hirmsates nutukrampides.

Wahepeal oli aga Felix jooksnud üle laheröõpalise raudteetammi, sealt alla karanud ja kadunud tähtetu öö pimeduses.

Jooksnud mõni sada sammu üle põllu, põrkas ta äkki wastu puud. Nüüd nägi ta, et wiibib metsaserwas. Kohe wähendas ta sammude kiirust.

Ta tungis ikka sügawamale metsa ja teadis, et tema töö õnnestunud. Tugewasti pigistas ta käte wahel kuulsa Gruhli wäikest käekotti. Tal oli raha, tühjap läheb nüüd tõit iseendast.

3. peatükk.

„Wiieskümnest margast teha tuhat, on hirmus raske," ütles Felix Kõlwel wangla direktorile. „Tuhandest margast aga teha mõni kümmetuhat. See on juba märksa ker-

gem." Ta oleks aga wõinud lisada rahulikult juurde: „Mõneštkümnešt tuhandešt aga teha šabatuhat, on minušugušele inimešele lapšemäng."

Muidugi, wiimane oli temale ka ainult mäng, kui ka jušt mitte lapšemäng, šiis ometi kaardimäng. Ja šeda tegi ta wankumatult, külmawereliše kindlušega, nagu inimene, keš šelleks šündinud. Kuna teišed šüdamepõkšumišega kaalule panewad oša warandušt, wiskas tema täitša üksköikšena wälja oma wiimaše penni, lootes õnne peale. Ja šee läks tal korda. Paremini, kui ta oli oodanud.

Kuid Felix Kölweli raudšed närwid ei lõdwenenud šellepärašt. Jušt wastuokša: ta töötas edaši ja weel šuurema hooga. Üheaastašešt järjekindlašt tegewušešt Berliinis jatkus, et tal kindlašti warjule oli pandud ümmargune šajatuhandeline šumma.

Felix Kölwel teadis ka, et kui ta tahab rajada oma tulewiku weel kaugemale, peab ta tutwuši sõlmima inimeštega, keš meeleldi annawad wälja raha. Ja nendešt ei tule kunagi puudu, kui ainult olemas ošawus. Seda oli aga Felix Kölwelil ülearugi. Warsti šurus tema ümber hulk nooremaid ning wanemaid kawaleere, keš end austatuina tundšid, et saawutada tema šõpruš.

Ka hulk naiši kleepus temale külge. Kuid Felix Kölwel oli arwamišel, et armastuš ainult šõjariistana tarwitada tohib, millega lüüa, mitte aga šellašena, millega lööbud wõib saada. Seepäraš ei lubanud ta naistele kunagi aktiiwšelt mõjuda tema elule. Ainult üks ideaal hõljus tal silme ees. See oleks šide mõne daamiga, keš temale kašulik wõiks olla, ja tema omakord šellele. Mingišuguseš lähemaš šõpruseš ei tohiks aga olla juttu.

Nagu kõikjal, nõnda oli Felix Kölwelil ka šiin õnne. Ta juhtus kokku krahwinna Hakkiga. See naine mõistis kohe šarnaše šideme kašulikkuš. Nõnda ühinešid need kaks täies teadmišes, et kušagil ei tarwitše olla nii aus, kui šeal, kus tuleb tüšsata mõnd kolmandat.

Oli raske kindlaks teha, misšugušešše rahwušše kuulus õieti krahwinna Hakk. Tõendati, ta olewat waraše noorpõlwes olnud rändawas tširkuses ja hiljem ühe aadeli šooš Austria ohwitšeriga juhtumisrikkaid reiše ette wõtnud. Kaheksümne kaheksa aastašena abiellus ta ühe wanema, rikka mehega, keš warsti šuri. Jälle wabana tuli ta kord ühes, kord teišes šuurlinnas ešile, mõistis igalpool ašuda wäljapaištwale kohale ning wõluda meeste šüdameid. Ta matkas läbi poole ilma, ei leidnud aga kušagil kauemaks kindlat peatušt. Kuni ta lõpuks jõudis kolmekümne kahe aastašena Berliini, kus ta endale ostis kõrwuni armunud krahw Hakki, temaga abiellus, kuid ühte elama ei ašunud. Oma uut krahwi nime šildina tarwitades, ašutas ta panšiooni. Siin tutwunes ta Felix Kölweliga. Ja näis, nagu oleks ta nüüd tabanud kohašt.

See penšioon oli awatud waid äärmišelt walitule tihile. Krahwinna tegi kõik, et näha enda juures ainult peeneid külališi. Tema ettewõte ei wajanud mingit reklaami, keda šoowitati šalajaš omawahel. Sešt see polnudki õieti panšioon harilikus mõttes, waid hoopis midagi muud. See oli pelgupaik miljonäridele, keš mugawalt üheskoos elada tahtšid; lõbus kodukolle šuurematele rahameestele ning elujänulištele, keda kõdištas iha olla õuekondlaseks krahwinna Irma Hakkile, kellešt teada, et ta šama wõlum oli, kui külm.

Selles haruldases panšioonis kerkis ühel päewal ešile Felix Kölwel, keš kandis šeekord doktor Lohri nime. Petmata instinktiga haistas temas krahwinna warsti kohašt wandekaaslašt.

Temale ei meeldinud šelles noormehes mitte niiwõrd muretus mängus, millega wiimane wõitis ja kaotas šuuri šummaši, kui jušt hästikaalutud külmus, mis nii ošawasti peitus muretuše taga. See ülearu kaine mõistus ei libišenud Irma silmišt, šamuti mitte teraw pilge, millega Felix Kölwel kohtas kõiki rahamehi, keš jõudu katšuši oma pangatähtedega. Warsti awaneski wõimalus pikemale awameelšemale kõneluše.

Oli juba mööbunud neli tundi keškööšt ning wõitluseš, mis õieti ašet oli leidnud dr. Lohri ja noore ameeriklaše, mišter Toby Simonšeni wahel. See mäng polnud jušt wäga närwepingutaw, šeš härra Toby oli kohe šelle peale magama jäänud, kui ta oli kaotanud oma wiimše lahtiše raha. Ja ta magas weelgi. Dr. Lohr šeišis juba tükk aega tema ees ning waatles teda.

Sel hetkel astus šišše Irma. Dr. Lohr laši teda lähemale astuda. Nõnda šilmitšeši nad mõlemad rahulikku magajat.

„Huwitaw inimene," katkestas lõpuks Irma waikuši.

„Ja," noogutas dr. Lohr peab, „ainus

tõsiselt huwitaw inimene, keda kogu selle aja jookul, kus siin wiibinud, teil leidnud olen."

„Peale teid küll ainuke — ja," naeratas Irma.

„Huwitan mina teid?" küsis doktor Lohr, Irmale tooli lähemale lükates.

Irma waatas talle wiiwuls tähelpanelikult otsa. „Wäga," tunnustas ta lõpuks. „Kes teie olete?"

„Tunnete ju minu nime."

„See pole kindlasti teie õige nimi," naeratas krahwinna. „Kuid ega see lõpuks polegi tähtis. Mis teie olete?"

„Mees, kes püüab kõrgemale."

„Ehk teiste sõnadega, kes tulnud alt... Ah ja, kõrgele saada, — see oli ka alati minu eesmärk. Kuid ma ei püsinud seal kunagi kaua. Igasugu juhtumised tõmbasid mind jälle alla."

„See tuleb selleşt, et lasite end juhtumisteşt walitseda. Seda ei tohi iialgi. Inimene ise peab walitsema juhtumiste üle. Need pole muud, kui wäikseb kired, millele ei tohi alistuda. Neile ei tohi kunagi woli anda. Silmis peab pidama waid üht suurt kirge — ja see on kirg tõusta."

„Olete wäga tark. Meeldite mulle. Arwan, teie pole endale wist weel kunagi annud woli."

„Eksite. Täna aasta eest istusin weel wanglas. — — Asja pärast, mis mul ebaõnnestus. Ja see ebaõnnestus juhtumise läbi. Selle tõttu oli mul aga terwe aasta aega järelmõtleida, kui rumal see on, et inimene ei walitse enda üle."

„Terwe aasta —" ütles krahwinna. „Mõnda murrab see."

Dr. Lohr naeris. „See murrab ainult niisuguşt, keş on seesmiselt nõrk. Minul on kindel tahtmine. Ja närwe ei tunnusta ma üldse."

„Olete weel wäga noor," kõheles krahwinna.

„Wõin aga hoolimata selleşt igalpool enda eest wälja astuda. Peale selle tähendab wanglas üks nädal terwe aasta. Olin wabaduşe jõudes wananenud kümne aasta wõrra. Kuhekümne üheksa aastasena olen ma jõelişelt neljakümne aastane."

„See on täismehele kohane wanadus."

„Ka naişele, keş oşlab olla küps ja näida noorema..."

„Meeldin ma teile?"

„Meeldite eneseşlmõistetawalt, — aga sellele ei meeldi siis teie lõpuks? Kuid mulje, mille awaldate minu peale, on märkşa raskema laaduga. Olekşin peaaegu walmis teile midagi kinkima, mida seni weel ütşki inimene minult pole saanud: see on uşaldus."

Krahwinna ulatas käe, mida suudles Felix Kõlwel. „Hea, oleme sõbrad!"

„Wannutatud!" lişas Felix Kõlwel juurde.

„Kelle wastu?"

„Kõikide wastu, keş seişawad meil tee peal ees."

Ta näitas härra Toby peale, keş norskas tugitoolis, jalad kaugele wäljaşirutatud, käed püşitaskus. Lõpmatu lodewus lebas iseg magades tema näol.

„See on heaşt puuşt," ütles dr. Lohr. „Arwan, seda maşaks juba hakata raiuma."

„Meil puuduwad aga tõõriistad," naeratas krahwinna.

„Neid peab omale muretşema," wastas dr. Lohr. Siis waikişid nad pişut aega.

Pilueilmil waatas krahwinna uniştades dr. Lohri. „Ta on haruldaşelt rikas. Rahal pole tema şilmis mingit tähendust. Ta annab seda wälja, kui ammutaks ta selle allikaşt, mis ei kuiwa kunagi."

„Mida teate tema kohta?" küsis dr. Lohr.

„Wäga wähe. On kuulda, ta olewat kellegi Chicago wiljaşuurkaupmehe ainus poeg. Kuid ta wanemad on juba ammu şurnud. Praegu wiibib ta Euroopas, nagu ütleb, et tublişti lõbuştada. Kuid ammugi ei weetle teda enam üksi lõbuştus. Arkwelolek, kurdab ta, olewat temale parandamata pahe, mis waid selleks kaşulik, et annab koguda uut und. Ta magab, haigutab ja magab jälle. Wahepeal tõstab ta aga iga nädal hinda, mille eest ta mind tahab oşta."

„Teid oşta?"

„Ja. Ta ütleb: Olen nagu narr teie järele — kui palju tahate? Naerşin teda kohe eşimeşel pakkumişel wälja. Siis nimetaş ta şõbamerahuga wiişkümmend tuhat dollarit. Sest peale kordab ta iga nädal oma ettepanekut, lişades igakord wiişteişt tuhat dollarit. Praegu oleme jõudnud şajakümne tuhande dollarini .

„Ja teie ei mõtlegi wist wastu wõtta tema ettepanekut?"

Krahwinna naeris. „Annan omale aega."

Dr. Lohr waatas talle tõşişena otşa, kargas äkki püsti ja haaras tema käe. „Need şadawiişkümmend tuhat dollarit, mida ta teile lõpuks pakkuma şaab, on şandipennid. Meie peame minema kõige peale wälja!"

Krahwinna kişkus kohkununa şilmad pärani. „Meie — ?"

„Ja, meie! Ilma minuta şaate temaga jootraha, aga minuga — —"

Ta katkestas, kummardus krahwinnale lähemale ja sosistas talle lõpu kõrwa.

See ehmus. Taandus tahtmata paar sammu. „Olete hull," ütles ta waid.

Felix Kölwel oli jälle täiesti tasakaalus. Ta kummardus pilkawalt. „Wabandage. Kuulute wist ka nende hulka, kes armastawad seda wäheşt, mis neile kindel."

Nörk puna tõusis krahwinna palgedesse. „Sugugi mitte. Kuid põlgan kõike wõimatuşi. Olete fantaşt. Mina pidaşin teid aga külma mõistusega inimeseks.

Felix Kölwel naeris: „Arwate, et fantaasiata wõib saawutada suuri asju?"

Siin katkestas ta, wiskus tugitoolile, süütas sigareti ja näitas magajat: „See on laps, keda sinna wiia wõib, kuhu tahad, kui seda ainult osawalt tehakse."

Peale selle ei kõnelenud kumbki tükk aega sõna. Weel põleşid tuled ruskes kroonlühtris, kuid läbi aknaeesriiete hiilis juba hämardawa päewa kahwatu walgus.

„On teil juba miski kindel plaan?" küsis krahwinna äkki.

„Ei. Pole ju mõtet midagi wäljatõõtada, kui ma teie kaasabis kindel pole."

„Olete mind siiski oma kilda wõitnud," ütles krahwinna wäikse wuheaja järele. „Kas ma aga teis ei pettu?"

„Mul oleks rohkem põhjust nõnda küsida," wastas dr. Lohr. „Aga minu instinkt ütleb, et just teie minule kohane wandeseltslane olete."

„Teie instinkt?"

„Ja." Dr. Lohr wõttis krahwinna käe ja ütles äkki muutunud toonil: „Noh?"

„Peate mulle andma aega," kaitses end krahwinna.

„Aega! Arge olge wäiklane! Inimeseid, nagu meie, haistawad ühteişt. Kas teie ei tunne seda?"

„Olete waheşt armunud?"

Dr. Lohr tegi waid eemaletõrjuwa liigutuse. „Tahate mind meelega walesti mõista?... Armastus nõuab ühelt allumişt, teiselt walitşemişt. Meie aga tahame jagada ausalt: üheşuguseid õigusi, ja kohustusi. Mitte tunded ei wii meid edasi, waid ühised huwid. Ja kindel tahtmine. On teil seda?"

„Ja."

„Andke mulle oma käsi!"

Dr. Lohr hoidis krahwinna kätt wiiwuks oma kätes. „Mitte suuri sõnu, krahwinna. Küsin teilt waid: tahate olla minule aus ning truu?"

„Ja," wastas krahwinna tasa. „Ootan seda aga ka teilt."

Dr. Lohr suudles tänuks tema kätt. Sel ajal silitas krahwinna pahemaga kergelt tema juuşeid.

„Ha!" kostis samal hetkel nende kõrwal. Nad kargasid üles. Ameeriklane oli ärganud, haigutas ja waatas kohmetuna pealt. Wälguliirusega tabas neid ühteaegu üks ja sama mõte: kui kasulik see neile oli, et härra Toby ärgates neid just selles asendis leidis.

Dr. Lohr naeratas kaalutult. Krahwinna punastas.

Härra Toby sirutas end. „Soowin õnne," ütles ta weidi aja pärast oma wõistlejale. „Olesin maksnud krahwinnale hea hinna. Kas trumpasite mind üle?"

„Ja, mitmewõrra," wastas krahwinna wahele.

Härra Toby kiskus silmad pärani.

Dr. Lohr pakkus talle sigaretikarbi ja ütles: „Panin waekausşi oma isiku. Ja krahwinna on arwamisel, et see rohkem kaalub kui teie dollarid. On see tõsi?"

„Lollus," uriseş härra Toby, sigarit wõttes. „On teil tuld?"

„Palun."

„Tänan, doktor... Aga kas soowite wedada kihla?"

„Kihla?"

„Ei ma krahwinna teilt siiski ära näppan?"

„Mitte tiialgi."

Seal kaotas härra Toby hetkeks oma hariliku loiduse. Wihaşena kargas ta püsti ja haaras krahwinna õlast kinni. „Mitte naerda! See pole nali! Pean teid saama! Ma pean!"

Raskelt pani dr. Lohr oma käe ameerikaşe õlale. „Härra Toby, kas teie ei näe, et wälşas juba suur walge on? Oleks aeg woodişe hetta! Tulge!"

4. peatükk.

Krahwiliku Hakki pansioni külaliste seas oli ainult kaks, kes asusid sinna elama pikemaks ajaks: doktor Lohr ja härra Toby.

Esimene leppis kolme toaga, kuna teisel tarwitada oli terwe majakord. Tema „töötuba" oli warustatud kolme sügawa tugitooliga, ja tema töö seisis selles, et ta waheldamişi istus kord ühele, kord teisele ja ikka uuesti otsusele jõudis, et tal on lõpmatu igaw. Wahetewahel plaksutas ta oma wäsinud käsi, mis neeger Diogenesile märgiks oli, et ta peab tooma uusi sigarette ja wärsket whiskyt.

See neeger oli tõeline ingiane. Kes teda lord nägi, ei unustanud teda nii pea. Mitte ülsinda tema suur kogu ei paistnud silma, waid see hääletus, millega ta täitis oma kohust.

Kunagi ei tulnud selle musta teenri suust sõna, isegi siis mitte, kui härra Toby wiskas talle wastu pead whiskypudeli. Siis wälgatasid küll korraks Diogenese silmawalged, kuid suu jäi kinni; sest tõmmunahaline oli sündinult tumm.

„See mees on nagu automaat," ütles härra Toby lord doktor Lohrile. „Talle wõib nällu karjuda käske, ülestöid misseguseid ja kui palju, ta täidab kõik. Kuulab pimesi sõna, ega räägi midagi. Suurepärane tööriist."

Sellejuures lasi ta läbi paista, et ta Diogenest tarwitas tihti toiminguiks, mis katsid awaliikust. Mis temal karta? Tunnistajana on neeger hädaohuta, sest ta ei saa rääkida ega mõista kirjutada, kui ta ka tahaks midagi wälja anda.

„Loom, kelle weel minu isa taltsutas. Oo, tema oskas seda paremini, kui keegi muu. Ta oli pärit lõunast."

„Teie lööte teda ka?" küsis doktor Lohr.

„Loomad ei kuula ju hoopideta.

„Aga kui tema lord wastu lööks — see hiiglane?"

Härra Toby tõstis imestades wäsinud silmalaud, nagu kuuleks ta midagi, mille peale ta warem polnud mõtelnudki. „Lollus. Andsin Diogenesele juba lapsena piitsa. Tol ajal" — jälle langetas ta koiuli silmalaod — „tol ajal tegi see mulle nalja."

Härra Toby ei lännud kunagi wälja. Kui teda haaras mingisugune segane igatsus, astus ta oma kinnisesse autosse, tõmbas aknaeesriided tihedalt kokku, surus end tagumisse pehmesse nurka ja käskis Diogenest kihutada mitu kilomeetrit läbi linna tänawate.

Siis olid ta närwid rõdikawalt pinewal, talle näis, nagu tormaks ta läbi tiheda inimsalga, ta kuulis heledaid ehmatushüüdeid ja surnute tumedat korinat, arwas nägewat lõhkikistud inimlehi ja haisewat werelõhna. Higisena tuli ta siis koju, sõõstis ihast piitsutatuna krahwinna juurde.

„Krahwinna, ütles ta, „läinud pühapäewal pakkusin teile sadawiiskümmend tuhat dollarit. Kas pole teie iila weel nõus?"

Irma raputas pead.

„Hea. Nüüdsest peale hakkan iga nädal alla kärpima wiiskteist tuhat dollarit. Pakun teile täna sadakolmkümmend wiis tuhat. Tulewal pühapäewal on ainult weel sadakakskümmend tuhat."

„Olete narr."

„Mis mina olen, see ei puutu asjasse. Siin on tegemist ainult minu dollaritega. Ja need on mõistlikud."

Härra Toby haaras Irma käsiwarrest kinni, ja tema silmades sädeles äkki midagi, mis tuletas meelde noorust — wõi ei, see oli pigemini unenägu nooruseest, mis aga juba enne hargnes laiali, kui ta õieti sai teadwaks.

Aga ta nüüd ei aidanud sõnadewõitlus. Krahwinna jäi langetaelsena oma seisukohale.

Peale selle ei näidanud härra Toby end mitmel päewal inimestele. Ta peitis end tubadesse nagu sügawasse hauda. Weetis päiwi magades ja rändas öösti läbi walgustatud ruumide. Pea norus, käed püsitaskus, seisatas ta sageli mängutoa ukse taga ja kuulatas, kas ei kosta sealt heledat naise naeru. Ainult seda ootas ta.

Kuid kõik jäi waikseks. Mängutoa raske tammepuust uks ei lasknud läbi ühtegi heli. Wõi lähels ta jälle korraks alla ning panels mängule kõikide härrade imestuseks warem pakkumata summa? Ah ei, ta see on juba tühtanud! Ka see ihar läige raha järgi laasmängijate silmis on talle igawaks läinud. Mitmed olid isegi nii arad, et nad temaga enam laasa ei tahtnud teha, kui te õnne peale wälja heitis ennekuulmatu rahasumma. Ainult üks — —

Härra Toby wiskus sügawamale tugitoolile, heitis pea tagasi ja sulges silmad. Ta mõtles selle ühe peale, kes teda igatpidi ületrumbanud. Mitte ülsinda mängus waid ka krahwinna suhtes. Ta tundis, kuis see teda põlgas, ehk ta seda küll wiisakana kunagi wälja ei näidanud.

Härra Toby tannatas. Ja, temas oli haruldane walus tanne, et tema niisugune polnud, nagu too. Nagu too elurõõmus noormees, kellel on tulewik, kuna temas rikkus ning küllus on hämiianud wiimase kui mõtte minewiku kui ka tulewiku kohta. Minewik — see oli mälestus. Tulewik — lootus. Ta ei lootnud juba ammu enam. Ja meelde tuletada minewikku, see oli õudne.

Härra Toby tundis, kuis temas hakkas närima kadedus. Kadedus tolle ühe peale. Kas saaks waheşt teda ära osta? Ja kui kõrgelt hindab ta end?

„Mina olen siis tema, kuna tema mina peab olema!" mõtles härra Toby.

Ja see soow waldas teda äkki niisuguse jõuga, läbistas teda nii tugewasti, et talle näis, nagu oleks see juba tõeliikuseks saanud. Mister Simonsen oli mister Lohr ja mister Lohr mister Simonsen!

Härra Toby kihistas naerda. Suurepärane wahetus! Midagi uut, midagi algupäraſt, mille ſarnaſt weel kunagi pole olnud. Ta tundis end äkki noorena, tugewana ja täis wärſket tahtejõudu. Pani juba mõttes oma käe krahwinna ümber ja waatas ſelle naeratawaſſe andumaſſe näkku...

Äkiliſe hüppega oli härra Toby püſti. Whiskypudel kukkus kliriſedes maha, mis oli ſeisnud lauakeſel tugitooli kõrwal. Waikſena ilmus neeger Diogenes raskete ukſe-eeſriiete tagant.

„Too mulle miſter Lohr!“ karjus talle miſter Toby kähiſedes wastu. „Ruttu! Pean temaga kõnelema!“

5. peatükk.

Doktor Lohr kummardas kergeſti. „Teie ſoowite kõneleda minuga, härra Toby?“

„Istuge,“ ütles härra Toby lühidalt, kuſjuures ta toolile wiskus ja jalad üksteiſele ſeadis.

Doktor Lohr wõttis istet.

„Mul on igaw,“ ütles härra Toby lühikeſe waheaja peale, „tahan teiega juttu weſta.“

Doktor Lohr waatas kella. „Õieti olen ma ſee aeg ametis.“

„Tean. See ei tee midagi. Taſun kahjud. Tahan teha teile ühe ettepaneku.“

„Ettepaneku?“

„Ja. Tahan teilt ära oſta krahwinna. Mida nõuate?“

Doktor Lohr raputas pead. „Mul on wäga kahju, kuid krahwinna pole müüdaw.“

„Pole müüdaw? Lollus. Kõik on müüdaw. Oleneb waid hinnaſt. Maksan, kui palju tahate. Wõite nõuda kõrget hinda.“

„Peale ſelle,“ jatkas doktor Lohr, „ei tuulu krahwinna minule.“

„Kellele ſiis?“

„Iſeendale.“

Härra Toby ſülgas. „Olen teinud temale ettepanekuid. Olen läinud iſegi ſajawiiekümne tuhande dollarini. Ta ei taha aga. Kui palju pean ma pakkuma?“

„Kõik.“

„Mida tähendab ſee?“

„Temaga abielluma.“

Härra Toby kargas püſti. Kargas püſti niiſuguſe elawuſega, mille ſarnaſt keegi tema juures juba aaſtate keſtel pole näinud. Ta rappus naeruſt. Kuna dr. Lohr teda külmana waatles, wiskus ta lõpuks toolile, ajas jalad harki. Polnud wõimalik kirjeldada, kui tänulik ta oli oma külaliſele ſelle nalja eeſt, mida ſee teinud. Ta tunnuſtas otſekohe, et ſee kõige parem nali olnud mida ta ſeni ühe inimeſe ſuuſt kuulnud.

„See pole nali,“ ütles doktor Lohr.

„Mitte?“

„Ei. Ainult ſelle hinna eeſt ſaate krahwinna. Muidu mitte.“

„Loobun,“ ütles härra Toby.

„Ja,“ noogutas doktor Lohr pead. „Seda peate küll.“

„Ei!“ hüüdis ſeal härra Toby ärritatuna ja lõi ruſikaga lauale, millel kliriſeſid klaaſid, „mina ei loobu mitte! Pean ſaama krahwinna! Pean! Ainult mõneks päewaks! Siis wiskan ta minema! Minema! Tänawale!“

Ta tegi liigutuſe, milles awaldus küllaſtumine ja wastikus, ſülgas jälle, jõi lonkſu whiskyt, süütas uue ſigareti, et ſiis jälle wäſinuna laskuda tugitoolile.

Doktor Lohr naeratas. „Ekſite wäga. See ei õnneſtu teil kunagi. mitte kunagi! ütlen ma.“

„Siiski,“ wastas härra Toby pilkawalt.

„Kuidas?“

„Teie abiga!“

„Minu —?“

„Ja.“

Härra Toby waatas oma wastaſiſtujale kawalalt otſa. Talle tegi nalja, ärritada teiſe uudishimu. Ta tundis end ſel hetkel tugewamana. Ja ſee tunne kõditas teda hoopis iſeſuguſelt.

Kuid dr. Lohri näos polnud jälgegi uudishimuſt. Ta ilme polnud ei loid ega pinewil, waid hoopis ükskõikne. Nii ükskõikne, et härra Tobyl kadus kannatus. Mida mõtles ſee mees, keſ arwas mängida wõiwat temaga, kuna ta ometi iſe oli mängukanniks hellitatud dollarkuningale?

„Kõnelege!“ karjus härra Toby wihaſena. „Mida mõtlete? Kelleks peate mind? Miſs?“

„Wabanduſt,“ wastas doktor Lohr wiiſakuſega, mille taga peitus kerge pilge. „Wabanduſt — ma pole ſelle üle üldſe weel järelmõtelnud!“

„Wõeh!“ uriſes härra Toby. „Wõi nii! Aga mõtelge ſiis nüüd ſelle peale.“

Doktor Lohr waikis.

„Ekſite,“ jatkas härra Toby. „Olen rohkem, kui arwate. Näin küll narrina, kuid olin hädaohtlik...“

Doktor Lohr kummardas wiiſalalt, püüdes näidata, et ta walmis on uskuma öeldud ſõnu.

Härra Toby pilgutas kawalalt ſilmi. „Teil on — heh — teil on hirm?“

Doktor Lohr raputas pead.

„See meeldib mulle. See weetleb. Olen

huwitaw. Olete — Aga kes teie üldse olete?"

„Doktor Lohr," wastas küsitaw ükskõikse kummarduſega.

„Tean. Nimi ei puutu asjasse. Tahan rohkem teada. Milline iseloom? Milline minewik? Misſuguſed eesmärgid?"

„Milleks?" küsis doktor Lohr.

„Saate päraſt teada. Taſub ära. Kohkute!"

„Olen petis," ütles siis doktor Lohr rahuliſelt.

„Kes?" karjatas härra Toby.

„Mina," wastas doktor Lohr, wiskas ſigareti jupi maha ja waatas härra Tobyt rahulikult otſa.

See hööguſ. Hööguſ ülewas meeleheas. Ta oli röömuſ, et ſee mees ſeda awalikult wälja ütles, mida teiſed rumalaſt peaſt ſalgawad. Nönda awaneb ju mängule, mida ta meelitſeb, päris ſoodne pind. Ta oli juba etendanud igaſugu oſaſid. Ainult petiſt polnud ta weel kujutanud. Ja ſee weetles teda. Talle näis, nagu peaks ta oma uue olemuſega, mille ta tollelt külmalt ning kiwiſtunud meheli wõtab kui mõnda mantlit ſabande ſaladuſliku wollidega ja endale ümber paneb — eſimeſes tormijooſuſs wõitma krahwinnat.

Ta ſirutas doktor Lohrile üle laua mõlemad käed. „Tänan. Teadſin ſeda muidugi ammu. Aga et teie ſeda tunnuſtate, awalikult wälja ütlete, —ſee on — ſee on omapärane, julge! Soowin õnne! Imetlen teid! Olete mees, kel igalpool edu — he?"

„Ja," noogutas doktor Lohr peab.

„Hindan ſeda. Minul on ka edu olnud, kuid mitte enda iſiku läbi — waid oma dollarite tõttu, mida wõin kulutada. Aga — wõtaks kurat — ſee on tüüdanud minu! Nüüdſeſt peale peab aſi muutuma! Ja ſelleks wajan ma teid. Peate mind aitama, Yes!"

„Tahate minult õpetuſt ſaada?" küſis doktor Lohr pilkawalt.

Härra Toby raputas peab. „Õpetuſt! Pole tarwis. Mina pole rumal. Wõin kõik. Kõik, mis tarwis, et olla teie."

„Mina?"

„Teie. Juſt teie. Olen omale pähe wõtnud, mängida teie oſa. Tahan wõtta omale teiſe maſki — ja juſt teie oma, doktor — ja... Lühidalt. Teen teile ettepaneku. Hiilgawa ettepaneku. Pruugite waid aſjaſt kinni haarata!"

Ta peatus ja waatas doktor Lohrile uuriwalt otſa. See oli langetanud pilgu ja näis kaaluwat. Tükk aega ei könelenud kumbki. Kuni doktor Lohr jälle tõstis pea.

„Milliſt ettepanekut tahate mulle õieti teha?" küſis ta ja ſilmitſes haruldaſt ameeriklaſt.

„Wahetada," ütles härra Toby.

„Wahetada?"

„Ja. Meie oſaſid. Teie peate olema mina, ja mina teie. Teie peate olema härra Toby Simonſen Chicagoſt, ſee mees, kes iſegi ei tea, kui palju tal raha on, ja mina — äh! — mina tahan enda peale wõtta teie oſa. Tahan olla miſter Lohr, petis, kes kõik korda wiib, ſeſt — ſeſt et ta ſeda wõib. Yes."

„Olete hull," ütles doktor Lohr liikumatuna.

Härra Toby naeris. Naeris kõlatult nagu inimene, kellel õnnestunud kohutada teiſt. Tema mõte näis talle äärmiſelt algupärana, ja ta wõttis ſeda wäga tõſiſelt. Pealt näha, kuidas keegi teine teda mängib, ja nimelt niiſugune, kes on hädaohtlik, julge ning tark, kuna tema, härra Toby, jällegi endale wõtab petiſe oſa, kes mitte millegiſtki ammutab määratuid wäärtuſi — ſee näis tõotawat tema närwidele kõdi, mille harnaſt ta juba ammu igatſenud.

„Ha," naeris ta. „Imeſtate. Teie ei uſu mind, arwate, et olen hull. Pole wiga, karastuge, jooge!"

Ta kallas oma tummale wastaſiſtujale wiiskhi, kes ſelle ühe ſõõmuga alla kugiſtas ja klaaſi energiliſelt lauale pani. Üksſi lihas tema näos ei annud ära, mida ta mõtles.

„Teie idee on algupärane ja hea," ütles ta lõpuks. „Kardan ainult, härra Toby, et teie minu oſa läbi ei wii... Teate, ſee on raske."

„Juſt ſee tõmbab mind. Küllap läheb kõik, olge muretu. Aga kas kujutate endale, et minu oſa õige kerge on?"

„Muidugi! Lapſemäng!"

„Rahaga ja — dollaritega — lugematute dollaritega. Aga miſter Toby, kel pole raha — he?.. Oletan muidugi, et teil palju pole?"

„Ma ei waja ka midagi."

„Midagi?"

„Mitte pennigi. Ainult teie nime. Selleſt aitab."

Härra Toby hõõrus käſa. „Olete wahwa poiſs. Teete oma aſja häſti. Olen tõesti uudishimulik. Teil on õigus end niimetada kaksleiſt kuub miſter Toby Simoniks Chicagoſt. See tõmbab... awab wõimaluſi... Arweſtan ſellega, et teie miſter Toby Simonſeni nimega, kel igalpool krediiti — häh — waranduſe loote, mis wähemalt miljon dollarit suur!" —

Härra Toby läks wallatuks, plaksutas käsi ja käskis Diogenest, kes tummana ilmus uksele, tuua sekti.

Härra Toby hiilgas. Kiitis pikalt ja laialt nalja, millega ta tahab rikastada ilma. Ta löi doktor Lohriga klaasid kokku. „Loodan, et teie kõik hästi korda saadate, keeruliselt, häbematult ning põnewalt — mis?"

„Ja," lubas doktor Lohr, „ainult üks tingimus on mul, et meie oma lepingu ka kirjalikult ning wormaalselt teeme."

„Kaheteistkümneks kuuks, ja. Olen aasta otsa teie, ja teie mina. Ainult —"

Siin katkestas härra Toby, tema silmad löid jäbelema, käed tõmbusid krampi, „ainult selle tingimusega, et krahwinna nüüd minu oma on."

„Olen nõus," ütles doktor Lohr

„Ta kuulub ju teile?"

„Ja."

„Hea, nüüdsest peale on ta minu, ja ta peab mulle alluma... Egas tema raskusi ei hakka tegema?"

„Ei."

„Ha! Tooge ta siis siia!"

„Enne leping," ütles doktor Lohr. „Ja siis weel üks: ka teie teener, see neeger, kuulub minule."

„Yes," ütles härra Toby. Ta kutsus Diogenese sisse ja käskis tuua paberit, tinti ning sulge. Siis hakkas ta ise kirjutama. Kuid doktor Lohr oli see, kes ütles ette iga õna.

Kirjutatud leping oli lihtne, lühike ning selge. Kumbki kohustus teisele, et ta tema tegewusele mingisugust takistust ei tee. Leping kirjutati kahes eksemplaaris. Mõlemile märkisid lepinguosalised nimed alla.

„Nõnda," ütles härra Toby, „olete nüüd rahul?"

„Tänan," wastas doktor Lohr, „ja." — Härra Toby kargas püsti. Ta säras ja hõõrus käsi. Wärises kärsitusest ning uudishimus. „Hea," hüüdis ta siis. „Tooge mulle nüüd krahwinna."

„Silmapilk," tähendas doktor Lohr ja plaksutas käsi. Sisse astus Diogenes ja waatas härra Tobyle küsiwali otsa. Kuid see näitas doktor Lohri. Sõnakuulelikuna pöördus neeger selle poole.

„Diogenes," ütles doktor Lohr wiisakalt ja pani oma käe tõmmunahalise laia õlale, „mul on sinule midagi ütelda. Kuule."

Doktor Lohr näitas käega härra Tobyt. „Waata, Diogenes — see oli seni sinu isand. Nüüdsest peale pole ta seda enam mitte. Ostsin sinu temalt ära. Mina."

Neeger hirwitas. Waatas korraks köördi härra Toby poole, nagu kardaks ta, et kõik on waid tühi nali. Kuid ta endine käskija noogutas pealiskaudselt pead. Seal märkas Diogenes, et asi tõsine.

„Ja," jatkas doktor Lohr. „Kuulud nüüd minule. See tähendab, oled waba, wõid minu juurest ära minna ehk jääda. Tee, mida tahad."

Neeger raputas pead.

„Tahad jääda? Hea. Lubad ja aga kuulda minu jõna? Pimesi täita minu käske? Ja?"

Neeger noogutas nõusolles pead.

Doktor Lohr naeratas ja löi teda kergelt õlale. „Hea, ja ei pea kahetsema. Mine nüüd. Mine ülesse minu korterisse ja oota. Oota, kuni tulen ja ütlen, mis teha." Must kõheles. Ta waatas härra Toby poole ja siis jälle doktor Lohrile otsa. Lõpuks kummardas ta ja lahkus tummana.

„Koer!" hüüdis talle härra Toby järgi.

„Ja nüüd," ütles doktor Lohr wiisakalt ameeriklasele, „nüüd toon teile krahwinna."

Härra Toby jäi ükspinda. Ta wiskus tugitoolile, sirutas mõlemad jalad pikalt wälja ning sulgus silmad. Nõnda nautis ta juba ette seda silmapilku, mis temale kingib naise, kes seni nii kangekaelsena tõrkunud. Temas polnud armastust, ainult iha. Iha, mis näris teda ööd kui päewad ja mis sundis teda lõpuks kättemaksule.

Ja mõeldes oma miljonite peale, selle hulga raha peale, millele ükski wastu ei pannud, läbistas teda uus plaan. Ta mõtles saarele, mis asus ükspinda ning waikse kesk suurt merd. Ja see saar pidi saama wanglaks, wanglaks sellele, keda ta tahtis teha oma tahtejõuetuks orjaks. Miski asi ega ükski inimhing ei suudaks teda päästa — hä-hä-hä!..

Tasakesti awanes uks. Härra Toby tõstis pea. Krahwinna seisis ukseläwel ja naeratas. Naeratas temale.

Härra Toby tõusis püsti ja läks tema poole. Ta sirutas wälja rusikasse surutud käed, kuid teel lõdwenesid need pikkamisi. Kas ei tulnud krahwinna temale andumalt wastu?

Siis wõttis ta tema ümbert kinni. Hoidis teda tugewasti ning pigistas.

Samal ajal tuli ka doktor Lohr tagasi Ta naeris rõõmsalt ja teatas, et tahab mängida kaarte.

Arwati, et ta naljatab, kuid ta tõendas

weel kord, et see tema kindel soow. Kaotagu ehk wõitku ta nüüd, see on tema wiimane mäng. Peale selle ei liiguta ta ainustki kaarti. Sellele wiimsele paneb ta kogu oma waranduse.

Ta mängis ja wõitis. Pistis külmawereliseна raha tasku. Sigaretti süüdates jättis ta siis mängijate ringi jumalaga, kes temale tardununa järgi waatas. Kõikidele jäis, nagu rändaks ning toimiks see inimene kuutõbise kindlusega ning julgusega.

6. peatükk.

Polnud paljas sõnademulin, kui härra Toby enda kohta ütles, et ta pole rumal. Loomult mitte laisk, oli teda warajane ulatlu siiski enneaegu teinud loiuks. Ta oli ülles aastates, mil ta õieti oleks wõinud jakata maitsma nooruse. Aga ta ei elanud, ta hingitses waid, ja kus teised weel lootsid, oli ta ammu juba pettunud. Kui härra Toby waheset oma warase noorpõlwe peale mõtles, waldas teda soow, peita oma nägu käte wahele ning nutta. See oli wäga ammu. Ta mäletas waewalt. Kuid nagu arg päikesekiir oli siiski weel jäänud tolleset ajast talle mälestus.

Ta nägi end awaras lopsakas aias. Rahulik ja waikne oli tema ümber. Hiiglasuur dogge lebas ta kõrwal ning walwas. See oli tema ainus sõber.

Oma wanemateset teadis ta sama palju, kui midagi. Eriti polnud tal emast wähematki kujutust, sest see oli surnud, kui ta oli üsna noor. Isa oli ta näinud harwa. See mees oma jäiste silmadega, mis siiski näisid sisemalt weidi hõõguwat, oli alati tegew, kuhjas raha raha peale. Tuli küll ette, et ta oma pojale taoti kinkis paar minutit. Siis surus ta huuled kokku ja näis naeratawat. Isesuguse tigedal wiisil. Ühel päewal kinkis ta oma pojale tumma neegripoisi, tähendades, et see temale mängukanniks. Sest päewast peale mängis Tobias tumma Diogenesiga nagu asjaga, kes oma elu ja tahtmise saab temalt.

Nõnda sai neegripoisis Tobiasele pikkamisi sümbooliks. Ja, see tõmmunahkne, keda oli kästud endaga kõik teha lasta, mida iganes soowis noor härra, see inimene, kes polnudki enam inimene, waid sõnakuulelik tööriist — see kaotas Tobiase silmis kõik isiklikkuse, ja sai üldiseks inimsoo sümbooliks, kes hirmunult kulla käsul sõna kuulis. Diogenesest põlgas Tobiase ilma. Ja nagu selleşt tõmmunahaliseşt tume põlgtus temale wastu hoowas, nõnda tundis ta kogu ilma wiha enda poole pöörduwat, kes ta üksikuna istus ligipääsmatul kullakaljul.

Kui Tobias kaheteistkümne aastane oli, suri ka tema isa, ja poiss jäi Isaac Blau eestkostmise alla. See oli inimene, keda Tobias kõige enam wihkas ja kelle piinarikast surma pealt näha ta suurim soow oli.

Isaac Blau tegi ainult, mida käskis testament. Juba mitmed aastakümned oli ta wiljakuninga Simonseni juristlik asjadewalitseja olnud. Nüüd seisis tema hoole all surnu alaealise poja hiiglawarandus. Elades ise wäga kokkuhoidlikult, walwas ta harulduse kirega selle üle, et wõõrad miljonid kaswaksid, nagu määratu lumilawiin. Kahjuröömsana tuletas ta alati meelde koolnu sõnu, kui see oli awaldanud oma soowi, et tema abielu neetud wili kord lämbuks kulla all. Ja Isaac Blau talitas täiesti päranduja tahtmisel, kui ta wäikesele Kröösusele midagi ei keelanud, mida see iganes soowis. Ja — kõik, mida ihaldas Tobias, sai ta, olles jõudnud waewalt wäljendada oma mõtteid. Ja orjade seas, kes teda ümbritsesid, oli Isaac Blau kõige paendumam. Ta ei rahuldanud üksinda Tobiase ihasid, ei, ta äratas neid. Nägematuna käis ta noore metslase kõrwal, meelitas, weetles, kiitis, pilkas.

Täisealiseks saanud, wõttis Tobias selle hulga raha, mis talle antud hukkumiseks, nagu saatuse, mis annab talle wõimaluse häwitada ka teisi. Sadandeis riietes rändas ta läbi ilma. Petlik alandus, mis talle roomawalt lähenes, tasus ta sellega, et ta ise näiliselt püütuna, tõelikult ometi ise püüdis. Kus oli wõimalus kedagi hukata, oli ta halastamatu. Häwitas külmana inimelusid, ja kui keegi temast aetuna kuristiku weerel endale kuuli pähe laskis, tundus talle, kui läheks tema õlgel lasum koorem kergemaks.

Kõige metsikumalt märatses ta aga naistega. Need olid kõige tugewamini kiindunud temasse. Ka siin oli süüdi wana Isaac Blau. Mida ta ise põlgas, lasi ta teha oma kaswandikku.

Toby wõttis walimata kõik wastu. Oli pea küllastunud ja wajas uut joowastust, mis pitsutaks üles ta lõdwenenud iha. Nõnda tuli, et ta juba kahekümne aastasena naist wihkas ja ometi temata elada ei saanud. Hiljem muutus ta näiliselt küll rahulikumaks ja külmemaks, kuid kired olid tõelikult temas läinud weel piinawamaks. Nüüd walis ta ohwreid, keda meelitses hukata, suurema hoolega. Ka siin oli tema raha püüniseks, mida ta wälja heitis.

Siis kohtas ta krahwinna Hakki. Näis nagu oleks pime instinkt teda wiinud tema juurde, sest tal mattus hing, teda esimest korda nähes. Tundis see daam, et ta wal-

mis oli temaga wõitlema? Et ta nii kangekaelsena wastu pani, näitas waid, et ta temaga nõus oli heitlema. Härra Toby juubeldas. Arwas, et tal, teda kätte saades, hulgaks ajaks rahu leiab.

Ja nüüd oli krahwinna tema wõimuses — ehk ta küll arwas, et härra Toby tema mõju all. Ameerikalasele tegi lõbu, talle kinkida seda usku. Ja, weel kummardus ta tema ees, weel kujutas ta wangi,kes tunneb end mugawalt tema ahelates, weel lasi ta end näiliselt temast juhtida. Tõelikkuses juhtis aga tema krahwinnat. Kuhu? Weel polnud ohwril selleşt aimu. Kuid warsti selgub see.

Ja, Tobias Simonsenil oli oma kawa, ja uus härra Toby, kellele ta seda eila awaldanud, polnud kõhelenud seda nimetamast „heaks ning algupäraseks". Ka oli ta nõus neeger Diogenest, keda Tobias nüüd jälle wajas, oma endisele omanikule tagasi andma.

7. peatükk.

Tobias Simonsen äigas käega üle silmade ja kargas woodist, kus ta kaua oli unistanud. Ta sirutas end, hingas sügawalt. Tundus, kui oleks kümme aastat noorenenud selleşt peale, kui wahetas oma nime. Palju parem oli tal nüüd. Endine lodewus oli kadunud ja mis kõige parem, ka igawust ei tunnud ta.

Tobias Simonsen sirutas weel kord käsi, astus peegli ette ja waatles end uuriwalt. Ta oli endaga rahul ning naeratas. Siis helistas ta teenrit.

Diogenes tuli. Selle nägu oli sama ilmetu, kui warem, kuid ometi näis, nagu oleks temaga sündinud muudatus. Härra Toby waatas talle uuriwalt otsa. Kuid nii palju kui ta ka püüdis, ei õnnestunud tal siiski kindlaks teha, milles seisis uudis.

„Häh," küsis ta julmalt, „wõin ma sinu peale loota?"

Tõmmunahkne hirwitas.

„Mäletad?" jatkas Tobias. „Andsin juba warem sinu hoolde asju, mis —"

Ta ei kõnelenud edasi, waid waatas Diogenesile tardunult otsa. See oli pilk, mis kõneles asjust, milleşt peale tema ainult aimu Diogenesil. Ja need puhkasid nüüd selle hiiglase ajudes, kes ei saanud rääkida, nagu raudses kapis saja luku taga.

„Olgu kuidas on," lisas Tobias karmil toonil, „mul on sind jälle waja. Sel korral kauemaks — wõib olla aastaiks. Pead olema, ustaw, teraw ja" — siin tõstis Tobias käe ja wirutas selle läbi õhu — „tige. Tige, Diogenes — nagu loom!... Kui sa oma asja hästi teed, siis — siis tasun ma rikkalikult. Teed sa aga halwasti, siis ——"

Ta astus neegri ette ja waatas sellele kindlalt silmi. Kuid imelik, Diogenes, kes alati sarnase pilgu all küüru tõmbunud, jäi nüüd liikumatult seisma. See asjaolu segas Tobiast. Ta astus sammu tagasi. „Kas sa," küsis ta taga ning toonitas wiimaseid sõnu, „kuuled minu käsku?"

Wiiwuks kõheles neeger. Siis noogutas ta äkki pead. Noogutas nii energiliselt, nagu oleks ta kukla saanud nägematu hoobi.

Tobias pöördus tagasi. „Hea," ütles ta toonis, mil puudus endine kindlus, „mine nüüd — ja teata krahwinnale minu tulekust."

Irma wõttis Tobiase wastu alandlikkusega, milles aga oli siiski palju käskiwat. Ükski joon tema näos ei annud ära, et ta muud polnud, kui asi, mille too ostnud. Ja Tobias püüdis omaltpoolt hoiduda igast ebakohasest toonist, millega ta temaga warem kõnelenud. Ta näitas, et ta nõus on täitma iga wiimast kui tuju.

„Olete walmis?" küsis ta õrnalt.

„Ja." wastas krahwinna.

Ta oli riietatud autokleidi, sest nad meelitsesid täna peale lõunat sõita Hamburgi. Sõiduk pidi kihutama wõimaliku kiirusega. Tobias ise pidi juhtima.

„Kas ei taha teie mulle nüüd ütelda, kuhu te mind wiia kawatsete?"

Tobias juubles tema kätt. „Kannatust," palus ta wiisakalt. „Tahan teid ju üllatada."

Ta mängis äkki, mida ta alati põlganud, kawaleri osa ja ei kõnelenud sugugi nii karmil ning käskiwal toonil, nagu ta harjunud.

„Nii palju," lisas ta mõne aja pärast juurde, „tohin ma teile küll tähendada, et Hamburgi sadamas ootab meid minu jaht."

„Teie plaanitsete merisõitu?"

„Ja. Igajugune wähegi mõeldaw mugawus ootab teid minu wäikesel jahil. Jääme ainult kaheks päewaks merele. Siis randume kusagil Norras."

„Kusagil?"

„Kujutage omale ette, see kõik on munasjutt. Wäikesel saarel ootab meid maja. See on ainus ehitus kogu maapinnal, ja see kuulub ainult meile. Ühe sõnaga, meie oleme terwe saare walitsejad. Keegi ei näe meid, keegi ei kuule meid. Oleme eemal terwest ilmast. Kuulume waid teineteisele.

Nagu merihädalised. kes sattunud võõrale tundmatule maale, hakkame seal elama."

Ta waimustus ja kirjeldas haruldase soojusega seda kohta, kuhu ta teda tahtis wiia. See kõlas tõesti muinasjutuna. Ainult mees temasuguse piiramata warandusega wõis omale lubada sarnase tuju rahuldamist, mis tal olnud aastate eest.

„Ja," see polnud muud, kui tuju," jutustas ta. „Ristlesin tol ajal oma jahiga Norra wetes. Seal sattusime ühe saare juurde. Ta polnud suurem kui wäike talukoht, ja ainult kolm wiletsat kalurite onni asusid sellel. Meie randusime. See waikus ja rahu, mis walitses seal kõigest ilmast mahajäetud maalapikesel, meeldis mulle nõnda, et otsustasin osta saare. Seda tegingi sel tingimusel, et kalurid, kes seal elasid, omad onnid lammutasid ning lahkusid. Sest peale ei ela keegi saarel. Ainult minu maja seisab seal, mida walitseb üks wana merimees."

Ja Tobias kirjeldas krahwinnale ka seda maja, mille ta oli lasknud ehitada saarele. Teda ümbritses lai kõrge müür, nõnda et merelt paistis waid katus. Keegi pole seal käinud ja sinna ei tohi kunagi minna peale walitseja. See oli haruldaselt toredasti sisseseatud ja tuletas meeldo mõnd hommikumaa losse. Kuna hall kõrge müür wäljaspoolt lasi oletada, et selle taga peitub wangimaja, oli seal ilus tihe park. Keset parki aga seisis wäike lossike, ühe inimese tuju toode, kellel on — siin naeratas Tobias — maitset ning fantaasiat.

„Tõepoolest," tunnustas Irme, „olete teinud minu uudishimulikuks. Kuid pisut kardan ma siiski... Üksi inimene, ütlete teie, ei tohi ajuda saarele?"

„Üksi inimene. Maja on pikemaks ajaks warustatud toidutagawaraga. Ainult kahe kuni kolme kuu tagant sõidab walitseja purjekaga lähimasse Norra kirikuküla et osta, mida waja. Muud läbikäimist pole saarel wälisilmaga. Ja just see ongi tema wõlu."

Neis sõnades peitus teatud tume toon, mis kõlas osalt pilkena, osalt unistusena. Pilkas ta ise enda üle? wõi unistas ta sellest, mida ta tollel kaugel saarel juba üleelanud?

„Mina pole ometi esimene, keda wiite sinna?" küsis Irma

„Ei," wastas Tobias.

„Kes oli enne minu seal?"

„Seda," wastas ta, „saate siis teada, kui me kord seal oleme... Wõi on teil tõesti hirm?"

„Ei," ütles Irma naeratades. „Usaldan teid. Olen ka uudishimulik. Teie seadusik saar huwitab mind. Wiige mind sinna."

Tobias ulatas talle oma käsiwarre. „Hea, tulge siis."

8. peatükk.

Kolm aastat oli Rita juba elanud saarel, kuid wana Edmond ei mäletanud ühtegi päewa, mil ta oleks naernud. Sel päewal naeris ta aga. Naeratas nagu imestades wastu noorele kewadele, tõi oma kaheaastase poisikese toast aeda ja asetas ta puu warju.

Siis hakkas Rita laulma. Esiteks tasa, nagu ümiseks ta unes, siis tõwemini, et ilegi wana Edmond kuulis. See nõjatas oma majakese uksepiidale ja suitsetas piipu. Imestades waatas ta Rita poole. Oli see noor olewus ometi kord ärganud oma kolmeaastasest kurwameelsuse unest?

Ta astus lähemale, sülgas korraks ja ütles: „Rita?"

See kohkus, pöördus aralt kõrwale ning waikis. Waikis nagu kõigil aastail, mil Edmond teda siin walwas. Weel kunagi polnud wanamees temalt ühtki wastust saanud. Ainult kartlikult waatas ta temale otsa oma suurte silmadega.

Edmond kehtas õlgu ja läks edasi. Käis oma hariliku tiiru läbi puiestiku, kuna jõudis kõrge müürini, awas seal tammepuust wärawa, mille ta kohe jälle enda järele lukku keeras, ja sammus edasi.

Üksi jäädes, wõttis Rita oma labje kätele, surus põse wastu poisikese siidpehmet juust ning hakkas jälle tasakesti laulma. Laulis laulu, mis tema mällu jäänud ajast, mille ta ammu üleelanud. Ta ei teadnud ainult millal ja kus. Ta õõtsutas sealjuures last kätel, ettewaatlikult ning õrnalt, nagu ta seda kord oli näinud inimeste juures, — ja, inimeste juures, aga jällegi ei wõinud ta ütelda, millal oli see.

Sest mitte alati, nõnda näis talle, pole ta elanud ümbritsetuna kõrgest müürist. See siin, see loss waikete, surnud akendega, see kõrwalhoone, kus elas tusane, wana Edmond, kel nii torkawad silmad, see suur puiestik oma rikkaliku haljusega suwel ning turbade udulooridega sügisel — oh ei, see ei wõinud olla kõik, mis olemas ilmas! Oige kaugelt tõusid mällu kahwatuwad pildid, kui ta endasse süüwinult katset tegi selgusele jõuda, mis on õieti ilm. See oli midagi mõõdunut, mis temal küll kord olnud, kuid mille ta ammu kaotanud. Oli see midagi, mis asus teiselpool müüri ja jõuti sinna selle wärawa kaudu, mille wana Edmond alati nii hoolega lukutas?

Laps oli magama suikunud. Rita mähkis ta pehmetesse waipadesse ning asetas ta noorele rohule. Ise wiskus lamamistooli, sulgus pooleldi silmad ja waatas üles taewa poole. Seal ujusid walged pilwed. Ringi

aga sumisesid mesilased ja näisid talle midagi jutustawat. Ikka sedasama. Sedasama, mida sosistasid talle puud, kui nad liigutasid tasakesti oma oksi, või mida ta ööseti armas kuulwat kohinas, mis täitis ta tuba, kus ta magas oma lapsega. See olewat märi, oli talle ütelnud wana Edmond, nad elawat üksinda siin saarel ja tema olewat — tulectagu ometi meelde — tema õetütar. Ja ta ei peaks olema nii kinnine, sest — mis puudub tal weel õnnest — tal on ju oma laps, kelle isa surnud — ja, surnud.

Rita sulges silmad ja andus piltide waatlemisele, mis talle uduna wastu lendasid, et aga kohe jälle hargneda, nõnda et ta mälestused igakord tühjust haarasid, kui ta neid püüda tahtis.

Ah ei, ta ei uskunud wana Edmondi, see waletas, tal polnud temaga mingit ühist ega ole ka tema õetütar. Küll aga teadis ta, et teda ümbritsesid warem inimesed, kes teda armastanud ning hellitanud ja tema üle samuti walwanud, nagu ta nüüd walwab oma lapse järgi, kelle kohta Edmond ütleb, see olewat tema oma.

Kust oli ta saanud selle lapse? Ah, ta oli kord ärganud pikast, raskest unest, ja siis oli see seal olnud — ta mäletas selgesti, kuis ta nuttis haledalt. Ruttu wõttis ta teda kätele ja miski tundmus oli ütelnud, et see kuulub temale!...

Edmond oli wahepeal jõudnud randa, seisis ühel liiwadüünil, warjas parema käega silmi ning waatas merele. Ta oli rahutu, pahemas käes hoidis ta keppi, mis talle endale teadmatult puuris ikka sügawamale ja sügawamale pehmesse liiwa.

Ta oli eemalt silmanud purjekat ja see suundus otse saarele. Juba oli see lähedal küll, et näha sõitjaid. Neid oli kolm. Kaks Norra kalurit ja üks noor mees, kes seisis paadi keskel ning waatles pikksilmaga saart. Näis, nagu oleks ta märganud üksikut meest saarel, sest ta pani äkki toru kõrwale ja andis tüürimehele paar näpunäidet. Paat lähenes kaldale. Edmond sammus düünilt alla. Praegu peatus paat.

„Hei", hüüatas Edmond jämeda häälega noormeest, kes tugewa hüppega oli jõudnud maale, „mida teie tahate?"

„Teiega kõneleda", wastas hüütaw rahulikult. Ta pöördus kahe mehe poole, kes paati jäänud, ja käskis end oodata. Siis sammus ta Edmondile wastu.

See taandus pisut. Uuris oma torkawate silmadega wõõrast. Kuid see naeratas ainult. Naeratas ja tõmbas taskust sigari, lõikas selle otsa ära ning süütas põlema.

„Tere hommikut, Edmond Clarke!"

Edmond wõpatas. Suur arm, mis tal põiki jooksis üle pahema põse, lõi äkki punetama. Ta käed tõmbusid rusikasse.

„Kurat wõtaks teid, sir", wastas ta „Edmond Clarke? Mina pole see."

„Siiski", jäi wõõras kindlaks, kusjuures ta mõnuledes imes oma sigarit, „olete teie see. Edmond Clarke, endine „Wiktoria" teine tüürimees.... Kas olete juba unustanud, et Inglismaa politsei teid taga otsib?"

„Mind?" küsis Edmond jämedalt.

Wõõras noogutas pead. „Teid! Igasuguste kuritegude pärast. Wiimati oldi teie kannul Portsmouthis. Kuid sealt kadusite äkki. Kadusite ühe juursuguse mehe seltsis. Peitusite selle jahile, mis kohe wälja sõitis... Kuid seda", — wõõras tõmbas suu pilkawale naerule — „seda ei tea politsei mitte. Seda teab ainult mina."

Noormees kõneles tasasel toonil. Siiski piilus Edmond kogu aeg umbusklikult purjeka poole, kus ootasid kalurid. Siis näitas ta kepiga saare keskele. „Lähme edasi", tegi ta ettepaneku.

„Ja", noogutas wõõras pead, „lähme edasi". Sõnalausumata käisid nad pisut maad kõrwuti. Kui Edmond end arwas olewat paadist küllalt eemal, jäi ta äkki seisma. Waatas arusaamatult wõõrale otsa.

„Kes teie olete?"

„See oleneb teist, Edmond Clarke."

„Mis?"

Noormees lükkas sõrmeotsaga sigarilt tuhka. „Arwasin, see oleneb teist, kas olen teie sõber wõi waenlane... Teie mõistate ju, wõin teid arreteerida lasta igal silmapilgul, Edmond Clarke?"

Ütlen weel kord," pahwatas Edmond, „ma pole see, keda arwate. Ega mõista mida teie lobisete arreteerimisest — häh!"

Ta ei kõnelenud lõppu waid pistis rusika tasku ,kust ta seda nii pea wälja ei tõmbanud.

Noormees kehitas õlgu.

„Jätke oma puks, Edmond Clarke. Näete, et meid silmis peetakse. Peale selle, olen ma ka arwestanud igasuguste wõimalustega. Kui mina enam paati ei peaks tagasi minema, kus mind oodatakse, teawad minu saatjad juba, mida teha. Kiri, mille sinna jätnud, õpetab teile, kes teie olete. Wõite kindel olla, et siis enne õhtut olete warjul. Kas mõistate?"

Sõs oli rohkem ähwardaw toon, kui

ähwardus ise, mis heidutas Edmondi. Wööra olemuses oli midagi, mis näitas, et ta nalja ei mõista. Põrmugi hirmu ei peitunud noormehes, kes õieti sarnanes hellitatud kawaleerile, kuid kes tekitas siiski arwamist, et ta, kui häda nõuab, ka pihta wõib hakata. Ja sellejuures oleks Edmond wõinud wanduda, et see kartmatu isik isegi sõjariista ei kannud.

Edmond ümises: „Kas tahate mulle lord ütelda, sir, kes teie olete?"

„Hiljem. Nüüd olete nii lahke ja awate wärawa."

Nad olid jõudnud müürini, mis piiras parki ja ainust ehitust saarel. Waenulikult seisis nende ees suur, raske wäraw.

Edmond raputas pead. „See ei lähe, sir. Siia ei lubata kedagi. Ainult —"

„Ainult?"

„— omanikku."

„Siis awage!" käskis wööras. „Teie ees seisabki omanik."

„Mis?"

„Ja. Mister Toby Simonsen Chicagost. See olen mina."

Seda oli wööras ütelnud rahuliku, nagu endastmõistetawa tooniga, ilma iseseguse rõhu wõi kiitusega. Üsna asjalikult ning lihtsalt. Aga just see asjalikkus puudutas Edmondi peaaegu õudselt. Pärani silmil waatas ta wöörale otsa.

„Wõimata, sir," kogeles ta. „Mina tunnen mister Tobyt."

„Tunnete ka tema allkirja?"

Edmond noogutas pead.

Wööras tõmbas taskust tüki paberit. „Hea siis lugege. Kuid ruttu. Mul on kiire."

Edmondil kulus siiski hulk aega, enne kui ta selle mõistešt aru sai, mida ta kokku oli weerinud. Ta luges esile ühe korra, teist korda ja weel kolmat korda. Ja kui talle midagi selge oli, siis ainult see, et allkiri õige. Seda tundis ta. Nõnda kirjutas ainult mister Toby.

„Kas saite nüüd aru?" äratas wööras teda imestusest.

Edmond raputas pead. Selleşt ei saanud ta tõesti aru.

„Inimene ,kas teie ei mõista lugeda? Siin on ju kõik selge... Mister Toby ja doktor Lohr rääkisid kokku, et nad üheks aastaks wahetawad omad osad. See tähendab, mister Toby on kaksteist kuud doktor Lohr, ja doktor Lohr kaksteist kuud mister Toby Simonsen. Doktor Lohr — noh, see olen mina. Nüüd olen ma aga mister Toby. Ja nõnda kuulub saar ka üheks aastaks minule. Seepärast on teie kohus mulle awada. Mõistate?"

„Mitte sõnagi, sir."

„Lollus." kärkis Felix Kölwel ärmilt. „Andke wõti."

Ja tõrkumata, üsna tahtejõuetult, nagu peaks see nõnda olema, kuulis Edmond käsku. Ta andis wõtme, millega Felix Kölwel awas tammepuust wärawa. Raskelt liikus see hingedel. Mõlemad astusid sisse. Felix Kölwel aga keeras ukse uuesti lukku ja pistis wõtme oma taskusse.

„Nii," ütles ta wenitades, „wõi see on siis minu omandus."

Ta sammus ees, Edmond kannul. Üsna jõuetuna ning sõnakuulelikuna, nagu koer, keda kutsunud isand. Ta leidis, et parem on leppida uue olukorraga. Oli ka juba astunud esimese sammu, oli kõige targem ka astuda järgmisi. Ta ei ärmastanud mister Tobyt. Küsis endalt ainult, kas uus peremees ka nõus on teda kaitsma ja tallehästi maksma.

Nad sammusid mööda puiesteed, ja Felix Kölwel waatles hoolega oma waranduşt. See koosnes õieti ainult suurteşt aiasadeşt, mis läbi lõigatud lugematute teedega, mille mõlemil pool kaswasid tihedad põõsad. Oli imestamiswäärt, kuidas selle metsikuşt saare keşkohast siiski mõne aasta jooksul oli tekkinud nii nägus aed.

Männisalgaleşe taga, mis siin rawitsetud ümbruses kaunis haruldane näis, tärkas lõpuks esile loss. See oli keşkmise suurusega kahekordne ehitus lihtsate, puhtate joontega, lameda katusega ning laia trepiga, mis wiis ülesse toredalt nikerdatud ukseni. Eesriided, mis igal pool akendel alla lastud, näitasid, et majas elanikke polnud. Wasemal pool liitus peahoone külge wäiksem maja, kus elas saare walitseja.

Felix Kölwel seisatas ning kulatas. Ta pani parema käe kulmudele ja püüdis waadata mändide taha. Talle näis, kui oleks ta kuulnud laulu.

„Kes see on?" küsis ta.

„Tüdruk," wastas Edmond.

Ta ei tõnelenud edaşi oodates, kas wööras ka seda saare saladuşt teab. Ja Felix Kölwel oli tõepooleşt härra Toby poolt selles asjas informeeritud. Paari angeldaja abil oli ameeriklane kolme aasta eeşt selle noore tütarlapse üheşt Shoti wäikelinnaşt siia lasknud tuua, kus ta teda wangis hoidis. Walwuriks oli palgatud Edmond Clarke, kelle härra Toby ühes sadamakõrtsis Pontomouthis leidnud.

„On ta weel haige?" küsis Felix Kölwel.

Edmond noogutas pead. Tüdruk olewat juba siis segane olnud, kui ta siia saarele tulnud. Ta olewat wagane ning heasüdamlik, oma lapsele õrn ema. Ainult peituda

temas ikka weel kole hirm. Ka ei wastawat ta ühelegi küsimusele. Ainult endaga kõnelewat ta.

„Kus ta elab?"

Edmond näitas kõrwalhoonet. Seal olewat tal lapsega ülemisel korral kaks tuba. Ta elawat omas riigis nagu unenäos. Mis puutub kodusesse töösse, siis muretsewat selle eest Edmond. Ainult last ei lubawat tüdruk puutuda.

„Tänasest peale," käskis Felix Kölwel, „elab ta lossis. Ta saab paremad toad. Ja teil tuleb teda kohelda kui oma käskijannat. Kas mõistate?"

Edmondile märku andes, et see ootama jääks, läks ta tasakesti läbi metsatuka ning seisatas äkki. Ta leidis end aasa weerel. Umbes kolmkümmend sammu eemal lamas kallihinnalisel waibal päikesepaistel poolalasti lapsuke. Tema ees põlwitas noor tüdruk, kes lugematu lilledest, mis olid waibale segi pillutud, pärga punus ning ise sealjuures laulis.

Felix Kölwel astus weel paar ettewaatliku sammu, siis hüüdis ta poolwaljult: „Rita!"

Tüdruk tõstis pea. Tõstis selle nagu unenäos ja waatas sinna poole, kust tuli wööras hääl. Ja siis sündis midagi ootamatut. Tema, kes iga wähema sahina peale kokku tõmbunud ja ära jooksnud, kohkus küll nüüd ka esimesel hetkel, kuid mitte hirmu, waid imestuse pärast.

Pikkamisi läks Felix Kölwel tema poole. Ta püsis omas endises asendis, lasi ainult lilled kukkuda, jest ta sirutas käed kaitstes oma lapse peale. Kuid ka need peatusid, nähes naeratust wööra noormehe palgel.

Felix Kölwel kummardus ja silitas nüüd wäikese posikese käharpead.

Siis küsis ta: „Kuis on tema nimi?"

Ta tegi oma hääle nii mahedaks ja paenduwaks, kui wähegi suutis. Ega lakkanud silitamast tüdrukut oma pilkudega, mis terawad, kuid ühtaegu õrnad. Ja need saawutasid tõepoolest tee haige sisimusse. Nagu miski raske uks kargas äkki lahti ja südamesse, mis senini täis õudust, paistis hulga oja tagant esimene walguskiir.

„Kuidas on wäikese nimi?" küsis Felix Kölwel jälle.

Noor tüdarlaps raputas pead. Waatas kohkununa ning küsiwalt wöörale otsa, kui ei mõistaks ta sõnade sisu.

Ja noorhärra jatkas: „Kas temal polegi weel nime? Tal peab ju ometi üks olema — kas ja ei tea, Rita, igal lapsel on nimi? Rita — see on ju sinu nimi, eks?"

Nüüd noogutas tüdarlaps pead. Ja nagu pinewil, kas ta weel midagi kuuleb wööra suust, waatas ta sellele imestuses otsa.

See haaras ta käsiwarre ja sundis teda õrnalt üles tõusma. Siis andis ta märku, et ta temale järgneks. Ja tüdarlaps wõttis tõepoolest lapse kätele.

„Tule," ütles Felix Kölwel, „wiin su koju."

Kui nad lossi trepini jõudnud, oli juba suur uks awatud, sest Edmond oli ees sisse läinud ja kõik tulejaile walmis seadnud. Rita ei tahtnud algul astuda marmortrepile. Kuid jällegi sundis teda selleks Felix Kölwel õrna liigutusega.

Nad läksid esimesele korrale. Edmond seisis ülal ja näitas ühe toa awatud ust. Sealt woolas walgust. Eesriided olid üles tõmmatud, aknad pärani. Felix Kölwel palus Ritat käeliigutusega sisse astuda. Aralt täitis tüdarlaps palwet.

Felix Kölwel talutas teda diiwanile. Ta pani poisikese küll sinna istuma, jäi aga ise kõheledes seisma. Üleliigse toredusega sisseseatud salong ekstitas teda. Seal surus Felix Kölwel ta õrnalt polstrile.

Siis astus ta akna alla ja lükkas selle weel rohkem walla. Näitas käega kauget parki.

„Waata, Rita, see kõik on sinu... Armad wist und nägewat? Kas tead, et ja siin kodus oled?"

Rita ei wastanud, waatas ainult wöörale ootuses otsa.

„Ja," jatkas see, „ja oled kaua maganud. Tuleta meelde... Kas ja ei tea enam, et sul oli mees?"

Rita naeratas umbusklikult.

Felix Kölwel aga noogutas pead. „Siiski. Üks mees, kes sinu siia tõi — tema on ju sinu lapse isa. Wõi arwad ja, et su lapsel polegi isa?"

Ta naeratas kergelt, kui püüaks näidata, kui rumal see oleks, kui ta seda mõtleks. „Olid waid haige, Rita, ja magasid kaua. Wäga kaua — ja kuna ja magasid, asus sinu mees reisile, wäga kaugele, kaugele ning jättis sind lapsega siia saarele, mis nüüd kuulub sinule. Aga tead ja, ta tuleb warsti tagasi."

„Kes?" küsis Rita aralt.

„Sinu mees."

„Minu mees —?" küsis ta kohkununa ja näis, kui kuulataks ta selle haruldase sõna tooni, mille mõiste talle üsna wõõras.

„Ta tuleb. Ta tuleb tagasi ja kahab sinuga elada siin saarel, mis kuulub teile mõlemale. Rõõmustad sa?"

„Ma ei tea," wastas tüdruk areldi.

„Pead rõõmustama. Pead awama silmad, Rita, ega tohi enam magada. Tuleta meele... Olid ju kord ärkwel, Rita — mäleta ometi! Wõi oled seda unustanud?"

„Ja," wastas ta tasa.

„See ei tee wiga," rääkis Felix Kõlwel lohutawalt edasi. „Sinu mälu tuleb tagasi, saab jälle terweks — pead ainult kannatama ja usaldama... usaldama, Rita; teed sa seda?"

Ta noogutas pead.

„Ma tean. Ja sõnakuullik oled sa ka, eks? Ja, ja... Tule nüüd, laps on wäsinud. Wii ta magama. Ja ka sina pead puhkama ning siis midagi sööma."

Ta awas ukse, mis wiis kõrwalruumi. Rita wõttis poisikese käekõrwale ning astus magamistuppa, imestades ja sõna kuuldes, kuid üliõnnelik sealjuures, et keegi temaga nii lahkelt kõneles ja talle näitas nii palju uut.

Felix Kõlwel naeratas talle weel kord otsa. „Nii," ütles ta, „siin puhkad sa nüüd ja magad. Magad, kuni Edmond tuleb ja sind äratab. Sest Edmond on, kuuled sa — Edmond on sinu teener!"

Ta noogutas temale weel kord pead, sulges enda järel siis ukse ning astus salongi tagasi. Siin tõmbas ta taskust kella. Oli juba hiline peale lõuna. Felix Kõlwelil oli rutt.

Ta hüüdis Edmondi. See astus sisse ning watas küsiwalt ringi. Felix Kõlwel silmitses teda tükk aega. „Kas tahate astuda minu teenistusse?" küsis ta lõpuks.

„Ja, sir," wastas Edmond, „see oleneb täiesti..."

„Tulge," kutsus teda siis Felix Kõlwel, „mul on teiega palju rääkida."

9. peatükk.

Lühike aeg peale selle, kui härra Toby silmad awanud ja imestades sügawasse pimedusse waadanud, mis teda ümbritses, löi kell. Heledast, peenest kõlast märkas ta, et see elewandiluust tunninäitaja oli, mis seisis tema toas kirjutuslaual. Ta luges lööke ning jõudis kolmeni. Wõi siis nüüd oli kell kolm. Kell kolm öösel. See imestas teda weel enam. Kuidas oli see üldse tulnud, et ta maganud. Alles poole tunni eest, nõnda näis talle, oli päew. Ja, hele päew. Ja ta oli Irmaga jõgitoas istunud, einestanud ning sekti joonud. Kuidas oli ta aga sealt äkki sattunud oma tuppa? Ja kuidas oli see wõimalik, et ta maganud. Tahtis ta ju Irma wastuwõtmist pühitseda ütsikul saarel.

Härra Toby tundis peas iseugust raskust. Näis, kui oleks ta joonud määratu palju. Kurat wõtaks, seda polnud ta ju ometi teinud. Suure waewaga suutis ta pisut pead tõsta. Ainult kaheks, kolmeks sekundiks õnnestus see. Siis langes ta jälle jõuetuna polstritesse. Ääretu nõrkus waldas teda. Ja tahtmata sulges ta uuesti silmad ning uinus. Wajus iseuguselsse kergesse unne, mis sarnanes ärkwelolekule. Ta keha magas, kuid waim oli ärkwel.

Jumal, mis oli see õieti olnud, mida ta wiimastel tundidel üle elanud? Ta tuletas seda meelde, kui mõnd mälestust ammu möödunud ajast. Oli seda juba möödunud aastaid? Aga ei, see pidi ju olema waid paari tunni eest.

Üsna selgesti mäletas ta, kuidas ta Irmaga jahilt lahkunud. Edmond seisis kaldal. Wiimasena astus randa Diogenes. Jaht tegi suurseguse liigutuse, keeras ümber ja sõitis jälle merele. Ha-ha, ainult tema teadis, tema Toby, et jaht kolme päewa pärast temale järgi tuleb. Ainult temale, mitte Irmale. Krahwinna pidi siia jääma, wõib olla mitmeiks aastaiks... Kuidas oli ta ometi ütelnud?

„Kallim, waadake weel kord seda sõidukit. Ta ujub, ujub kaugele. Ja ühes temaga teie minewik, krahwinna. Teie tulewik on aga seal. Seal kõrge müüri taga."

Ja nad olid jõudnud märawani, mille Edmond awanud. Nad astusid neljakesi sisse, tema, Irma, Diogenes ja Edmond, ning sammusid parki. Nende järel langes wäraw jälle lukku. Edmond pistis wõtme oma taskusse. Tema aga, Toby, ulatas Irmale käsiwarre.

„Tulge," sosistas ta.

„Kuhu?" tahtis Irma teada.

„Teie lossi, krahwinna — teie muinaslossi!"

Oli esimene kord, kus ta temaga jälle kõneles poolpilkawal toonil. Omal süda täis rõõmu. Nüüd oli ta eesmärgi lähedal. Kuid Irma, tema waeneke ei aimanud midagi. Imestas süütuna parki, naljatas ja awaldas soowi, end ümber riietada. Edmond juhatas teda tema tubadesse. Sealjuures tähendas Toby kahemõttelise naeratusega.

„Mees, kes teid tulewikus walwab, krahwinna!"

„Kuidas," küsis Irma, „elab siin saarel siis kaabakaid?"

„Ta ise on üks sarnane," wastas Toby lühidalt. „waadake talle ainult korraks otsa."

Irma ei mõistnud neid sõnu ning laskis end juhatada ülesse. Toby ise läks oma tuppa, mille ta samasugusena leidis, nagu ta selle kolme aasta eest maha oli jätnud. Kärsituna käskis ta Diogenest valmistada tubli eine, sest laew oli kõik tarwisminewat kaasa toonud. Siis wiskus ta toolile ning hüüdis Edmondi See andis omal tumedal wiisil lühidalt teateid.

Härra Toby kuulas tummana pealt. Seal waldas teda tõsine pahameel. Südamesse tärkas julmus. Wõi tema elas weel — see tüdruk, keda ta tol korral... Nii, nii — ja tema mõistus polnud weelgi selginud... See on suurepärane... Ainult seda ei saanud ta kiita, et Edmond teda teha ei lasknud musta tööd. Näha? Ei näha ei tahtnud ta teda. Ka last mitte — milleks?... Nüüd ootas teda saarel uus ülesanne.

„Edmond — awa kõrwad!"

Ja ta hakkas sõsistama. Ta olewat teinud hea püügi, seekord kebagi saanud, kes end ära tasub. Enam ei toonud ta endale noore, süütu tütarlapse. Ei, nüüd on tal käes nõid, kes täis magusat, joowastawat mürki. Sadandete wiiri on end meheb juba wõrkudesse mässinud, mida too weenäkk wälja heitnud, ning sinna hukkunud. Aga tema, tema pole sarnane! Ta ise püüdis selle eluka oma mõrda. Kas pole see inimsoole suureks heateoks?

Nüüd tahab tema — he-he! — talle määrata karistuse, mis mõjukam, kui surm. Pikkamisi tahab teda lasta surra, enne aga wanaks minna, wanaks ning jõuetuks. Teda peab kurnatama wõrede taga, kuni näole ilmuwad sügawad kortsud.

Ja, siia puuri on ta teda toonud, siia peab ta jääma, siin peab ta ahastama, igatsema elu järgi, milleta ta senini pole läbi saanud ja kus ta mürgitanud nii palju mehi. Aastate wiisi peab ta siin waewlema. Edmond walwab teda ja tema, Toby, tuleb iga kuue kuu tagant puuri wõrede taha, et nautida tema meeletuid kannatusi...

„Mis, Edmond, — oled ja rahul? Oled ometi isand siin saarel, wõid käskida, pittsa wibutada, sina, keda ootab wangla! Kas pole sina õnnega kokku sattunud, Edmond?"

Edmond noogutas lühidalt pead. „Kõik peab nõnda sündima, nagu teie käsete, sir!"

„Tean, oled tubli poiss. Sul ei pea ka millegist puudust olema. Pead jooma, sõõma ja suitsetama nii palju kui tahad. Ja kui sul himu tuleb naise järgi, wanameest" —

„Ei tule mõttesse, sir — olen liig kaua elanud."

„— hahaha! — ära häbene ühtegi — kui ta ka nüüd kannab krahwinna nime, pole ta kõrgemalt pärit, kui sina!"....

Ja, ning siis oli ilmunud Diogenes ja teatanud, et eine walmis. Kohe selle peale astus sisse Irma särades ning edwistades omas uhkes pidukleidis. Ja tema, Toby, oli teda wiinud söögisaali, mis oli kaunistatud wärskete lilledega. Tummana oli Diogenes serweerinud.

Kas polnud see kõik olnud mõni surmaeelne sööming? Kuidas juhtus aga see, et Irma sellele mõjule ei allunud. Kas polnud temal, nagu igal naisel, mingit halba eelaimet? Kuna temo, Toby, waikis ja oma sõnatuse läbi teda halwata püüdis, jäi krahwinna endiselt lõbusaks, naeris, naljatas, westis elawat juttu ning soowis lõputs, weel meeletumaks minnes, sekti — palju sekti!

„Ja", hüüdis siis Toby, „ruttu, Diogenes, — too meile sekti! Krahwinna peab elama! Weel kord elama, enne kui ta sureb!" Ning Toby naeris.

Irma naeris waljusti tema kibeda naljа üle, lõi siis klaasid kokku ja nõudis, et nad kõik ühe sõõmuga alla neelaks.

„Ja nüüd", hüüdis krahwinna, „peate mulle jutustama, kellega teie juba warem siin sarnast wastuwõttu olete pühitsenud."

„Hea küll", wastas Toby, „siis kuulake tähelpanelikult."

Umbes kolme aasta eest olewat see olnud, kui ta oli kohtanud üht noort tütarlast, kes tema peale haruldaselt mõjunud: mitte oma wälimuse, waid teatud lapseliku joone tõttu tema olemuses. Temas endas olewat wist küll midagi, mis hoiatab iga naist, keda ta ihaldab. Too tüdruk olewat teda aga usaldanud esimesest silmapilgust peale. See olewat olnud ainus juhus tema elus, kus ta ühi inimest mitte oma dollaritega pole wõitnud, waid oma isikuga.

„Ühe sõnaga, krahwinna", lõpetas Toby, „uskusin armastawat seda noort tütarlast ning tahtsin teha teda õnnelikuks."

Härra Toby naeris, jõi oma klaasi tühjaks ning jutustas edasi.

Nüüd sündis aga ime, et too noor olewus selleşt õnnest midagi teada ei tahtnud. Nii õrn ja sõbralik, kui ta temale ka oli, kus ta hariliku igapäise inimesena tema ees esines, nii araks ning tagasihoidlikuks muutus ta sest silmapilgust peale, kus ta teada oli saanud, kui rikas ning mõjuw ta oli.

Kas ei usaldanud ta teda enam? Hakkas teda kartma? Tont teab, kuid isegi abielupakkumise heitis ta tagasi, tema, kes ta ometi oma sugulaste juures sõi armuleibal Mida ahnemalt ning pealetükkivamalt ta teda püüda tahtis, seda aramalt taandus tüdruk ning lõpuks ei annud ta ühtegi võimalust, temaga üldse kokku saada.

„Teie teate, krahwinna, et mind miski asi nõnda ei ärrita, kui üks naine, keda ihaldan, keeldub end mulle andmast. Aga hea küll. Kui ei suutnud mõjuda enam minu isik, siis hakkasid töötama minu dollarid. Ja need tegutsesid suure eduga. Ühel päewal randus see tüdruk siin saarel, kes kobunt arwamises wälja sõitnud, et ta Prantsusmaal hea koha saab."

Ta lasi oma klaasi weel kolmat korda täita, jõi selle tühjaks, ehk talle küll näis, kui teeks wein teda haruldaselt wäsinuks. Kuid ta raputas endalt nõrkuse — kargas püsti ning asetus mõlemate kätega tooli leenilt kinni hoides Irma ette.

„Waadake, krahwinna, see oli siinsamas toas, just samuti nagu täna. Ainult Rita istus siin üksinda, just samal kohal, kus teie, krahwinna. Argliku linnuna istus ta seal ning ootas põksuwal südamel, mis edasi sünnib, sest ta ei mõistnud, mida tähendasid pidulikud lilled siin ruumis ja wein, mida ta waid puudutas huultega. Toitu, mida kandis talle ette sõnatu Diogenes, ei puudutanud ta üldse. Kohkununa waatas ta otsa tummale teenrile — see ajas talle wist kõige rohkem hirmu peale. Kuni lõpuks awanes uks, ning ilmusin mina..."

Härra Toby wiskas äkki tooli kõrwale, astus tihedalt Irma ette ning haaras mõlemate kätega tema käsiwarsi.

„Nõnda, krahwinna — nõnda hoidsin ma teda. Hoidsin ega lasknud enam lahti. Ja nõnda waatasin talle otsa..."

„Teie teete mull' haiget", ütles krahwinna tumeda häälega.

„Ma tegin temale wist ka haiget, kuid ta ei tunnud seda, waatas mulle waid kohkununa otsa, nagu wäike linb, kes silmitseb madu, tema eest põgeneda tahab, kuid ometi ei suuda... Ja siis — ja, siis ütlesin talle..."

Ta langetas häält, ja mida ta nüüd kõmisedes wälisendas jäi selgusetuks, kas oli see maksew Rita kohta, wõi oli see öelnud krahwinnale.

„Ütlesin talle: nõnda, tüdruk — sina keeldusid end mulle andmast, julgesid minule wastu panna mulle näidata, et ja mind ei salli — haha!... Ja, ja — põlga mind, wihka mind, pole wiga, ma hoian sind nüüd, hoian, kuni ja minu oma oled."

Ta surus weel tugewamini krahwinnat, nõnda et see isegi karjatas, ja sosistas talle kõrwu: „Teab ja, et ja siit enam ei pääje? Et ja siia wangi jääb, kuni sured?"

„Küllalt", ütles krahwinna kähisedes.

Ja wiimast jõudu kogudes, tõukas Irma teda eemale. Segasena waarus Toby toolile ning sulgus silmad. Sest küsimus, mis teda äkki waldanud uue hooga, oli tinaraske.

Nagu läbi une nägi ta weel, kuidas krahwinna uksе juurde põgenes ning selle lukku keeras. Sest minutist peale suikus ta raskesse unne, ega teadnud millegist.

10. peatükk.

Härra Toby awas teist korda silmad ja nägi imestades, et nüüd oli walge.

Ta tõstis pea polstrilt, see oli ikka weel raske. Tahtis waadata kella, mis seisis kirjutuslaual, kuid pilk tabas teel muud. Osalt kaetud uksе eesriidega, seisis tema lähedal keegi mees.

Härra Toby lõi käega otsale, hõõrus silmi ja jõllitas haruldasele nägemusele otsa. Nägi ta und, wõi oli ta hull? Tõesti, too mees seal uksе juures —

„Mis?" hoigas härra Toby. „Doktor, — olete see teie?"

„Ja", wastas Felix Kölwel, ja astus eesriide tagant wälja. „Mina olen, härra Toby."

Terwet jõudu kogudes ajas härra Toby end ülesse. Kuid ta ei saanud muud, kui istuda. Ilma weel lasus liilmeis tinane raskus.

„Teie olete weel nõrk", ütles Felix Kölwel, „kuid ärge kartke, kosute pea."

„Mis mul siis wiga on?" küsis härra Toby.

„Andsin teile eila unejooki", wastas Felix Kölwel.

„Teie? Kuidas saite siia? Wõi õige: mini, kus olen mina?"

„Omal saarel", teatas Felix Kölwel „omas lossis ning omas toas."

„Ja teie? Kuidas kuradi pihta saite teie siia? Kes teid sisse laskis?"

„Edmond."

„Edmond?" mõirgas härra Toby. „Kuidas julges tema —?"

„Tasa", katkestas Felix Kölwel rahulikuna. „Edmond kuulab ainult oma isanda käsku. Ja tema isand olen mina."

„Teie?"

„Kas unustasite meie kokkuleppe? Olen mina mister Toby wõi olete see teie?"

„Mina!" karjus härra Toby.

„Ei, mina. Teie olete waid doktor Lohr, kes korrals tahtis õnne katsuda romantikaga... Kuid teil juhtus kohe äpar-

bus, härra doktor. Juba esimene juhtumus läks nurja."

Härra Toby ehmus. Talle hakkas koitma, et ta lõksu sattunud. Aga weel polnud selge, mida kawatses öieti too õudselt rahulik mees.

Ta pomises: „Mida tahate sellega ütelda?"

„Jumal hoidku, teie lobisesite ju mulle wälja, et tahate siia saarele wangi tuua meie ühise sõbranna. Seda takistasin aga mina. Weel enam, pöörasin oda teie poole."

„Kuidas —?"

„Teie oma huwides. Tahan hoida, et teie weel enam rumalust ei tee. Nagu kord ütlesin, on teil wähe annet selle osa mängimiseks, mida wõtsite oma peale. Seepärast lahutan teid teatud ajaks muust ilmast. Et teid kaitsta teie enda eest — ja et teie mulle teatud aja kestel tüliks ei oleks.... Sest teate, wõtan osa, mille kawatsen läbi wiia, kainena ning praktilisena, sugugi mitte romantilisena. Dilletant teiesuguse üleskruwitud fantaasiaga oleks mulle alaliseks hädaohuks. „Seepärast", kummardas Felix Kölwel — „on teil au tänasest peale kuulata minu käske. Oma tahtmist ei wõi teil enam olla. Saare omanik olen nüüd mina. Ja teie — teie olete minu wang."

Härra Toby ahmis õhku. Ah, ometi oli tal jälle jõudu. Metsikuna kargas ta püsti.

„Diogenes!"

Felix Kölwel naeratas, tõmbas eesriide ukselt kõrwale ja wiibas.

Sisse astus Diogenes. Lähenes sõnatult oma endisele isandale ja waatas temale salakawalalt otsa.

„Diogenes", kähises härra Toby, „wõta teda — tapa — löö ta surnuks!"

Diogenes ei liigahtunud. Hirwitas waid. Kättemaksu himuliselt säraside ta silmawalged.

„Kas kuuled? Kas mõistad?... Sa elajas!"

Härra Toby tõstis rusika ja wirutas sellega neegrile näkku. Hoop tabas. Kuid neeger ei nihkunud paigast. Teda oleks nagu kõdistanud kärbes.

„Haara teda!" ütles siis Felix Kölwel.

Seda momenti oli Diogenes oodanud kogu oma eluaeg. Nüüd kasutas ta juust, olles saanud selleks isanda käsu. Loomana, kelle köidetud jõud jälle wabanenud, tungis ta härra Tobyle peale.

Ta haaras mõlemate kätega tema rinnust kinni, raputas teda edasi-tagasi ja wiskas ta siis ühe tõulega eemale. Mängukannina kukkus Toby maha. Tõmbas ühe tooli ühes ning lebas ehmatusest halwatuna liikumatalt põrandal.

„Küllalt," käskis Felix Kölwel, näidates ust. „Mine nüüd, Diogenes!" Jo neeger kadus.

Felix Kölwel kummardus härra Toby poole, ulatas käe ning aitas teda jälle jalule. Talutas ta diiwanile, kus härra Toby kokku langes. Felix Kölwel nihutas tooli lähemale ja wõttis istet. Rahulikult küsis ta: „On teile teie seisukord nüüd selge?"

„Teie olete loom," ähkis härra Toby.

„Sugugi mitte. Loom olite teie. Neegri wastu, tüdruku wastu, kõikide inimeste wastu."

„Mida teie õieti käratsete?"

„Mängida seda osa, mille pakkusite mulle. Tahan mängida seda mõistusega, ilma romantikata, ilma mõhata, seepärast ei tarwitse teil ka karta. Olete siin saarel juba korda saatnud ühe kuriteo, teine ei pea teil õnnestuma. Seepärast hoian teid wangis. Wõib olla ka seepärast, et teil wõimalik oleks heaks teha oma esimest eksitust."

Härra Toby wahtis maha. „Teie ei tunne minu wõimu," ähwardas ta.

„Siiski, tunnen seda. Kuid teie wõim on üle tulnud minule."

„Olete narr," pilkas härra Toby. „Teie plaanid lõhkewad ühel ilusal päewal nagu seebimullid... Mida wõite teha ilma minuta?"

„Siiski," noogutas Felix Kölwel pead. „Tarwitan wahete-wahel teie allkirja."

„Selle salgan ma."

„Nälg ja hoobid teewad teid tarbekorral taltsaks," wastas Felix Kölwel külmalt. „Just nõnda, nagu olete taltsutanud oma ohwreid."

„Kes tahab mind lüüa?"

„See, keda teie eluaeg olete löönud, neeger. Ta on minu teenistuses ja täidab pimesi minu käske. Tema walwab teid. Ning ühes temaga Edmond."

„Lurjused!"

Felix Kölwel kehitas õlgu. „Oleb omale need inimesed ju ise walinud."

„Saadan teid wõlla!"

„Kuidas? Selle eest, mida mina teen, ähwardab waid wangla. Aga, mis ootab küll teid, kui selgub, mida olete

teinud õnnetu rutarlapsega? Kas mäletate weel?"

Felix Kölbel muutis äkki tooni. „Kas teie ei taipa, et teil põhjust oleks minu tänada? Kas teie ei mõista, et ma teid siin saarel kinni pidades kaitsen kohtu eest? Et teie juba warem wangikongis ei istu, wõlgnete tänu juhusele."

„Ja," ümises härra Toby, pean tunnistama, et olete osawam.

„Seepärast," wastas Felix Kölbel, „et olen kireta. Teie sellewastu — olete mässitud tuhandesse kiresse, kõige pealt aga meeletusse wihkamisse, mis teid teeb õige wäikseks... Milline põhjus on teil wihata inimesi?"

„Kas teie neid armastate?"

„Ei, tahan waid saada wõimu nende üle."

„Wõimu inimeste üle," naeris härra Toby. „Seda on mul küll."

„Eksite. Inimestel on wõimu teie üle, ja see kõik selle wiha tõttu, mis neid kõigab teie külge. See wihkamine paneb teid raudu. Kes tahab walitseda teisi, peab esmalt olema waba. Waba on aga ainult see, kel pole kirgi."

„Olete teie sarnane?" küsis Toby kroonilselt.

„Ja. Ning seepärast — ütlen teile weel kord — seepärast pole teil waja mind karta. Mina ei taha kurja."

„Aga minu raha?" pilkas härra Toby.

„Ka seda mitte," wastas Felix Kölbel rahulikult. „Olen küll sunnitud teatud ajaks kasutama mitte ükskinda krediiti, mida wõimaldab teie nimi — waid ka teie kapitali. Aga siiski ei tarwitse teil karta. Oma enda huwides ei warasta ma teilt pennigi."

„Kuradi pärast," kärgatas härra Toby, „mida tahate siis teha?"

„Teile näidata, kuidas peab hakkama teie, kui miljardäri seisukohast malitsema inimeste üle. Teie waatate esmalt pealt. Annan teile teatud wiisil õpetust. Kasu, mille selle tõttu saan, on minu honoraar. Teile ei sünni seeläbi wähematki kahju. Wõib olla, saab honoraar wäga suur. Aga siin on ka kaalul suured asjad."

„Wõib olla isegi teie elu," tähendas härra Toby pilkawalt wahele.

„Wõib olla. Aga sel puhul ka teie oma. Ärge unustage, et olete minu käes. Sel momendil, mil katsute uperkuuti lüüa minu plaane, lendate ka ise!"

„Roimar!" kähises härra Toby.

„See," wastas Felix Kölbel mahedal toonil, „olete teie. Wõi wähemalt kaud sel teel. Waadake!"

Ta tõusis püsti, lükkas ukselt eesriide kõrwale ja hüüdis: „Rita!"

Härra Toby kahwatas äkki. Pööras pea kõrwale, ei tahtnud näha inimest, kes Felix Kölbeli saatel aralt astus üle uksepäwe.

„Siin, Rita," ütles Felix Kölbel lahkelt, „siin on sinu mees."

Rita naeratas arglikult. Nii palju head ja armast oli ta wiimastel päewadel kuulnud sellelt wõõralt noormehelt et ta teda täiesti usaldas ja pimesi kõik uskus.

„Härra Toby," pööras Felix Kölbel ameeriklase poole, „olete argpüks?"

Nüüd pööras härra Toby wihasena ümber. Astus paar sammu tüdrukule lähemale, kes talle ootuses otsa waatas. Ta tahtis näidata, et ta sugugi ei taha kurwas lomöödias kaasa mängida, ja pidi juba pahwatama pilkawalt naerma.

Kuid ta ei saanud nii kaugele. Taandus waid paar sammu, nähes tüdruku süütuid silmi, kes talle sõnakuulelikult nagu laps teretuseks ulatas käe.

Tõesti, ta ehmus. Nõnda polnud talle otsa waadanud weel üksi inimene. Ta mäletas suurt dogget lapsepõlwes, sel oli samasugune waade — waade, milles peegeldus usaldus ning wagasus. Mis, tahtis see tüdruk teda tänada?

Ja siis — ta ei tahtnud seda ju sugugi, kuid pidi — siis ulatas ta oma käe, ning teda läbistas tunne, mida seni polnud awaldanud tema peale üksi inimene: midagi õige kihtsat ning head.

„Tule," ütles Felix Kölbel paari minuti pärast ja pani oma käe õrnalt Rita piha ümber, „sinu mees on wäsinud."

Ja härra Tobyt üksinda jättes, läks ta temaga wälja. Toby waatas neile järgi. Siis kuulis ta, kuidas wälisust kaks korda lukku keerati. Ta naeratas wihaselt. Nüüd oli tal selge, et ta on wangistatud. Istus wäsinult toolile. Mis juhtub weel kõik siin üksikul saarel?

Teine osa.

1. peatükk.

Sest peale kui härra Toby juhtumust otsides rändas läbi ilma, pani ta alati suurt rõhku sellele, et teda kusagil ära ei tuntaks. Talle tegi lõbu end peita ja miski polnud temale wastikum, kui temast kõneldi.

Enda warjamiseks tarwitas ta sageli kõige peenemaid trikke. Armastas end riietada igasugustesse hilpudesse ning esineda pöörastes maskides. Sealjuures oli ta suurepärane näitleja ja seda mitte kindla eesmärgita.

Härra Toby warjas end seepärast, et temal igalpool kannul oldi. Just mitte jälgimise mõttes, waid et kontrolleerida, mida ta teeb. Härra Tobyl oli jälle omakorda nuuskureid, kes tema salakuulajatel kannul olid, ja sageli olid need osawamad.

Härra doktor Isaac Blau Chicagost oli see mees, kes alati oli härra Toby jälgil. Mitte isiklikult, waid saadikute kaudu, kellele ülesandeks tehtud kõike wälja nuuskida, mida teeb wanamehe hoolealune. Selle kohta pidas Isaac Blau teatud wiisil arweid.

„Olen täisealine," oli härra Toby kord ütelnud Isaac Blaule, „wõiksite mind kord rahule jätta — miks nuusite mind igalt poolt wälja?"

„Minu ülesanne," wastas Isaac Blau, „ulatab kaugele üle teie täisealisuse."

„Kui kaugele siis?"

„Kuni — kuni teie surnud olete, Toby."

„Mis?" pahwatas naerma härra Toby, „kujutate endale wist ette, et elate minust kauem?"

Isaac Blau noogutas pead. Ilge naeratus ekstis ta näojoontel.

„Minust?" haugutas talle weel kord wastu härra Toby.

„Ja. Mina olen küll wana, kuid lähen weel wanemaks, weel palju wanemaks. Peale selle on minu ülesanne teist elada kauem. Teate, mida teie isa ütles minule? „Blau," ütles ta, „loodan teie wastupidawuse peale — ärge andke alla — ärge aga teie andke alla! Teie isa, hihi — wõis alati loota minu peale."

Selleşt tunnişt peale ei kahelnud Toby enam, et salakawal rannamees surnud Simonseni ülesandel tema elu kallale kippus. Isaac Blau tegewuse iseäralikus seisis aga selles, et ta oma hoolealust mitte otsekohe surmata ei tahtnud, waid teda igasuguste abinõudega nii kaugele wiia meelitses, et ta end ise tapaks. Ainult sel põhjusel oli ta teda juba waraşest noorpõlwest peale mässinud armastuse ning ulaelu magusasse joowastusse, mis nagu mürk pikkamisi, kuid kindlalt mõjub. Ühe korraga oli see Toby kõik selge. Ja nagu wandeşt tagaaetuna, mis talle sulutud hauast järel kajas, põgenes ta rahutuna üheşt ümaotsast teise, alališe mõttega kord kätte tasuda neile, kes teda rikkunud.

Isaac Blau aga istus kihistades oma koopas, lasi poisi jooksta ja ootas, kuni ta murtuna ning jõuetuna, kuid täis wiha tagasi pöörab. Siis oleks tema ülesanne täidetud. Siis wõiks ta lõpetada kadunud Simonseni arwed, mida see enam ei jõudnud tasandada. Seal oli üks wana arwe, milles Toby ema oli suurim wõlglane.

Kuhu Toby ka nüüd asus, igal pool märkas ta warsti, et tema kannul asuşid nuuskurid. Warjudena kerkişid nad kord siin, kord seal esile, kuulatasid ning kadusid jälle, nagu poleks neid olnudki.

Ettewaatlikuna hakkas Toby neid uurima ja tahtis neist wõitu saada. Kogu see jant sai temale mänguks, mis teda weetles, wõitluseks kange Isaac Blauga, kelle ta kord meelitses lõpulikult lüüa.

Ja ta wõitis ka. Ikka saqedamini juhtus, et ta Isaac Blau saadikuid petti, neid walejälgedele ajas ja neid nõutuks tegi. Ta warjas end weel suurema hoolega, läks kord-korralt raskemaks teda leida. Ühteaegu tekkis igale poole mister Tobyşid, Pariişi, Londoni, Peterburi — misşugune neist ehtne? Isaac Blau kaotas jälgi.

Kõigepealt oli aga see Isaac Blaule teadmatuks jäänud, et Toby ühe Norra saare omanik oli. Toby waatas ka oma maalapikese peale keşt merd kui kindla pelgupaiga peale, kuhu ta end peita wõiks. See saar näis talle ühteaegu hauana, kuhu ta wabatahtlikuna asus kahjatsema oma teguşid. Wäga tihti tundus talle, kui peaks ta kokku langema mingişuguse salapäraşe süükoorma all, mis õieti temo oma polnud.

Milles seişis see süü? Ta ei teadnud seda isegi. Kuidagi wiisi oli see aga ühenduses tema emaga. Et ta oma ema ei tunnud, wõis ta end aidata waid selles, et püüdis elawaks teha isa pilti ning iseloomu. Aga ka teda oli ta näinud wäga harwa.

Nii palju oli temas igatahes noorpõlwe muljeteşt püşima jäänud, et ta, mida rohkem ta selle üle mõtles, ikka selgemini nägema hakkas, et tema isa teda olseteed wihkas. Selleks pidi tal olema mingişugune mõjuw põhjus. Ta tarwitses waid meelde tuletada, kuidas tema isa teda alati pilkawalt ning salakawalalt luuras.

„Küllap tuleb päew ka sinule." näişid

ütlewat need pilgud, „nagu sinu emalet“ Mis oli aga põhjuseks, et kadunu nõnda wihkas oma naist?

Ja miks ei kõnelenud ta temast? Aga siiski, lord oli ta seda teinud. Milgil wiisil olid kuulujutud tunginud noore Tobyni, et tema ema polewat surnud loomulikku surma. Ühel päewal leidis ta laual isegi nimeta kirja, milles kõneldi mürgitamisest. Ta läks isa juurde ja näitas sedelit.

„Mida ütled sa selle kohta?“

„Midagi.“

„Midagi? Ja, aga sina pead ometi — ma arwan, sina peab ometi teadma, kas —?“

„Mina tean,“ lõikas isa tal sõna ära, „kuid sina ei tarwitse midagi teada. Sa ei pea midagi teadma, waid peab ainult oletama.“

„Oletama? Mida?“

„Mis sulle meeldib.“

„Isa —“

„Teab sa, et mina sinu isa olen? Tean mina seda? Ainult sinu ema wõis seda teada. Mina — mina tohtisin — mina wõisin ainult oletada . . .“

Simonseni palgeisse tõusis tume puna, ta awas ühe kirjutuslaua laeka, wõttis seal mingi pildi ning wiskas selle Tobyle.

„Waata korraks seda meest!“

„Kes see on?“

„Keegi mees,“ seletas wana Simonsen kähisedes. „Tema kohta on ainult öelda, et ta kindlasti surі mürgitamisse.“

Nende sõnade juures liskus ta Toby käte wahelt pildi, rebis selle tükideks ja wiskas kamina sulle.

Mälestus selleşt pildist kahwatus Tobys aastate kestel, et hiljem jälle uuesti elustuda. Isaac Blau oli see, kes seda märkendas. Tol korral, kui Toby oma tegewuseta olekust tüdinenud hooldaja poole pööras, et see temale mingit tööd annaks, mis teda rahuldaks.

Isaac Blau naeris. „Sina, Toby, tahad töötada? Oled sa mõni koormakandja eesel? Kuulud ju nende mõningate inimeste sekka, kes wõiwad endale lubada elunautimist. Oled täitsa nagu su isa!“

„Minu isa —?“

„Ja. See mees oskas nautida elu. Oli noor, ilus, kergemeelne ning waimukas. Ta meeldis kõigile naistele. Mehed aga wihkasid teda seepärast. Ta oli pärit wanast aadelisoost, oli wäga andekas, kuid kahjuks sama uhke kui waene.“

„Ta surі noorelt,“ jatkas wanamees lühikese aja pärast, „nagu sinu emagi. Ja kui teada tahad, ühel ja samal päewal.“

„Minu isa surі ju südamerabandusse,“ waidles Toby wastu, „hull aastaid peale selle, kui mu ema jubo hauas oli.“

„Sa kõneled, nagu kõnelema pead,“ kihistas wanamees naerda. „Nii palju kui minul aga teada, surі sinu isa mürgitamisse. Ja sellesse sureme meie lõpuks kõik — kes saab kibeda, kes maguşa mürgi. Mis aga puutub sinusse, poiss, siis tahan ma hoolitseda selle eest, et saad mesimagusat mürki.“

Alles hiljem mõtles noor pärija selle kõneluse üle järgi, ja ta arwas nüüd leidwat tõsiasju, millest temale meelega waigitud.

Tema umbusaldus tõusis ja ta hakkas Isaac Blaule peale käima, et see annaks talle seletust. Kuid see raputas halwakspanewalt pead.

„Sinu isa,“ seletas nüüd Isaac Blau wastuokse, „oli tööloom. Mitte noor ega ilus, ega ka waimukas. Seepärast ei meeldinud ta ka naistele. Ja, waata, naised wihkasid teda otse, ta oli neile wastik — usun, isegi su emale. Lühike aeg enne surma ütles ta mulle: Blau, poisil peab paremini minema. Ta pole mulle ka sugugi sarnane, on rohkem läinud emasse. Tema emal juhtus aga äpardus, surі liig wara. Poeg peab seda tasa tegema . . . Nõnda kõneles sinu isa mulle, Toby — ja ma arwan, et kahju on igast päewast, mida ta weebad haududes tumedaid mõtteid.“

Toby ei haudunud ka tõepooleşt tol korral tumedaid mõtteid. Weetlused, mida hooldaja talle ette kuhjas, polnud weel tühjaks ammutatud. Alles hiljem tärkasid need mõtted jälle esile koledate tontidena.

Ikka selgemini nägi ta, et ta sugugi ei tea, kes ta on.

Ta hüüdis oma südames appi ja see oli ema nimi, mida ta sageli sosistas endamisi. Teda waldas meeletu igatsus mehe järgi, kes oli tema tõeline isa ja keda ta sugugi ei tunnud.

Kirjeldamata ahastuses langes Toby siis kokku, surus oma pea patjadesse ja tundis, et ilmas waewalt teist nii ükſildast meest leidub kui tema. Ja ometi aetakse ning äsitakse teda taga igal sammul. Kõige õudsem oli weel see, et ta end ise üheşt kohast teise piitsutas, kusagil rahu ei leidnud.

Ja, Tobyl oli tunde, kus ta kokku langes ja nuttis. Nuttis nagu laps, kes igatseb ema järgi, kuid teda ometi kusagilt ei leia. Sageli seisis Diogenes neil juh-

tumisil eesriide taga ja waatas pealt. Waatas tummana pealt ning hirwitas.

Isaac Blau oli rikas. Kadunud Simonsen oli oma endist sekretäri majandusliselt nõnda kindlustanud, et see elada oleks wõinud nagu Krõõsus. Kuid ta ei tunnud seda, waid kiratses hädise kerjusena. Tal polnud mingisuguseid nõudeid, ainult üks kirg waldas teda terwenisti: ja see oli surnud Simonseni pärandust nõnda walitseda, nagu see määranud. Kui palju Toby ka ise kulutanud, määratu warandus ei kahanenud. Isaac Blau oli selle truu hoidja.

Ta ise elas ühes Chicago kaugemais eeslinna osadest wiletsas majas. Ehitus oli küll kahekordne, kuid aknad nii wäikesed ja rähmulised, nagu poleks neid mitmeid aastakümneid puhastatud. Maja seisis kesk aeda, kus kunagi polnud õitsenud ühtki lille. Aeda ümbritses kõrge müür raske raudwärawaga. Kolm hästi tresseeritud buldoggi jooksis wabalt maja ümber. Juba kaksteistkümmend aastat polnud Isaac Blau tõstnud jalga wälja raudwärawast. Kes sisse tahtis, pidi helistama. Siis tuli Isaac Blau tõmmunahkne majatalitajanna Saara ja otsustas, kellele awada.

Sel hommikul peatus waikse kõrwalise maja ees sõiduk. Keegi mees astus wälja, maksis sõiduraha ning wiipas käega. Selle peale plaksus piits, hobune hakkas traawima ja mõne sekundi pärast seisis üksik sõitja üksinda raudwärawa taga. See oli mees keskmise kaswuga, laiaõlaline, nägu siledaks pügatud, riided just mitte elegantsed, ega ka wiletsad. Wanadust oli raske teha kindlaks. Ägedalt tõmbas ta wanamoelist kellanööri. Kolm koera kukkusid nagu komandol haukuma ja jooksid lõrinal wärawa taha. Lõpuks tuli Saara waatama, kes seal on.

„Pinkton," ütles wõõras.

Seal noogutas tõmmunahkne pead, awas wärawa ning lasi tuleja sisse. Urisewaid koeri ajas ta mõne arusaamatu sõnaga kõrwale. Muidugi keeras ta wärawa jälle kohe lukku ja tähendas külalisele, et see järgneks temale.

Oli sünge nowembripäew. Eeskoda oli täiesti pime. Saara juhatas wõõra kitsast puutreppi mööda üles teisele korrale. Seal awas ta ühe ukse ning käskis sisse astuda. Näis, nagu tunneks külaline wõõrast maja hästi, sest hoolimata pimedusest mis walitses siin toas, leidis ta kohe istme, mis oli määratud kõikidele tulejatele.

See oli wanamoodne polsterdatud tool, mis asus peaaegu kesk sünget ruumi. Aiqult üks aken oli olemas, kuid ka see oli kaetud määrdunud eesriidega. Mees, nimega Pinkton, laskus istmele ja ootas. Ootas, kuni lõpuks wälgatas tuluke.

See oli rohelise kupliga elektrilambi nõrk walgus, mis rippus wana pehastunud kirjutuspuldi üle. Sellel aadamaaegsel mööblilogul seisis wirn raamatuid ning akte, mis warjasid täiesti wana kuiwetanud mehe kogu, kes konutas omal kõrgel toolil.

Teda polnud siis weel toas, kui Pinkton sisse astus, ka ei tulnud ja ühegi ukse kaudu, kuid ometi istus ta korraga seal. Istus tükk aega tummana ning awas talle siis teretamiseks oma hambuta suu. Ta hääl oli kähisew ning õõnes. Tal oli isesugune kõnelemise wiis.

„Hea, Pinkton," ütles ta lühikese waheaja peale, „teatage mulle, mida olete wälja nuuskinud."

„Seda on küll kaunis palju, kuid ometi wäga wähe," wastas Pinkton.

„Hm, wäga palju — muidugi mitte," ütles wanamees. „Kõik lehed on ju seal täis tema plaanidest. See on imelik. Wist jälle mõni uus wõte, ainult mõni wõte. Usun, teda ennast polegi seal. On wist kedagi oma asemele lükanud."

„Seda peaks kindlaks tegema," arwas Pinkton.

„Ja," noogutas ka wanamees pead, „seda peaks küll."

Räägiti Tobyst. Isaac Blau oli Pinktoni, New-Yorgi kawalama eranuuskuri, enda juurde kutsunud, et temaga nõu pidada, mida teha. Sest wiimasel ajal oli sündinud midagi haruldast.

„Kus on ta õieti praegu?" küsis Isaac Blau.

„Tal on mitu asupaika."

„He?"

„Ta on igal pool, kuid pole ometi kusagil. Ta tärkab pea esile Berliinis, pea Hamburgis, pea Londonis, pea Stockholmis. Ta on nägematu. Kuid ometi tunneb teda kogu ilm."

„Tunneb teda?"

„Ja. Temas on äkki tärganud ääretu tahtejõud. Millest ta kinni haarab, see õnnestub. Ta on sündinud ärisuurwaim... Seda tõendawad wähemalt teated, mida olen saanud tema kohta."

Isaac Blau kihistas hääletult naerda.

Terwe see jant peab olema kawal wõte. Ärisuurwaimust olewat Toby sama kaugel, kui saapapuhastaja metsafüüsilisle probleemide tundmisest. Ja tahtejõudu arendab ta waheşt ainult naiste petmises ning wõrgutamises. „Siiski," lõpetas ta ning ta nägu muutus äkki mõtlikuks, „on pisut imelik, et ta aasta eest nii äkki kadus. Näis, kui oleks maa ta alla neelanud. Nii energiliselt kui mina teda ka lastsin otsida, ei leidnud ma teda kusagil."

Ja, Isaac Blau oli weetnud wäga erutawaid kuid. Oktoobris oli saanud aasta, kus ta suure waewaga oli leidnud Toby jälgi Wiinis. Kuid wacwalt kätte saadud, kadusid need kohe. Oli kuulda, Toby olewat lahkunud Wiinist lennukiga. See olewat esiti suundunud Shweitsi, kuid teised asjaolud näitasid jälle, et Toby olewat pöördunud Berliini.

Teda jälgiti, kuni lõpuks jõuti üle Prantsusmaa ning Inglismaa Jirimaale. Alles Dubliinis leiti olewat walejälgil. Nüüd hakati otsima Berliinis. Otsiti näolaid, kuid ei leitud Toby. Ta jäi kaduma mitu kuud. Kuni siis lõpuks ühes Hamburgi ajalehes ilmus teade, et Ameerika multimiljonär Tobias Simonsen olewat leidnud Norra mägedes waske ning kawatsewat asutada suurema kaewanduse.

„Jo," ütles Isaac Blau, „see oli juulis. Samal ajal tuli Tobylt käsk saata Hamburgi Saksa Panka tema arwele wiiesteistkümmend miljoni dollarit."

„Kas tõsiste seda?" küsis Pinkton.

„Ja."

„Polnud teil wähematki kahtlust?"

„Kahtlustamiseks polnud põhjust. Teatel oli Toby allkiri ja seda tunnen ma wäga hästi. Aga —"

„Noh?"

„— aga neist wiieteistkümnest miljonist dollarist pole seni weel pennigi wälja wõetud. Need on Hamburgis puutumatud."

„Ah!" hüüdis Pinkton üllatatuna.

„Ja," jatkas Isaac Blau, „raha on Hamburgis Toby tarwitada, kuid ta ei näi seda wajawat . . . Sellewastu on ta aga, nagu ta seni alati teinud, mitmesugustes pankades raha laenanud: Berliinis, Londonis, Stockholmis ja Pariisis."

„Palju?" küsis Pinkton.

„Kokku umbes miljon dollari ümber."

„Hm," tähendas Pinkton.

Isaac Blau naeratas. See olewat küll palju, kuid ometi pole see rohkem, kui endale lubada wõib üks Toby Simonsen.

„Tuli härra Tobylt ka kirje?" küsis Pinkton edasi.

„Ei. Ta pole ju kunagi kirjutanud, ainult wahete-wahel telegraammi saatnud. Puht asjalikult. Aga ka seda pole ta enam teinud ammu. Wiimane elutundemärk oli käsk, nagu ütlesin, saata Hamburgi panka wiieteistkümmend miljoni dollarit. See tuli Berliinist. Nõnda olin temal ka kannul ning saatsin kohe ühe mehe Saksamaale."

Isaac Blau jutustas, mida see mees oli teada saanud. See oli üks neist nuuskureist, keda wanamees juba warem oli tarwitanud, ja see tundis Tobyt. Pika nuuskimise peale leidis ta otsitawa Hamburgis. Toby oli Harwestehudes üürinud ühe suwila, kuhu aga kahjuks kedagi wõõrast sisse ei lastud. Tema sekretärina tegutses keegi daam, kelle kohta teada oli, et see tema armukene olewat. Mitu tundi luuras nuuskur maja ümber, kuni tal lõpuks õnnestus näha Tobyt. Üks auto sõitis wärawa ette, suwila uks awanes ja sealt astus wälja keegi noormees, kes rutuliste sammudega lähenes autole ja sellesse jõudes, kiires tempos minema kihutas. Kahjuks oli wõimata teda kätte saada. Nuuskur oli aga kindel, et see mees oli Toby.

Pinkton tõmbas kaheldes suunurgaid wiltu. „On see nii kindel?"

Isaac Blau noogutas pead.

„Mees wannub selle peale."

„Ja siis?"

Sel päewal, teatas Isaac Blau edasi, ei olewat Toby enam tagasi tulnud oma suwilasse. Wahepeal oli aga jälgija juba teada saanud, et Toby jaht Hamburgi sadamas seisab. Ja see jaht olewat samal päewal ühes Tobyga sealt wälja sõitnud. Reisu sihti ei saadud kindlaks teha, kuid oli põhjuseid oletamiseks, et sõidul Norra poole pööranud. Tõsiasi olewat, et Toby järgmisel päewal Christianias üheşt pangast raha laenanud. Siis olewat teda jälle päew hiljem üks daam Londonis näinud, kes teda wäga hästi tunneb.

„Üks daam?" küsis Pinkton.

„Ja, üks daam," seletas Isaac Blau, „kes samuti juba lord minu teenistuses seisnud. Ta nägi teda Hydepargis, kus ta kahe härra seltsis pikkamisi puiesteel lentsinud. Selle lõpul oli seisnud auto, mis teda peale wõtnud ja ruttu minema kihutanud."

„On see ka kindel?"

„Minu naisabiline kirjutas, et see päris kindel olewat. Kuid ka tema olewat teda kohe silmist kaotanud. Hiljem polnud teda Londonis kusagil kuulda ega näha. Selle eest aga kohe jälle teisles kohtades."

Ja, Toby ei peitnud end wiimasel ajal enam ega esinenud wõõrastes maskides. Üksteise järgi ilmus ta kõigisse kontinente suurlinnadesse ja igal pool oma õige nime all. Igas linnas oli ta, mis ju kõige suurem põörasus, pankadelt, kus tal krediiti, raha laenanud, kokku suure summa, wäljaarwatud need wiisteistkümmend miljoni dollarit, mis tal Hamburgis Saksa pangas.

„Teie peate seda waid pööraseks?" küsis Pinkton.

„Milleks muuks siis?"

„Siin wõiks ka tegemist olla pettusega."

„Seda wõiks küll arwata, kui Toby end ise poleks näidanud. Sest ta ei warjanud end, nagu harilikult, astus ise awalikult wälja ning tunnistas end sellena, kes ta oli. Kõikjal leidus inimesi kes teda tundsid. Aga waewalt olid nad teda silmanud, kui ta jälle kadus."

„See on kahtlane."

„Ei, just see täiendab minu usku, et see tõesti tema ise oli. Tobyl oli ju alati wiisiks mind segadusse jätta, nõnda et mul wõimata oleks jälgida, kus ta on ehk mida ta teeb. Nagu öeldud, ta oli suur narr. Mulle näib, et ta mind nüüd just selle läbi ninapidi tahab wedada, et ta awalikult kord siin, kord seal wälja astub. Ja ma pean tunnistama, see on tal õnnestunud hästi."

„Hm," ütles Pinkton ja toetas pea mõtlikult kätele.

„Ja," lõpetas Isaac Blau, „see mäng kestis seni, kuni tal tegelikult oli korda läinud mind wäsitada. Nägin, et sarnasel wiisil temale midagi teha ei saa; ta üksi oli osawam ,kui kõik mehed kokku, kes teda pidid hoidma silmis. Seal loobusin jälgimisest ning pöörasin mehe poole, kes temaga wõistelda wõiks . . . Noh, Pinkton — arwan, see mees olete teie!"

Pinkton ei wastanud kohe sellele küsimusele, waid jäi wiiwuks mõttesse. Ta oli juba nelja nädala eest Isaac Blau juures olnud ja see oli talle pakkunud hiigelsumma, kui ta kohe järgmise kiiraurikuga Hamburgi sõidaks ja seal Toby jälgimise oma peale wõtaks. Pinkton ei wastanud tol korral ja ega ei, waid oli omale tingimud aja, mille kestel ta tahtis uurida harulduse juhtumist. Nüüd oli tähtaeg möödunud ja Pinkton oli, tänu hiilgawa ühendusega Euroopas, nii mõningaidki reateid kogunud Toby waselaewandusti üle. Ta arwas, see ettewõte olewat ise eneseist päris süütu, ega mõistnud, miks Tobyt sellepärast jälgima peaks, kui see mees, kellega nii tegemist, tõesti on ehtne Tobias Simonsen.

„Teie olete ju sel arwamisel?" pöördus Pinkton weel kord Isaac Blau poole.

Isaac Blau pigistas oma kitsad huuled kokku ning kehitas õlgu. „Ja, seda olin ma küll. Eilseni. Eilsest peale on aga ai wõtnud äkilise pöörde. Eila tuli Tobyl kiri."

„Kust?" küsis Pinkton.

„Merest."

„Kuidas?"

Isaac Blau kihistas jälle kaerda. „Merest. Ja. See tähendab pudelist, mida leiti ujuwat wees. Pudel oli sattunud Norra kalurite wõrku, mida need olid wälja pannud heeringa püügiks. See kandis Toby oma käega kirjutatud aadressi. Kalurid panid ja postile ning nõnda jõudis ta eila siia."

„Imelik," ütles Pinkton, kelle huwi näis kaswawat. „Millal on see kiri kirjutatud?"

„Augusti, keskpaigas."

„Ja mida sisaldab ta?"

„Waewalt kolm rida: Istun kewadest peale ühel saarel wangis. Ärge otsige mind. Olen rahul, mul läheb hästi."

Isaac Blau ulatas kohe nuuskurile, kes selle hoolega luges. „Siin ei saa olla wähematki kahtlust, käekiri on Toby oma," tõendas wanamees weidra muigega.

„Miks naerate?" imestas Pinkton. „Kahtlete waheti selle kirja ehtsuses?"

„Ei, ainult sisu ehtsuses," kinnitas Isaac Blau „Wean kihla, see on jälle mõni wõte Tobylt, mis mind peab wiima segadusesse — hihi!"

„Milline põhjus oleks tal teid wiia eksiteele?"

„Põhjus? Ei mingisugust. Nagu öeldud, Toby on narr. Tal on tihti tuju, end peita minu eest."

„Mulle näib" toonitas Pinkton, „et see teie poolt samasugune mõttetu tuju on, teda jälgida igal pool."

Isaac Blau näos ei liikunud ainuski lihas. „Teie eksite. See on minu ülesanne."

„Kelle poolt?"

„Toby isa poolt, kes määras mind oma poja eestkostjaks."

„Kas pole härra Toby juba ammu täisealine?"

„Seda küll. Kuid ta on ometi weel suur laps, rumal poisike, walmis igalpool

tegema lolluſt, mis temale wõiksid olla kardetawad."

„Hm," ütles Pinkton.

„Aga seekord wõiks ka," lõpetas Isaac Blau sõsitades, „kes teab — wõib olla pole see seekord paljas wõte..."

Tema rõsed hakkasid hõõguma, mõeldes oletuse tagajärgede peale, mis wõiksid lõpuks olla tõsiasjad. Kes oli aga see mees, kes sarnase kindlusega esines Tobyna ning lisaks weel sääraste õnnega, et isegi inimesed, kes Tobyt tunnewad, tema ehtsuses ei kahtle? Wõi tõotas see waheſt Tobyga ühe katte all? Ainult sellega oleks seletataw, et tema rahaaktsioonid nii libedalt lähewad.

„Oleks ju ka wõimalik, et härra Toby seda teise sunnil teeb."

„Aga kiri!" hüüdis Isaac Blau. „Selles toonitab ta, et tal hästi läheb ja tema rahulik on. Ja isegi oma asukohta ei anna ta wälja."

„See kiri wõis ka olla wälja pressitud."

„Ja, aga siis poleks teda mitte ebakindla pudelipõsti kaudu saadetud."

Pinkton pidi tõendama, et wanamehel õigus. On härra Tobyl olemas mingisugune füüsiline tundemärk, mille järgi teda kindlasti wõiks tunda ära?"

Ja, seda oli tal küll. Pahema kõrwa taga kaelal umbes margase raha suurune pruun sünnimärk. Selle põhjal wõiks teda leida kergesti."

„Asi oleks," ütles Pinkton, „wäga lihtne, kui härra Toby teisik oma maskile ka seda märki juurde pole lisanud... Aga sellegi päraſt on teda leida raske."

Isaac Blau pilgutas kawalalt silmi. „See pole õeldud teie kohaselt, Pinkton!"

Nad waikisid jälle. Lühikese aja järele küsis wanamees: „Noh, Pinkton, tahate asja wõtta oma peale?"

„Ühel tingimusel," wastas küsitaw.

„Ja see oleks?"

„Otsin mehe, kes mängib härra Tobyt. Selgub, et see ehtne Toby on, on minu ülesanne täidetud."

„Aga kui sattute wale Toby peale?"

„Ja, siis," ütles Pinkton, ja tema sooneline rusikas tegi õhus tugewa keeru, „siis haaran ma tema. Wõtan tal kuklast kinni. Ja ma wastutan, et ta minu käest ei pääse."

„Aga kui selgub, et ehtne ja wale Toby mängiwad ühe katte all?" küsis Isaac Blau silmi pilgutades.

„Seda ei usu mina."

„Mina küll."

„Kelle wastu peaks ta tõõtama?"

„Minu wastu," kähises Isaac Blau kaſakeſti.

Pinkton silmitses mõni sekund õudsel rauka, siis ütles ta: „Mida ma sel juhtumisel teen, ei tea ma weel ütelda. See olenob sellest, kummal pool õigus: kas teil wõi härra Tobyl."

„Härra Toby isal," ütles Isaac Blau tumedalt.

„Mida tähendab see?"

„Teie ei mõistaks seda siiski, kui teile ka seletaksin." põikles Isaac Blau kõrwale.

„Mulle näib, teie wihkate seda noortmeest," ütles Pinkton. „Kas ei tahaks teie oma suheteſt mulle lähemalt teatada?"

„Ei," wastas Isaac Blau lühidalt. „Nüüd mitte. Wõib olla päraſt... Ühte lubate mulle siiski?"

„Mida?"

„Et teie mingil tingimusel asjast politseile ei teata — mida teie ka ees ei leia, mitte mingil tingimusel!"

„Hm," ümises Pinkton.

„See on üks suurim tingimus," hüüdis Isaac Blau peaaegu ähwardawalt.

„Miks?"

„Nagu õeldud, Toby seisab minu kaitse all. Ta on minu. Ka seadused ei tohi teda wõtta minult."

„Ka siis mitte, kui ta oleks kurjategija?"

„Ka siis mitte, ei. Kuid seda pole ta. Ta on waid lõbus poiss, kes teeb igasugu lolluſt."

„Tema waſakaewanduſed lasewad aga oletada muud."

„Ah," ütles Isaac Blau pilkawalt, „see on tühi pettus."

„Siiski wäga osaw!"

„Wõib olla," andis wanamees kibeda naeratusega järele, „kuid siiki pettus. Poisil käisid juba warem igasuguſed hood peale, kus ta tahtis midagi teha, mida nimetatakse tõõks. Nüüd „asutab" ta, jumal teab kellega. Muidugi langeb see „asutus" kohe kokku. Ja siis —"

Ta tegi waheaja, hõõrus kondiseid käsi ning lisas: „— siis tuleb ta koju."

„Teie juurde?"

Isaac Blau noogutas pead. „Ja. Teate, ta on ju haige. Haige siin ülal peas — mõistate? Seal wajab ta rawitsust. Rawitsust ning sõpra, kes tema eest hoolitseb... Hihi, oleks aeg, et ta warsti koju tuleks!"

„Teie tahate õelda, et ta on waimuhaige?" imestas Pinkton.

„Ja, ärge siis selle üle nõnda kohkuge. Päranduse = saate aru? Tema ema oli

samasugune. Suri mürgitusse — teate seda?"

Pinkton raputas pead.

Isaac Blau pigistas silmad kokku. „Ta võttis morfiumi, liig suure annuse — hihi. Kadunud Simonsen kannatas väga selle all ja ütles mulle: Blau, pidage poisst hoolega silmas, et temal kord ka niisugune lõpp ei tule!.. Ja — mürgist ei suuda loobuda üksi inimene!"

Ta waatas Pinktonile pilkawalt otsa. „Ühel on see morfium, teisel alkohol, kolmandal naised!"

Ta saitus jutustamise hoosse. Seda tegi ta alati, kui tahtis tüssata oma kaaslast.

Sarnane polnud aga Pinkton. Ta ei pannud wanamehe lobisemist tähele, waid ütles, et tal nüüd aeg minna.

„Olete siis nüüd lõpulikult nõus?" küsis Isaac Blau.

„Ja, võtan ülesande oma peale. See on ju lihtne. Mul tuleb leida meest, kellega meil tegemist, ja kindlaks teha, kas see on Toby."

„Ja," ütles wanamees.

„Mis siis sünnib, kui see õnnestunud —"

„Seda saate õigel ajal teada," lisas Isaac Blau ruttu juurde. „Igatahes lubage, et teie midagi ette ei wõtta ilma minu käsuta."

„Hea küll," oli Pinkton nõus.

„Millal sõidate?"

„Järgmise aurikuga."

„Siis telegrafeeriga mulle kohe Hamburgist."

„Hea."

„Siis on kõik korras," ütles Isaac Blau püsti tõusmata. „Jumalaga, Pinkton! Ja palju õnne!"

Samal hetkel kustus walgus. Ruumi langes tihe pimedus. Kusagil kuuldus ragisewat miski hing. Kui Pinkton harjus pimedusega, nägi ta, et Isaac Blau ruumist kadus.

„Kurat wõtaks," mõtles ta endamisi, „kui see wanamees mõni kaabakas pole!"

Seal tõmbas tal keegi kuue hõlmast. See oli Saara. Ta juhatas teda hirwitades ukseni, aitas ta kitsast treppi mööda alla ning awas sõna lausumata aiawärawa.

Ära minnes heitis Pinkton lühikese pilgu wanamehe haruldasele majale ning läks.

3. peatükk.

Toby oli ärunud. Oli järgmisel hommikul naeratades seletanud Felix Kölwellile, et ta wabatahtlikult jääb saarele, mitte ainult kaheteistkümneks kuuks, waid nii kauaks, kui soowitatse.

Imestades seisatse rutuliste alistumise üle, küsis Felix Kölwel, kas Tobyl mitte mõni salaplaan pole. Kuid see raputas pead. Ta ei mõtlewatki siit wägisi ära sõita, ta wajawat rahu, ning seda arwab ta leidwat siit. Peale selle seletas ta, et ta kõigiga nõus, mida plaanitseb Felix Kölwel. Ja, ta olewat isegi walmis teda toetama.

„See ei pea olema teile kahjuks," ütles Felix Kölwel, „kui olete mõistlik, mu armas Toby."

„Küsimus peitub aga selles, kas see ka teile kasulik on, härra doktor," wastas selle peale ameeriklane.

„Seda jäite rahulikult minu hooleks," ütles Felix Kölwel.

Kõige pealt nõudis ta, et Toby kõik tema kätte annaks, mis tal olemas rahas, wäärtpaberites, krediittähtedes ning kallihinnalistes ehteasjades. Edasi nõudis ta, et Toby koju Ameerikasse kirjaliku nõudmise läkitaks, et tema nimele Hamburgi Saksa panka wiisteist miljonit dollarit saadetaks.

„Olge mureta," seletas Felix Kölwel, „selle raha wõtan ainult hädakorral. Kuid loodan kindlasti, et seda ei juhtu. Enne kui kuus kuud mööbunud, on mul nii palju, et rahulise südamega kaduda wõin. Siis wabastan teid, ja teie ei näe mind iialgi."

Toby oli kõigega nõus, mida Kölwel soowis. Siis rääkisid nad weel tükk aega omawahel.

„Kuna ma nüüd teie olen," ütles Kölwel, „on tarwis, et teie mulle jutustate, kes teie olete. Ma pean teid tundma mitte ainult wäliselt, waid ka sisimalt. Ehk olete nii lahke ning algate?"

Toby tegi seda. Esimest korda omas elus kõneles ta kellegile, kui oma sõbrale. See oli nagu pihtimine. Ning Felix Kölwel kuulas tähelepanelikult pealt.

Ta sai kõik teada. Toby noorust, Toby ema surma, kadunud Simonseni wihkamist poja wastu, Isaac Blau kättemaksu plaane, ja lõpuks Toby alalisi reise ning meelsikuid juhtumusi, mis muud polnud kui põgenemine oma mürgitatud „mina" eest ja wiimaks surmani taga aetud mehe ääretu ahastus.

Nad lahkusid sõpradena. Felix Kölwel andis weel Diogenesile ning Edmondile

mõned näpunäited, siis asus ta Irmaga jahile, mis neid otsteed viis Christianiasse. Siit jõitis Irma kohe Hamburgi, kus ta uue Tobias Simonsenile pidi üürima suvila.

Ta ise jäi Christianiasse, et oma välimuses mõned muudatused ette võtta. Seda tegi ta peegli ees ja see õnnestus ootamata hästi. Seejuures ei tarvitanud ta mingisuguseid mehaanilisi abinõusid. Ta uuris ainult tähelpanelikult oma näo ilmet ja muutis seda seni, kuni ta täiesti sarnanes Tobyle. Ta ei jätnud warem, kuni ta endaga üsna rahul oli. Kui ta järgmisel hommikul Grand Hotelli einetama läks, polnud ta ülsinda teistele multimiljonär Tobias Simonsen, waid ka iseendale. Ta elas uues osas ja see uus osa elas temas. Ühe sõnaga, tema oli Toby.

Ja õnn naeratas talle kohe esimesel päewal. Kui ta parajasti tahtis sõitma hakata sadamasse, kus jahi ootas, astus tema juure keegi arawõitu kaunis hädise wälimusega mees ja küsis, kas ta ei laaks au osalisleks mõni minut kõneleda härra Simonseniga.

„Mul on wähe aega," ütles Toby, „kes teie olete?"

„Insener dr. Reiter," esitelles wõõras.

„Mida soowite?"

„Tahan teile teha äriliise ettepaneku."

Toby märkas kohe, et sel mehel tume minewik selja taga. Puht tundeliselt taipas ta aga ka, et see mees suguqi nii ormetu polnud, nagu näis, waid omal alal suur meister. Just see arglik ning kõhelew ilme tema näos kinnitas seda arwamist, sest kandes ise maski, mõistis ta ka läbi waadata teiste maskidest. Ta hindas inimesi silmade ilme järgi, mis end wabadel hetketel sageli ära annawad. Ja selle näiliselt wiletsa sakslase silmis hõõgus midagi, mis rohkem lubas, kui lihtne wälimus.

„Olete Hamburgist?" küsis Toby nagu mööda minnes... Jääte weel kauemaks siia?"

„Ei Sõidan warsti ära. Minu ülesanne on siin täidetud."

„Hea, võtan teid oma sadamas asuwale jahile."

Peale selle ei hoolinud Toby temast enam. Alles kui nad kaugel merel olid, tuli talle meelde wõõras. Ta kõnetas teda ja küsis, mis äri temal siis õieti on. Nüüd heitis dr. Reiter oma kõhelewa oleku tõrwale ja näitas, et ta täismehena seisab omal kohal.

„Asi peitub selles," seletas ta lühidalt ning asjalikult, „et siin ritas mees nagu teie midagi eriti suurt luua wõib. Olen leidnud Norra mägedes waske."

„Nii," tähendas Toby kergelt.

„Ja," kordas dr. Reiter, „kaunis suurel määral. See asub tühjal harimata maal, mida kergesti wõiks ära osta walitsuselt."

„Olete juba ostnud?"

Teine kehitas õlgu. „Ostnud? Mil lega? Mul pole raha. Mul on ainult haruldaselt hea nina."

Toby waikis wiiwuks, näis kaaluwat, waatas siis ootajale uuriwalt otsa ning pomises: „Mida teie ütlesite? Waske?"

„Ja, palju waske."

„Kus? "

„Peame sõitma Drontheimi. Sealt tuleb teha meil weel tubli päewane teis hobustel. Kui soowite olen nõus, lohapealt tõenduši tooma."

Toby jättis dr. Reiteri seisma, astus paar sammu eemale, wiipas meest, kes tüüris jahti ning hüüdis: „Pidage! Pöörake! Meie sõidame tagasi! Drontheimi!"

Kui Toby dr. Reiteri juure tagasi jõudis, kes wiisakana seisis omal kohal wõre ees, oli laew juba pööranud ja wõttis wastupidise suuna.

„Waadake, ma wõtan teid tõsiselt. Tulge nüüd minu juure alla salongi. Kõnelesme asju üle pikemalt."

Aga nad ei kõnelenud kohe waselt, mida dr. Reiter leidnud, waid Toby tundis mehe wastu, kes suhuslikult langenud tema teele palju suuremat huwi.

„Kui tahate, et teid oma hoole alla wõtan," ütles ta, „peate mulle puhtsüdamlikult awaldama, kes teie olete. Nii pea kui teid taban walelt, lahkume. Mina pole wäikane, wõite mulle kõik usaldada, kõik. Kindlasti olete juba lord wangiga istunud, mis?"

„Kust —"

„mina seda tean? Näen teie silmist. Teie pole oma häbistuse jälgedest weel lahti saanud."

„Ma ei saa neist ka ialgi lahti..."

„Siiski. Olete tark, leidlik mees, kuid teil puudub usk iseendasse. Olete murtud ja nõrk, wajate tugewat kätt, kes teid jälle üles upitab Tohate end müüa minule?"

„Pean ju..."

„See ei pea teid masendama. Tasun teile paremini, kui seda teeks mõni teine. Tahate mulle nüüd usaldada oma minewikku?"

Dr. Reiter ei kõhelnud kaua. Ta rääkis, mis tal rääkida oli.

Wiimaseid teateid enda kohta andis ta aga alles siis, kui nad Drontheimist mägedesse ratsutasid. Seal olid nad täitsa üksinda. Siis lanaes wiimane late. Ta kõ-

neles oma elust niisugusel kibedal iroonilisel toonil, nagu inimene, kes ei usu enam endasse ja kes end põlgab sellepärast.

Ta oli pärit maeseest perekonnast. Häda ja wiletsusega wõideldes töötas ning õppis ta, kuni sai mäeinseneriks. Ta tegi omal alal suure leiduse, kuid ühing, kus ta teenis, näppas talt selle sandikopikate eest ära, et ise suurt kasu saada. Warsti oli ta teenistuseta tänawal. „Olin lollpea," naeris ta kibedalt. „Uskusin weel aususesse ja otseteedesse. Hiljem olin targem ning walisin kõweraid radu." Aga ka seal polnud suurt edu. Elas peost suhu. Rändas läbi poole ilma. Puuris ning tuhnis iga wiie ilmaosa maapõues. Pea õnnestus tal elada gentlemanina, pea mullatöölisena. Katsus ratsutada igas sadulas. Kuna ta siis lõpuks sama wäsinuna kui ahnena edu järgi warastas. Warastas suure summa ja sai arreteeritud. Teda mõisteti kaheks aastaks wangi.

Peale wabastamist polnud tal muud soowi kui kaduda. Ta oli meelt heitmas. Pakkus end Norras raudtee-ehitusel mustatööliseks ning sattus nõnda juhuslikult siia mägedesse. Onn on küll wäga tujukas. Kuna ta teda terwe eluaeg narrinud ja ninapidi wedanud, naeratas ta siin äkki ootamata. Ta leidis waske.

Jälle naeris Dr. Reiter kibedalt. „Mida peab mees, kel naewalt wiissada krooni taskus, peale hakkama säärase leiuga? Ta wõib selle waid müüa. Kuid mille eest. Ja, ta wajab hädasti raha. Ning jälle näpatakse talt see warandus paari tuhande krooni eest. Tema peab aga pealt waatama, kuidas teised wõidawad miljonid?"

Ei, seekord ei lase ta end tüssata. Ta ei tohi rutata, peab ootama, kuni kohtab kedagi, kes temale selles asjus toeks. Kes talle wähemalt ühe kümnendiku lubab sellest, mida ta teenida wõib.

„Seal kohtasin teid," lõpetas doktor Reiter, „ja mõtlesin: see — wõi mitte keegi!"

„Teil oli õnne," noogutas Toby peab. „Ma ei anna teile mitte kümme, waid kakskümmend protsenti sellest, mida wälja kaewate... Muidugi peate mulle aga esmalt oma leiduse tõendusi tooma. Siis sõlmime lepingu."

Peale kaheteistkümne tunnilist ratsutamist olid nad lõpuks eesmärgil. Nad saatsid öö mööda ühes taluonnis ja läksid järgmisel hommikul mägedesse.

Siin oli Dr. Reiter kui omas kodus. Ta näitas Tobyle hulga nendest kiwidest, millest tal proow kaasas oli. Siin lebas neid määratus külluses umbes penikoorma suurusel maa-alal. Ümbrus oli siin meistlik, harimata. Selle saaks walitsuselt kindlasti wäikese tasu eest. Ja siis wõib kaewata, maad pahupidi pöörata ning rikkust, mis seal uinumas, wälja tuua.

Toby ei rääkinud kogu päewa jooksul palju. Ta kuulatas waid inseneri ja tegi märkusi. Ja kuna Dr. Reiteri silmad ikka enam ja enam hõõguma löid, läksid tema omad jahedamaks. Lõpuks waikis ta täitsa ning astus Dr. Reiteriga sõna lausumata taluonni poole tagasi, kus ta juba ühe öö mööda oli saatnud.

Järgmisel hommikul ratsutasid nad Drontheimi. Seal küsis Dr. Reiter, mis tal loota on. Kerge wärin tema hääles andis ära, et ta rohkem kartis kui lootis.

Seda suurem oli aga tema üllatus, kui Toby seletas, et ta teda usaldab ja nõus on, asjast kinni haarama. Tema, Reiter, saaks kakskümmend protsenti puhtast kasust ja ettewõtte juhatajana kindla aastapalga.

„Olete sellega nõus?"

„Milline küsimus?" imestas Reiter. „Kogu minu elu oleneb neist kaewandustest. Kas nüüd wõi ei iialgi. Olge kindel, täidan ausasti oma kohuseid."

„Hea, teie jääte siia ning sõlmite ostulepingu, millele annan oma wolituse. Siis palkate tölisi ning ametnikke, et eeltööd kohe alata wõiksid. Ma ise sõidan Hamburgi, et ettewõtet rahaliselt kindlustada."

Drontheimis arutasid nad weel mõnd üksikasja. Kohe selle peale aius Toby oma jahile, mis suundus otse Hamburgi. Nelja päewase hiljaksjäämisega jõudis ta lõpuks sinna. Harwestehudes leidis ta juba suwila, mille Irma temale üürinud. See oli suurfuguné maja, wäga soliid, kuid ometi toredasti sisse seatud. Peale selle oli Irma ühes wäikses linnaosas tema nimele kinni pannud wäikse maja, mis määratud ühele perekonnale.

„Seks juhtumiseks, kui kaduda tahate, kuid ometi siia peate jääma", ütles ta. „On see teile meelepärast?"

Felix Kölwel noogutas peab ja jutustas, millise õnneliku juhuse osaliseks ta Norras saanud. Irma oli kohtunud ega mõistnud õieti, mida ta sellega peale tahab hakata. Suurt kasu, mida tuua wõiksid kaewandused, saaks ju alles aastate pärast.

Toby naeratas. „Ma ei usu üldse, et sealt suurt kasu saada wõiks. See Reiter on üks tuulispea. Kasu ei pea mulle mitte

torma laewanduted, mis mulle ütsköitseb, waid inimesed, teda lokku trummeldan, et nad minuga ühes ajalatsid altsiatseltsi. Tahan luua seltsi hiiglalaplitaliga."

Nüüd mõistis Irma, et ta ainult seda altsiatapitali ihtas, millega ta ühel päewal pimedusse tagasi tahab minna, kust ta tulnud ajutiselt tegutsema Tobias Simonseni nime all, kelle miljonid pimestasid logu ilma. Muidugi pidi tohe saama peale hakatud, sest ehine mister Toby ei wõinud ju kauaks jääda peitu. Oli waja lawaluist ning äärmist ettewaatust, et tõrwale hoiduda järelpärimistest, mis iga minut wõitsid tulla Ameeritast.

„Raskus seisab selles, et ma Simonseni nimega suurt menu pean tegema. Seal juures aga wõimalikult wähe end inimestele näitama. Pean olema igalpool, kuid pean end ühtaegu peitma tõitide eest. Kui see õnnestub, läheb tõit hästi."

„Mäng on hädaohtlik."

„Sügawamalt wõttes mitte sugugi. Läheb asi räbalasti, kaotan ma wähe, sest ehine Toby, kelle nõusoletul toimin, astub minu asemele. Õnnestub aga ettewõte, wõime saada miljoneid. Meil on ainult üks kardetaw wastane, see on Isaac Blau Ameeritas, kes tõit teeb, et wälja uurida, kas laewanduste ettewõtja on ehine Toby."

Nad lõnelesid weel tükk aega ja pidasid nõu plaani üksikasjade üle.

„Weel üks," lõpetas Toby. „Olete leidnud mulle usaldawaid inimesi?"

„Esialgul ainult ühe teenri. Loodan aga, et warsti ka teisi leian."

„Üht sekretäri oleks mul ka hädasti waja."

„Lubage minu jääda teie sekretäriks," palus Irma.

Kõlwel suudles tema kätt. „Tänan. Seda ei pea teie kahetsema."

Selle peale lahkus ta toast.

Waewalt üksi jäänud, teatas teener, et keegi härra soowib rääkida krahwinnaga.

„Palun," wastas Irma ning seadis käed puuja.

Tulija jäi uksepäwel seisma. Kas polnud see daam Irma? Huiga aastate eest oli ta teda kohtanud wiimati Pariisis. Warem oli ta temaga tegutsenud hullijulgelt ettewõtetes. Siis polnud ta küll weel krahwinna, kuid lipitses agarasti krahwide ning markiisidega.

„Teie, krahwinna?" kogeles ta ning suudles tema kätt. „Kui tore!"

Irma naeratas. Waewalt oli märgata ta näol üllatust.

„Tere, Benderl Noh, mida toote mulle head?"

„Nagu teate, et too ma kunagi midagi. Olen aga alati walmis, midagi wiima."

Nüüd olewat ta tulnud end pakkuma härra Tobias Simonseni teenistusesse. Nagu kuulda, tahtwat see ajutada suure waselaewanduse. Et selle kohta tõmu teha, olewat tema kohane mees.

Nad leppisid warsti kokku. Ja selle kokkuleppe tagajärg oli pitk artikkel, mis ilmus ühtaegu mitmes suures Saksa lehes ning kirjeldas tolle mister Toby üksikasjaliki eraelu, kellele sobisid tõit Euroopa mõõdupuud.

Eriliit tähelpanu määris artikkel sellele, et see just mitte läbi ja läbi kiitew polnud, waid pigemini kallaletungina ostus. Bender mõistis just sel teel äratada publiku uudishimu. Ta ei kiitnud Toby Simonseni, waid andis talle pikanisid rusikahoope. Seda tegi ta aga pariislasele omasel armastuswäärsel wiisil, kes oma ohwrit pilgates aiwa tõsta püüab.

Bender sai Irmalt teateid ja ilma, et ameeritlane teda oma silmaga oleks näinud, sai ta tema juhtijaks ajakirjanduses. Aga hoolimata sellest, et tõit kehed multimiljonäri tegewusest kubiseid, polnud ainuksti jõna weel langenud suure ettewõtte kohta. Kuni lõpuks saabus päew, mis tõi selle uudise.

Kõige pealt ilmus teade, et Tobias Simonsen Norras suure maa-ala omandanud. Mis põhjuseks aga, olewat algul teadmata. Seal wiisati aga ükki nagu pomm rahwa sekka teade, et põstetud maa-alad endast rjaldawad waske ja et puurimistööd juba alganud. See uudis lewines Hamburgist ja jõudis terwe wäljamaa ajakirjanduseseste. Seal süütus rahaahnitsejate palawik. Algas wõidujooks.

Warsti oli ka inseneri nimi teada. Kiwjutati üksikasjaliselt igast waikemast puurimiskatsest ning selle tagajärjest.

Kus oli aga Tobias Simonsen ise? Seda ei teadnud keegi. Juba nähti teda Pariisis, juba Londonis, juba Berliinis.

Tõesti, ta oli igalpool, kuid ometi ei näinud teda ükski inemene. Niipalju oli ainult teada, et ta loonud suure aktsiaseltsi, kes pidi waranduti ammutama Norra waselaewandusteti.

Warsti olid tõit aktsiad müüdud. Toby, kellest kubisesid tõit ajalehe weerud, pidi end lõpuks näitama ka aktsionäridele.

Ja seda tegi ta ka. Esines lord siin, lord seal. Sai inimestega kokku ning harutas plaane. Kuid enamasti testis see luhitest aega. Ja warsti oli Toby Simonsen jälle kadunud, jättes asjaajamise ärijuhi, härra Luigi Dolceserra hoolde.

Kes oli see mees? Jälle Toby haruldane leidus. Ja wiis, kuidas ta teda leidis ja oma eesmärgiks kõlbulikuks tunnistas, oli tõesti wäga algupärane.

Nad õppisid üksteist tundma Põhja-Lõuna liirrongi esimese klassi kupees. Näis, nagu oleks Toby weidi enne Müncheni magama jäänud, ja seda seisukorda kasutas wööras osawaks ning julgeks wõtteks. Ta pistis käe rinnatasku, kuid see rinnatasku polnud tema oma. See tõsiasi sai talle alles siis selgeks, kui Toby tugew rusikas tema kitsast häsi hoitud kätt kinni hoidis. Toby naeratas pilkawalt. Ka wööras katsus, oma kätt wabastades naeratada. Kuid see oli küll wäga koomiline.

„Mu härra, teie eksite," ütles Toby puhtas Prantsuse keeles. „Mina ei maga. Olen kogu aeg walwel."

„Wabandage," wastas teine end lokku wõttes. „On teil nüüd kindel nõu, mind järgmises jaamas arreteerida lasta?"

„See oleneb täiesti sellest... kes teie olete?"

„Gentleman, kui ka praegune silmapilk wastupidisit tõendab. Gentleman, kes praegu suures hädas. Muidu poleks ma seda teinud."

„Teie ei teinud seda esimest korda," ütles Toby haruldase tooniga.

„Kuid see pole mul weel kunagi ebaõnnestunud," wastas teine julgemalt saades.

Toby naeris. See mees meeldis talle. Wiis, kuidas ta end kaitses, oli suurepärane. Toby palus tema nimekaardi.

Selle sai ta sügawa kummardusega. Luigi Dolceferra seisis seal. Muud midagi. Luigi Dolceferra oli. nagu ta jutustas, leitud laps. Keegi ei tunnud tema wanemaid. Kallitesse waipadesse mähituna oli teda ühel hommikul leidnud keegi kerjus Mailandi tiriku trepil. Keegi heasüdamline naine oli teda oma hoolde wõtnud ning suureks kaswatanud. Temalt päris ta ka nime.

„Minult nime," tõendas ta, „kuid mitte werd. Olin wäga rahutu poiss ja tegin tublile kaswatajale palju muret. Neljateistkümne aastasena pistsin ta suurest plehku."

Ta sattus rändawasse tsirkusesse ja sai kunstratsutajaks. Peale selle hakkas ta tegema igasugu weiderdusi, kuni asus lõpuks ühte warieteesse. Seal oli soodne wind kaardimänguks. Warsti tundis ta kõiki Euroopa mängupõrguid.

Ta rääkis sorawalt pool tosinat keeli, omas suurilma kõrgema seltskonna kombeid, oli nautinud hulk armastusromaane, ning selle tasuks nii mõnegi mehe poolt wihkamise osaliseks saanud. Olles praegu kolmekümnewiie aastane, olid tal kuuekümneaastase mehe kogemused.

Ta waatles melankoolse naeratusega hästi rawitsetud sõrmekünsi ning ütles: „Mina ning raha, meie ei lepi kuidagi kokku. Meie tõmbame üksteist lähemale, et jälle kohe tagasi põrgata. Praegusel silmapilgul pole mul isegi nii palju, et wõiksin mõistlikult õhtust süüa."

Sel hetkel saabusid nad Müncheni. „Tulge, lähme koos sööma."

See õhtusöök sai Luigi Dolceferrale saatuslikeks Toby, kes tema osawa ning liikuwa waimu wõimeid kohe ära tundis, ostis ka tema.

Ta ütles: „Ma ei usalda mitte teie iseloomu waid teie tarkust, Dolceferra. Seon teid enda külge. Aga esimesel hetkel, mil tee keeldute mulle pimesi sõna kuulamast, häwitan teid pihuks ja põrmuks."

Nõnda sai Luigi Dolceferra Toby paremaks käeks. See oli mees, kes awalikult ajas Toby asju, kuna tal endal jälle wõimalus oli kaduda tahaplaanile.

Kuid seda agaramalt töötas ta seal. Oli alati Luigi Dolceferraga teel, leidis uusi suhteid, kaalus, tinnitas wõi heitis nad kõrwale. Walik oli suur. Parwedena liitus inimesi ettewõttesse, mis järjesti kaswas. Aktsiaid oli wälja antud hiiglasumma eest. Kõik läks palju lihtsamalt ning rutemini, kui oodata wõis.

Nüüd kadus aga Toby nimi ätti ajalehe weergudelt. Benderi propaganda oli teinud oma töö; Tobias Simonseni nimi oli kadunud.

Selle eest nägi Norra mägedes terwetööliste wägi waewa, et rikkust wäljetuua, millega oli pimestatud angeldajate hulk. Osalt osutusid wasekihid soodsateks, osalt ei täitnud nad aga lootusi, mida neisse oli pannud dr. Reiter.

Kaunis rusutud meeleolus awaldas ta seda Tobyle, kes kõike rahulikult kuulas ega wähematki pettumust ei näidanud. Kaewaku aga hoolega edasi, ütles ta, ja ärgu kõsitagu, et asi kahtlane. Kapitali on küllalt olemas.

Kuid siin ei kõnelenud ta sõnagi, et need tema miljonid polnud, mis woolasid ojadena. Osawana ja külmawereliisena oli ta röövitud summad oma tas-

kuisse pistnud, kust ta ainult wälkese osa töösse niatlis.

Juba oli hiiglawarandus kõrwale pandud. Köik oli hästi ja otse muinasjutuliselt kergelt läinud. Toby oli saanud määratu saagi, nüüd oli aeg, et tema, kelle õiget nime ei teadnud keegi, isegi mitte Irma, jälle tühjusse laoks.

Eest Isaac Blau saadiluid weel kauem ninapidi wedada, see oleks meelega saatusele wastu hakata, mida ei usaldanud teha isegi laine mõistusega Felix Kölwel. Tal oli küll julgust, kuid tundis ka piire, kus julgus muutub pöörasjusets. Neist piiridest ei astunud ta üle. Samuti salaja ning waikselt nagu ta oli alustanud oma tööd, tahtis ta selle ka lõpetada. Oli aeg, kus ehtne Toby, kes senini sõnakuulelikuna istus saarel wangis, jälle ilmuks päewawalgele, kuna tema, wale Toby, jäljed laotaks.

Paljudest reisudest wäsinuna pööras ta Hamburgi tagasi, et omas salajases wäikses suwilas mõni päew puhata ja enne lõpuliku kadumist korrals tülastada Norra saart.

Seelord ei tarwitanud ta oma jahti, waid reisis wale nimega wööral auritul, mis wähe enne päikese loojenemist saabus Cuxhaveni. Seal ootas teda Jacques autoga.

Hamburgi jõudis ta keskööl paiku. Sõiduk peatus suwila ees, mis oli ülekallatud maheda kuuläikega. Oli wähe aega weel jõuluni. Kuid Hamburgis polnud weel lund.

Wäljaastudes näis Tobyle, kui märkaks ta aiawärawa samba taga tumedat kogu. Eksis ta? Ah ütskõik, ta ei mõtelnud pikemalt selle peale, sest kui see ka oleks mõni waritseja, ei pääseks ta majja niisuguseni.

„Teie ootate siin," käskis ta Jacques'i, „tulen warsti tagasi."

Ruttu sammus ta läbi aia, awas majaukse ja astus esimesele korrale. Töötuba oli walge. Seal oli Irma.

„Noh, kuidas on?"

Toby kehitas õlgu.

„Just nagu ootasin."

„Warsti tuleb plahwatus."

„Ja. Hiiglaplahwatus. Lähemate nädalate jooksul. Kaewanduseb ei sisalda kaugeltki seda, mida lubati aktsionäridele."

Ta tegi waheaja, naeratas pikkawalt ja waatas Irmale paljuütlewalt otsa. „Meil on ka aeg lahkuda."

Krahwinna kahwatas. „Juba?"

Toby noogutas pead. „Ja. Aeg on käes. Meie ei tohi seda lasta mööda minna."

„Kuhu teie lähete?"

„Seda ma ei ütle."

Irma hammustas huuli ning waikis. Felix Kölwel nägi, et ta oli pettunud, pettunud ning kibedasti haawatud.

„Irma!" ütles ta. „Olen ma pidanud, mida lubasin."

„Ja."

„Ning on mul weja rohkem täita, kui lubasin?"

„Ei."

„Nõnda," ütles ta, „oleme mõistlikud."

„Teie olete ju seda," ütles Irma kibedust maha surudes.

„Ja teie?"

Ta naeris sapiselt. „Mina? Ah, mis küsite selleest? Olen ju teie teenija, kes wõib minna, kui ta täitnud oma kohuse."

Kölwel nägi, et krahwinna silmad niiskusid. Ta tahtis seda küll warjata, kuid ei saanud ometi.

Felix haaras ta käe. Kuidas tuleb ta üldse sarnase kõneluse peale? Ta olewat teda, Irmat, ju tarwitanud waid abinõuna. Ainult abinõuna. Kuid tema?

„Teete mulle etteheite? Mulle, kes ma alati meie lepingut, mis oli põhjendatud ausale sõprusele, kõrgeks olen pidanud?"

Edasi kõneles Toby, et ta walmis on homme arweid tegema. Ta olewat saanud hiiglasummad, mis wäljamaa pankades warjul, ka juba tema nime peal, sest mitte penniki pole ta lubatawast määrast endale wõtnud.

„Ütelge mulle ainult üht," palus Irma arglikuna. „Ütelge mulle, kes teie olete."

„Olen ma kunagi küsinud, kes teie olete?" wastas Kölwel.

„Olgite rahuga seda wõinud teha. Ma poleks teile midagi salanud."

„Mina tühjadest nimekõlksudest lugu ei pea," wastas Kölwel. „Hindan inimest waid tema olemuse järgi. Teie meeldisite mulle ja usaldasin teid. Ma pole teis ka suguni pettunud."

„Ei?" küsis Irma õnnelikuna.

„Ei. Kuid wõiksin teis nüüd pettuda, kui näen, et teie enam see pole, kes olite."

Irma haaras tema ümbert kinni. „Ma ei taha seda raha, mida kingite mulle, sel pole mingit määrtust, see ei

tee mind õnnelikuks... Laske mind jääda oma teenijaks."

„Ei," põikles Kõlwel rahulikult wastu. „Teie peate ka edaspidi olema oma käskijanna."

„Teie piinate mind!"

„Olete naine..."

„Teie pole aga mees!"

„Siiski," ütles ta. „Ainult kord polnud ma seda mitte, tol korral kui istusin wangis... Teate, mida tõotasin endale siis? End mitte siduda lasta, ei miskist wõimust ega üheskski inimesest... Armate, et armastus pole ahel, mis kõidab?"

„Olgu!" hüüdis Irma. „Kõitke mind! Lahaks meeleldi olla teie wang!"

„Ja mina olekssin omalorda teie wang — kas teie ei tunne seda? Nõnda õpiksime üksteist aga aja kestel wihkama ning annaksime üksteist lõpuks ära. Ei!"

Kõlwel kargas püsti, ulatas krahwinale käe ja ütles: „Hõmseni, Irma. Olen täna wäsinud ja wajan rahu. Homme oleme mõlemad jälle lained."

„Kas ei taha teie jääda?" päris ta.

„Ei," wastas Kõlwel kindlalt.

Seal langes Irma talle äkki laenlasse, süleles, suudles ega tahtnud teda enam lahti lasta.

Kuid Kõlwel wabastas end pehme wägiwallaga. Irma wiskus toolile ja peitis näo kätesse. Taiakesti läks Kõlwel wälja.

Jacques ootas weel all. Toby nimetas teise korteri aadressi, astus ruttu autosse ning tõmbas ukse enda järel kinni. Mõne silmapilgu pärast hakkas sõiduk liikuma.

Samal hetkel kargas aiawärawa samba tagant wälja miski tume kogu. Ei Jacques ega Toby pannud tähele seda meest.

Hääletult ning kuurus kargas ta sõidukini ning hüppas laiale astmele. Ettewõte oli hädaohtlik, kuid ometi õnnestus see. Ta oli osaw nagu metskass.

Ta küttas astmel ning hoidis mõlemate kätega kramplikult ukselingist kinni. Sarnases seisukorras wiibis ta seni, kuni auto kahekümne minutilise kihutamise peale peatus wäikse suwila ees.

Siin kargas ta jälle ruttu maha, puges ühe wärawa taha ning ootas.

Toby astus wälja ja käskis Jacques'i wiia sõiduki tagasi Harwestenudesse.

Siis awas ta ukse ning läks rahulisse pimedasse majja.

5. peatükk.

Mees, kes astmel konutades hädaohtliku autosõidu oli teinud, oli Pinkton. Ta oli juba neliteist päewa Hamburgis olnud ja lõpuks teada saanud, et Toby reisul. Ta otsustas oodata. Täna jõudis ometi amnuigatsetu kohale.

Ikka weel seisis ta wärawa warjus. Ootas weel mõni minut. Ta nägi, kuidas auto minema kihutas, kuulis kuidas suwila uks kinni langes, kuidas wõtit teerati. Siis astus ta lühikese kõhelemise peale tänawale. See oli pime ning õudne. Eemal põlesid waid paar laaslaternat. Kuu oli peitunud pilwete taha. Nüüd oli Pinktonil wõimalus hoolikamalt silmitseda maja, milles ajus Toby.

See seisis üksikuna wäikses aias. Oli kahekordne. Tänawast lahutas teda madal raudwõre. Ulseni wiis umbes wiie sammu pikkune liiwatee. Trepp oli kolmeastmeline. Alumine kord oli täitsa pime. Selle eest süütus aga ülewal wasemal tiiwal tuli. See oli wist Toby magamistuba. Kirikutorni kell löi kolm. Nüüd heitis Toby puhkama.

Pinkton silmitses ülemise korra walgustatud aknaid ja kaalus, mida teha.

Nii palju oli kindel, et nüüd oleks wõimalik segamata lõneleda mehega, keda ta ammu otsinud. Küsimus seisis aga selles, kuidas pääseda sisse.

Sel silmapilgul tuistus ülal tuli. Nüüd oli terwe maja pime. Pime ning waikne nagu tänawgi.

„Warsti magab ta," mõtles Pinkton.

Ettewaatlikult silmitses ta ringi ja hüppas siis üle raudaia. Sammus pikkamisi waiksesse aeda. Käis ringi ümber maja, hoolega waadeldes iga akent. Talle ei jäänud muud walikut. Et uks lukus, pidi ta sisse tungima läbi akna.

Ta otsustas seda teha maja tagumisel küljel ja nimelt paremal tiiwal, lootes, et Toby teda pahemal pool otsas ei kuule. Igal aknal oli õnnekombel lai wäljaulataw liimäär, kuhu suwel pannakse lillepotte. Osawa wõimlejana hoowas Pinkton end ülesse.

Aken oli tugewasti kinni. Sellega oli arwestanud Pinkton. Ta lõikas teemandiga, mille kandis sõrmuses, aknaruudusse suure nelinurga ja surus selle hoolega sisse. Kostis kaane klirin. Sedasama tegi ta seespoolse aknaga. Nüüd oli kerge haagid eest

mata. Mõne silmapilgu pärast oli ameerikalane toas.

Ta kuulatas. Ei kuşagil kippu ega kappu. Nüüd şüütas ta taşku elektrilambi ning leidis end olevat väikeşes lihtşalt möbleeritud toas, mis waheşt wõis kuuluda mõnele majateenrile. Uks wiis otşe eeştuppa. See polnud lukus.

Kätt taşku pannes, kus tal igaks juhtumişeks rewolwer peitus, astus ta uşt enda järel şulgedes eeştuppa. Sealt wiis kiwitrepp teişele korrale.

Ta ootas pişut, kuulatas ja hakkas pikkamişi trepist üles minema. Ülal waşemal pool oli uks, mis wiis Toby magamistuppa. On Toby end luku taha peitnud? Ei, wõti oli wäljaşpool. Suurima ettewaatuşega tõmbas Pinkton şelle wälja. Kuştutas taşkulambi, şurus ukşelingile, astus kuulmatuna şişşe, pistis wõime şeeşpoolt lukuaugu, teeras şelle ringi ja tõmbas ta jälle wälja. Nii, nüüd on Toby wangis. Alles şeal walgustas ta jälle ja lähenes rutuliste şammudega woodile. Kuid, keş kirjeldab tema üllatuşt? Woodi oli küll şegamini aetud, kuid tühi!

„Kurat," wandus Pinkton, „olen nüüd nina lõpuks i şe lõşu şattunud?"

Ta häbenes, nagu ta weel kunagi omas elus polnud häbenenud. Kuidas oli şee wõimalik? Oli Toby teda kõikideşt ettewaatuşe abinõudeşt hoolimata, mida ta tarwituşele põtnud, şiişti kuulnud? Wõi pandi teda juba şiis tähele, kui ta şalaja autoga kaşa şõitis? Jumala eeşt, şiis oli şellel Tobyl küll oşawuşt, mille puhul teda tõşiselt kadestada tuleb. Ja şiis on ta oma jälgija küll primitiiwseşe lõşu pannud, mida şee işe omale üles şeadnud. Wõi oli ta juhtumişi lahtunud mõne şilmapilgu eeşt toaşt?

Enne kui Pinkton jõudis kindlale otşuşele, kuulis ta, kuidas wäljaştpoolt teine wõti lukuaulu pişteli. Alles nüüd oli tal şelge, et ta oma rumaluşe läbi oli şattunud şarnaşeşşe lolli şeişukorda. Teişe wõime läbi oli lukuaul wäljaştpoolt kinni, nüüd ei olnud tal wähemalki wõimaluşi uşt awada. Kui rumal ta ometi wõis olla!

Ta kõhatas, wajutas ukşelingi alla ja küşis Inglis keeli: „Keş on wäljaş?"

Wiiwuks jäi kõik wait. Siis tuli wastus. Mitte pikkaw ega kuri, waid rahulikul, aşjalikul toonil:

„Teie lubate wist," ütles mees, keş şeişis wäljaş, „eşmalt küşida, keş şees on?"

„Palun," ütles Pinkton kohmetult, „awage uks, olen kohe nõus andma şeletuşi."

„Kas teie ei leia," küşis teine, „et teie nõudmine pişut lapşelik on?"

Pinktoni kohmetus tõuşis. Jälle kõhatas ta. Kaitşus weel teişt korda pärida, keş on tema wastane.

„Tohin ma küşida, kas on mul au kõneleda härra Tobias Simonşeniga?"

Kuid libedalt tuli wastus tagaşi: „Olen juba mitu korda palunud mulle ütelda, kellega minul au on..."

„Ma pole mõni şişşemurdja."

„Wõi nii. Mils tungite şiis akna kaudu wõõraşşe majja?"

„Ma ei tahtnud teid tülitada ukşe awamişega."

„Mida tahate minuşt?"

„Teiega kõneleda."

„Nüüd, kell kolm ööşel?"

„See on ainus aeg, kus teid kodşin kätte şaada," wastas Pinkton.

„Mis on teil minule ütelda?"

„Warem kui wastan, pean teadma, kas olete härra Simonşen."

„Enne kui şeda ütlen, pean aga mina teadma, kellega minul on au."

Pinkton nägi, et aşi põrmugi ei nihku, kui tema ei aliştu. Ja nõnda andis ta järele. Otşuştas mängida lahtiste kaartidega. Teişt walikut ei olnud.

„Minu nimi on Pinkton," eşitles ta end.

„Nuuskur?"

„Ja."

„Wäga rõõmuştaw," kostis wäljaşt. „Minu nimi on Simonşen."

Pinkton katşus aşjale anda koomilişe pöörde.

„Wabandage, härra Simonşen, et teid olen pannud şarnaşeşşe piinlikku şeişukorda."

„Arwan," wastas Toby, „teie şeişukord on palju närwişem, kui minu oma. Olen walmis teilt şeepäraşt wabanduşt paluma."

„Siin toas on kõetud. Wäljas on külm. Teil haklab wilu."

„Teie hoolitşuşeb on aşjatud. Mina pole nii wastuwõtlik."

„Kas teie ei tahaks şiiski parema meelega awada?"

„Mitte warem, kuni olete ütelnud, millişele aşjaolule pean wõlgnema tänu teie külaşõigu eeşt."

„Aupõna, mul oli ainult üks eesmärk: teiega kõneleda."

„Seda wõite ka nõnda. Palun. Olen teie teenistuşes."

„Tahan teid aga ka näha, härra Simonşen," ütles Pinkton.

„Milleks?"

„Weendumişeks, kas teie tõesti şee olete, kellena end wälja annate."

„Kahtleb şelles keegi?"

„Ja."

„Keş şeda tulgeb?"

„Härra Isaac Blau."

Teiseſt toast kostis naer. Rahuline, külm naer, mis näitas, et wälisasseisja end sarnaseſt kahtluseſt suurt liigutada ei laſtnud.

„Teil pole mingit õigust naerda," ütles Pinkton. „Wõib olla on siin tegemiſt pettusega, mis ulatab miljoneisse."

„Milliſe pettusega?"

„Pettusega waleaktsiais," wastas Pinkton.

„Näete wist und," ütles Toby. „Kahtleb härra Isaac Blau maheſt ka waſekaewanduſe olemasolus?"

„Härra Isaac Blau mitte, kuid mina, härra Simonſen — kui lubate. Ja nimelt ei kahtle ma mitte waſekaewanduste olemasolus, waid nende toodangus."

„Siis reilige ometi Lord Norraſse ja tutwunege ettewõttega."

„Olen seda juba ammu teinud."

„Ja —"

„Muidugi," ütles Pinkton, „härra doktor Reiter on wäga waimustatud. Kuid mina ei usalda seda meeſt. Ta on juba kord karistatud warguſe eeſt."

„Hea," jatkas Toby wiimu aja päraſt, „tõid teid siis kahtluſed waſekaewanduſe kohta sarnaſel tunnil minu juurde?"

„Ei," wastas Pinkton. „Mul on ka weel teiſed kahtluſed. Kahtluſed ſelles kas olete tõesti too, kellena eſinete."

„Kes wõiksin ma siis muud olla?" tuli üksluine wastus.

„Wõib olla mõni kurjategija. Mõni petis, kes härra Simonſeni nime all kogub hiiglawarandust."

„Teil on küll rikkalik kujutuswõim, härra Pinkton — pean ſelleſt suurt lugu," wastas Toby. „Aga oletame, et teil õigus — arwate, et õige Toby Simonſen siis ſellega lepiks kui tema nime kurjaſti tarwitataſe?"

„Seda küll," oli Pinkton nõus, „aga waheſt keelab teda tema ſeiſukord."

„Kes wõiks teda takiſtada?"

„Teie."

„Kuidas nii?"

„Wõib olla, laſite teda enne seda kaotada."

Wäljas kordus jälle mõnus naer. „Arwate, et olen teda tapnud?"

„Aitaks ju ka ſelleſt, kui teda hoiaſite kuſagil wangis."

„Ah-ha," tähendas Toby naeratades, „kuulſal muuſkuril on juba hais ninas?"

„Wõib olla."

„Kohin ma küſida, kuhu teie arwates wiib tee?"

„Ühele saarele."

Siin teritas Pinkton kõik oma meeled, et teada saada, kas mees wäljas kohtub. Kuid tegelikult jäi kõik waikſeks. Ja ſelleſt waikuſeſt oli wõimata luua mingiſuguſeid otſuſi.

Lõpuks liigutas mees wäljaspool uſt. Ta kõneles ja Pinkton ajas kõrwad kikki. Milline on küll tema häälekõla. Kuid ſee oli rahulik ning asjaline nagu warem.

„Wõi jäljed wiiwad saarele?" küſis Toby. „Kas teie ei leia, et ſee mõte piſut romantiline pole?"

„Seda küll," wastas Pinkton tuſaſena. „Kuid lõpuks oli kõik romantiline, mida wähegi ette wõttis härra Toby Simonſen."

„Kohin ma küſida," päris Toby kerge pilkega, „mis ſiis ſelle saare nimi on, kus teie arwates wangis peab olema härra Simonſen?"

„Seda ma ei tea."

„Teie ei tea?"

„Ei. Härra Tobias Simonſen meile seda ei awaldanud."

„Ool Ta on teile waid teatanud, et ta kuſagil saarel wangis istub?"

„Ja, kahjuks. Temalt jõudis Ameerikaſſe kiri, mille Norra kalurid kinnipitſeeritud pudelis mereſt olid leidnud. Selles ſeiſis ainult, et ta kuſagil saarel elab, temal hästi läheb, ja et keegi teda otſima ei pea. Saare nime polnud aga juure liſatud."

„Kirja järgi otſustades, näib härra Simonſenil küll wähe igatſuſt olewat teie wabastamiſe järgi."

„Seda wõib uskuda."

„Mils näete ſiis asjata waewa?"

„See on minu ülesanne," wastas Pinkton.

„Kelle poolt?"

„Ütlesin teile juba kord: Iſaac Blau poolt."

„Kas teie, härra Pinkton, ei tea, et ſee Iſaac Blau suur kelm on?" küſis Toby.

„Wõib olla, on teil õigus," ſelgitas Pinkton lühikeſe kõhelemiſe peale.

„Olge kindel, et mul õigus on," hüüdis Toby. „Iſaac Blau pole üksinda kelm, ta on kurjategija... Wõi on teil teadmata, milliſe kohuſtuſe ta enda peale

on wõtnud? Toby iſalt, kadunud Simonſenilt, kes wihkas oma poega ſellepärast, et ta õiguſega kahtles, kas ſee tema laps on?"

Toby ſattus hooſſe. Ta lõneles ägedalt, nagu meeс, kes wõitleb ihu ja hingega asja eeſt, millesſe ta uſub, mille pärast ta kannatab.

Pinkton kuulatas põnewuſega. Nüüd ſai ta ſelgesti teada asju, millest tal ſenini waid tume aimdus olnud. Kuriteod tulid awalikkuſele, mis üks lord ſaatnud, kes ammu ſurnud.

Ja, kadunud Simonſenil oli kaks roima jüdamel. Esmalt oli ta tapnud oma naiſe, siis mehe, kes oli Toby õige iſa.

Milliſel määral ja kas Iſaac Blau üldſe iſiklikult kuritegudeſt oſa oli wõtnud, oli wõimata täna kindlaks teha. Wahkumata tõde oli aga ſee, et temale ülesandeks tehtud ka noort Tobyt julmal wiiſil piikamiſi ſurmata.

„Ja nüüd olete ka teie end tema jälgimiſeks üles annud, härra Pinkton," lõpetas Toby. „Ning tungiſite ſeepärast öösel kuritegijana läbi akna rahuliſesſe majja!"

„Ei," kaitſes end Pinkton, „ſee pole õige!"

Ta oli tõesti kohkunud ega mõtelnudki enam ſelle peale, et ukſe taga wõiks olla kurjategija, kes enda kaitſeks toob wälja Toby traagiliſt ſeiſukorda. Ei, ta olewat ſeda teinud ainult tema heaks. Muud ta ei taha, kui weenduda, kas on ſee õige Toby Simonſen, kes oma waſelaewanduste aſutamiſega wõitnud poole ilma kuulſuſe. On ſee tõesti tema, ſiis olewat tema ülesanne täidetud, tal pole ſiis enam mingit huwi asja wastu ning wõib rahulikult kaduda.

„Wõi nii," ütles mees wäljas, „teil on ſiis kindel nõu teada ſaada, kes mina olen?"

„Ja," tõendas Pinkton.

„Hm, kuidas tahate aga ſeda kindlaks teha? Nii palju kui tean, ei tunne teie ju Tobyt ſugugi."

„Seda küll mitte. Kurid temal on üks tunnusmärk, mille järgi teda kohe eſimeſel pilgul wõin ära tunda.

„Ning ſeda tahate näha?"

„Ja."

„Kui teie ſiis lõpulikult olete weendunud, et mina õige Toby olen, mis ſiis?"

„Siis," hüüdis Pinkton elawana ja nagu miski jurwe alt wabastatuna, „ſiis — annan teile oma auſõna, härra Simonſen — ſiis pole teil midagi karta. Wastuolſa, olen teie teeniſtuſes ja püüan omalt poolt teha kõik, mis teile kaſu toob."

Ta waikis ſilmapilguks, kuulatas, kas ei tule mingit wastuſt ja jatkas: „Aga ka ſiis, kui teie mitte ei peaks olema õige härra Simonſen, ka ſiis — annan teile oma ſõna — ei taha ma midagi ette wõtta teie wastu, kui ſuudate kindlaks teha, et tegutſete õige Tobias Simonſeni nõuſolekul... Weel lord küſin ma teilt: olete härra Simonſen?"

„Ei," tuli wäljaſt rahuliwe wastu.

„Kes teie ſiis olete?" küſis Pinkton üllatatuna.

„Toby hea ſõber."

„Ja kus on härra Simonſen iſe?"

„Seal, kuhu ma teid wiia tahan, kui ſeda ſoowite."

„On ta wabatahtliſelt ſeal?"

„Ja."

„Ning teie mängite tema nõuſolekul tema oſa?"

„Ja."

„Wõite ſeda tõendada?"

„Silmapilk... See tähendab, tunnete Toby käekirja?"

„Ja."

„Hea. Siis näitan teile lepingu, mis on ſõlmitud härra Tobias Simonſeni ja härra doktor Lohri wahel — ſee on nimelt minu õige nimi. Selle põhjal kohuſtuwad mõlemad lepinguoſalised ühelt aaſtalt wahetada oma nimeſi. Nüüd on ſee leping juba warſti aaſta otſa malſew olnud ning kaotab warſti oma tähtſuſe."

„Oo," pahwatas Pinkton suures imeſtuſes, kes ſiiski ſeiſukorra ſarnaſe lahenduſega polnud arweſtanud, „ja ſee on ſula tõſi?"

„Sula tõſi," wastas mees wäljas, kes end oli nimetanud doktor Lohriks. „Wõin teile ſeda kohe tõendada."

„Hea," hüüdis Pinkton, „tõmmake ſiis wõti kuluauguſt wälja!"

See ſündis.

Pinkton wõttis nüüd oma taskuſt wõtme ning awas ukſe.

Ruum, kuhu ta aſtus, oli pime. Kõikjal ſurmawaikus. Ei ainuſtki inimeſt.

Pinkton tõmbas taskuſt elektrilambi, ſüütas ſelle ja aſtus paar ſammu edaſi.

Samal hetkel lõi keegi ſelja tagant elektrilambi tema käeſt maha, kuna keegi

teine mõlemate kätega ta kõrist kinni haaras.

Sarnasest ootamatusest oli Pinkton sedawõrd rabatud, et ta alles siis enesekaitse peale tuli, kui see juba hilja oli. Ta tundis waid, et temaga kaks tugewat meest wõitlesid, teda põrandale wistasid, suu täis toppisid ja käsa ning jalgu kinni siduSid. Siis alistus nuuskur oma saatusele.

Teda wiidi ühte tuppa, mis oli täiesti pime, ja pandi sohwale. Nüüd kuulis ta esmakordselt jälle mehe häält, kes temale nii palju mõistatusi annud.

„Jacques, ruttu — mast!"

Pinkton ehmus. Mida tähendab see? Mida kawatseti teha temaga?

Aga juba tundis ta omal näol midagi tanu sarnast, ja wastik magus-lääge lehk tõendas, et see kloroformiga warustatud.

Tahtmata luges ta artwusid, nagu haiged seda tegema peawad, keda opereeritakse. Kui ta kahekümneni oli jõudnud, tundis ta end juba tugewas joowastuses, mis suurendas kujutuswõimet.

„Jacques, on auto all?"

„Ja."

„Ruttu, pange mootor käimal Wiie minuti pärast sõidame ära!

„Kuhu?"

„Sadamasse."

Nägi Pinkton und, wõi oli see ilmsi, mida ta kuulis?

Jälle tolle tundmatu hääl, kes teda nõnda rumalalt narrinud. Seekord kõlas see küll teisiti, pehmena ning lahkena.

„Ärge muretsege," ütles see, „teiega ei juhtu midagi halba. Peate ainult magama, magusalt magama, kuni olete jõudnud minu jahile, mis seisab sadamas. Seal ärkate minu kajutis. Ja meie sõidame mõlemad saarele, mida otsite."

6. peatükk.

See oli olnud kohutaw öö. Alles nüüd, kus Irma kiirrongis istus, mis teda Kölni pidi wiima ja sealt edasi Belgiasse, hingas ta kergemini. Tema sõber ning kaaslane oli ära, ta ei näe teda wist enam kunagi. Ainult üks täiskriipseldatud sedel oli tal, mis jookSupoiss temale hommikul wara sadamast toonud. Ta peaks, nõnda seisis seal, kui ta mitte kõik laotada ei taha, mida ta wõitnud, wiibimata Brüsselisse sõitma ja seal ootama, kuni tuleb posti kaudu teade, mis edasi teha. Kõhelemata oli Irma täitnud seda käsku.

Kõik oli sündinud mõne tunni jooksul. Ta pea oli weel päris segi. Peale selle, kui Toby läinud ööl tema juurest lahkunud, oli ta weel jäänud tema tuppa sügawalt ruSutuna, ei: suures ahastuses. Kui kaua ta nõnda oli istunud ja mõtiskelenud, ei teadnud ta isegi. Ta kuulis waid mõne aja pärast, kuidas Jacques autoga tagasi tuli ja selle karaashi wiis. Irma ei tahtnud weel magada ja kutsus teda ülesse, et temaga kõneleda. Kui oli üldse inimest, kes temale truu ning sõbralik oli, siis oli see too mees, kes waid armastusest temale mängis teenri osa, kuna ta ometi warem oli elanud hoopis teist elu.

Nad kõnelesid, päiwist, mis ammu möödunud, aastaist, mis igawikku walgunud ning nii suuri muudatusi toonud. Nüüd oli Irma jõudnud sinna, kuhu ta püüdnud, kuid siiski näis tulewik tühjana, õudsena.

„Kas jääte minu juurde?" küsis ta Jacques'lt.

„Järgnen teile igale poole, kuhu soowite."

„Ka kusagile warjulisesse kohta?"

„Sinna kõige parema meelega!" hüüdis Jacques punastades, sest talle näis, kui poleks see ütelus tühi sõnakõlks.

„Ah, Jacques," ütles Irma melankoolse naeratusega, „hakkan jääma juba wanaks. Egas ma muidu poleks nii wäsinud ega igatseks nurgakese järgi, kus on rahu ja waikus.

Samal hetkel kõlises telefon kirjutuslaual. Mõlemad waatasid kohkudes üksteisele otsa. Puht instinktiiwselt aimasid nad hädaohtu. Kust ähwardas aga see, ning keda?

„Kas ei soowiks teie wastata?" küsis Jacques.

„Tehke teie seda," palus Irma.

Jacques wõttis toru ning muutis näowärwi, kuulda saades, milles seisab asi. Härra Tobias Simonsen kõneles teisest korterist. Keegi inimene, kahtlemata mõni nuuskur, ronib praegu akna kaudu majja. Nutaku Jacques kohe autoga ning laskeriistadega warustatuna tema juurde.

„On rahwinna seal ning veel ärkvel?“ küsis lõpuks Toby.

Irma võttis toru ja kuulis kõik, mida Jacques juba teadis. Siin on kahtlemata tegemist ühe hädaohtliku nuusluriga, kes, kui võiks lammutada kogu ehituse, mille nad kunstliselt üles seadnud. Ei saa tema kolme tunni jooksul mingisuguseid teateid, põgenegu ta jalamaid. Ettevalmistustega halaku igatahes kohe peale.

Siis lõppes kõne, ja Irmal ei jäänud muud üle, kui pöörduda kahwatuna ning ärritatuna Jacques'i poole, kes juba valmis oli minekuks.

„Kähku — rutakel“

Mis nüüd sündis, festis vaid mõni minut. Jacques ruttas karaaſhi tagasi, pani automootori käima ja jõõstis minema.

Wimaks peatus sõiduk Toby teise korteri ees, ja Jacques astus välja. Majas ei paistnud vähemaidki muudatusi, kõik oli rahuline ja vaikne. Ainult Toby tuba oli valge. Oli see hea või halb tundemärk?

Jacques ei kõhelenud pikemalt, hüppas üle madala raudaia ja avas ettevaatlikult maja ukse. Ükal teisel korral kuulis ta oma isanda häält. See rahustas teda pisut.

Üsna tasakesti läks ta nüüd trepvi mööda ülesse saali, mis oli valgustatud. Sulitsetas Toby oma magamistoa ukse taga ja ajas kellegiga mõnusat juttu.

Toby andis Jacquesile märku paigal seista ning oodata. Seda tegigi Jacques, kuulis kahe vastase kõnelust peale ning sai oma juurele imestuseks teada, mida ta õieti juba ammu oli aimanud. Nimelt, et too mees, kes end nimetas Tobias Simonseniks, sugugi Tobias Simonsen polnud.

Kui Pinkton ust hakkas avama, andis Toby Jacquesile märku lustusaba elektrikambi.

See sündis. Siis asetusid nad mõlemad üks paremale, teine vasemale poole ust ja vaatasid. Warsti keeratigi võti lukuaugus ringi.

„Nii pea kui Pinkton välja astub“, sosistas Toby Jacquesile, „haarake tal 'aelast kinni. Mina viskun jalge ette. Kõik peab sündima vaikuklikult ja ilma vähema mürata. Olge aga energiline, ta on tugew ja väga osaw.

Kallaletung festis wahejuhtumiseta waevalt viis minutit. Siis oli Pinkton juba seotud ning lebas kinni torkitud suuga diivanil. Nüüd alles võis näha, kui ettevaatlik oli Toby. Igegi kloroformi oli ta muretsenud, millega rahjutuks teha vastaseid.

„Mis nüüd?“ pöördus Jacques Toby poole, kui Pinkton wägiwaldse narkoosi tõttu mõistuse oli kaotanud.

„Minu magamistoas“, vastas Toby, „seisab tühi reisukohwer. Tooge see siia.“

Toanurgas seisiski juur laewakohwer. Selles oli Pinktoni hiiglakogul ruumi küll. Teda seati sinna istukile ja täideti tühjad kohad paljadega ning waipadega, nõnda et magaja omale häda ei saanud teha. Siis suluti kõrge laan ning wiidi raske pakk alla ootawasse autosse.

„Nüüd ruttu sadamasse!“

Toby juht oli alati auru all, nõnda et omanik teda iga minut tarwitada wõis. See oli ettewaateabinõu mis end nüüd ära tasus. Umbes poole tunni pärast oli raske kohwer juba laewalael.

Jacquesile anti käsk kaasa sõita. Auto usaldati kellegi ametniku hoolde, kes ta Toby suwilasse tagasi pidi wiima. Nõnda oli kõik korras, ja reis wõis algada.

„Jookiupoiss!“ hüüdis Toby veel mõni silmapilk enne äraõitu.

Kohe seisis üks poiss laewal ja Toby kriipseldas ruttu paberitükile paar rida. Ümbrikule kirjutas ta Irma nime.

„Siin“ ütles ta ootawale poisile, „on sul kuldraha. Teise samasuguse saad sa ühelt daamilt, kui talle jalamaid selle kirja wiid... Kasi jookse ruttu!“

Wile. Masinad hallasid käima. Samal silmapilgul libises eleganne laew Elbet mööda alla.

Toby oli hirmus wäsinud, kuid veel polnud ta töös lõpp.

Kaks meest toimetasid hiiglakohwri Toby kajuti. Selle peale kutsuti Jacques, kellego Toby üsinda jäi.

Nad awasid kohwri, röstsid Pinktoni wälja ja asetasid ta woodisse. Ta magas sama kõwasti nagu ennegi, mil teda kohwrisse pakiti. Kuid ta pidi weel magama, pidi magama weel paar tundi, kuni jaht ulgumerele jõudnud. Seepärast anti temale weel teine narkoos.

„Nii“, ütles Toby, kui ka see tehtud, „nüüd siduge tal igaks juhtumiseks weel jalad ja käed kinni, et ta ärgates abitu oleks“.

„Mis temaga siis sünnib?“ küsis Jacques käsku täites.

„Midagi halba“, vastas Toby. „Wiimn teda saarele mido ta asjata otsinud. õige Tobias Simonseni juurde, keda ta tahtis päästa.“

„Ja mina?“ küsis Jacques.

„Teie sõidate minuga tagasi Prantsusmaal lasen teid randa. Belgias kohtate

krahwinnat, kellele teie kätte annan lähemaid instruktsioone."

„Ja teie?" ei uutnud Jacques tagasi hoida küsimust.

Toby naeratas. „Sest tunnist peale pole mina enam Tobias Simonsen, waid keegi tundmatu. Tundmatu teile, nagu igale teisele. Ja selleks tahan ma ka jääda. Teie ei näe mind enam kunagi."

Nüüd oli Toby surmani mäsinud ja soowis jääda ülsinda. Kui Jacques läinud, keeras ta kajuti ukse lukku, waatas korraks uimase Pinktoni poole, heitis teise woodisse ning jäi silmapilk magama.

Kuus tundi oli ta endale lubanud puhkust. Juba koitis wäljas hommik. Jacquesil oli käsk täpselt kell üks koputada kajuti uksele.

Toby magas rahulikuna. Jacquesil poleks tarwisti olnud põrutada kell üks ukselle, sest Toby lõi ise minuti pealt silmad lahti.

Kui kell löömise oli lõpetanud, kargas ta asemelt ja hõõrus silmi. Pinkton magas aga ikka weel. Tema puls löi korralikult, hingamine oli rahulik, kerge.

Toby pesi end ruttu, süütas sigareti, astus kajutist wälja, keeras ukse hoolega lukku ning sammus pardale. Oldi juba ulgumerel. Ilm oli ilus, ja jahe õhk kosutas Tobyt. Ta hingas seda täiel rõõmul kopsudesse ning tundis end äkki wabana, muretuna.

Alles nüüd nägi ta neid hirmsaid hädaohte milles ta oli elanud wiimsed kuud. Ta oli õnne peale wälja läinud, ja see oli tal ka tõesti hästi lõppenud. Kui hea oli nüüd olla awaral merel eemal inimestest, kes temale waenulised.

Ta läks söögituppa ja einetas. Mälg oli suur, ning tju suurepärane. Mitme kuu järgi sõi ta esimest korda rahulikult ning mõnuledes. Muu peale polnud ta wiimsel ajal mõtelnud, kui ainult oma töö peale.

Wahete-wahel werni juures ning unistades uuest tulewosest elust, mõõdus tund tunni peale. Lõpuks tuli Jacques. Ta oli Toby kajuti ukse taga walwanud ja teatas, et wangistatu end liigutama on hakkanud ja mitu korda hüüdnud.

Felix Kölwel tõusis püsti ja ütles: „Tulen silmapilk."

Pinkton lebas weel teotuna woodis, ta oli awanud silmad, oli wäga kahwatu ja waatas Felix Kölwelile waenuliselt otsa.

„Doktor Lohr — teie?"

„Ja, mina! Tohin ma küsida, kuidas teie end tunnete?"

„Arge pilgake!"

„Mitte sugugi", wastas Felix Kölwel awameelse sõbralikkusega. „Palun teilt tõsiselt andeks, et olen teid pannud sarnasesse ebamugawasse seisukorda."

Pinkton naeratas nõrgalt, pilgates sealjuures oma ääreni rumalust. Kui alatult oli ta end seekord lasknud wedada ninapidi!

„Kus olen ma siis nüüd?" küsis ta lühikese maheaja pärast.

„Minu jahil."

„Seda ma mõtlesin... Aga kuhu wiite mind?"

„Mister Toby juurde."

„Miks ei wabasta teie minu käed ja jalad?"

„Et teid hoida edaspidiste rumaluste eest, mister Pinkton, wastas Felix Kölwel. „Niipea kui olete jõudnud saarele, olete waba. Siis lahkume. Ja ma oletan, et härra Toby teid ei lase minu otsida."

„Seda ei wõi ma lubada," uriseb Pinkton.

„See oleks teie pooli täiesti asjata", naeratas Kölwel. „Teie ei leiaks mind nii kui nii."

„Kes teab!"

Felix Kölwel raputas pead. „Arge lootke, lakake parem mõtlemast inimese wastu, keda pole olemas... Kaon jäädawalt."

„Kuhu?"

Naeratades wastas Felix Kölwel: Olematusse, kust ma kord tulnud.. Wõi teate waheit, mis on minu õige nimi ja, kes ma olen?"

„Ei."

„Ükski inimene ei tea seda, kegi need mitte, kes mind on aidanud. Mõtelge parem waese Toby peale ja aidake teda."

„Mul on janu," ütles Pinkton.

„Silmapilk." wabandas Felix Kölwel. „Peate kohe kõike saama, mis teid kosutab."

Ta hüüdis Jacquesi, kes hoolitsema hakkas Pinktoni eest. See tõi kõige pealt tugewat puljongi ja tilgutas seda abitule suhu. Ka külme rätikuid pandi malutawale otsale. Poole tunni pärast oli nuuskuril juba kaunis hea.

„Nüüd puudub mul õieti weel üks asi," ütles lamaja, „ja see on: sigarett."

„Kui teie mulle annate oma auõna, et teie woodist ei tõuse ja minu wastu midagi ette ei wõta, wabastan teie käed."

„Auõna" luhas Pinkton. Mida wõiksin ma ka siin teha?"

Felix Kölwel noogutas pead. „Mitte midagi. Laewameeskond kuuleb pimesi mi-

nu käske. See oleks teie ettekohene hukatus, mister Pinkton."

Jacques vabastas Pinktoni käed, ja nuuskur võttis ahnelt sigareti. Felix Kölwel oli tal selitsts. Nad westsid mõnusalt kuttu, kui oleks nad kats head õpra.

„Mis kell on?" küsis Pinkton, kui nad ka mõnelt pudelilt korgid olid wälja tõmmanud.

„Kell on kuus. Warsti on õhtu."

„Millal jõuame saarele?"

„Sel ööl."

„Todatakse teid?"

„Ei. Kuid minu tuleku peale ollakse alati walmis. Teaton enda lähenemisest päewal autusitsemata, öösel mõne punase raketiga. Alati on seal inimene, kes ootab minu sahti:

„Kaunis romantiline lugu," tähendas Pinkton.

„Ja, aga minu pole selle leidja," wastas Felix Kölwel. „See on mister Toby — saare isanda — peaaju sünnitus."

„Kuidas, kuulub see saar tõesti temale?"

„Ja. Ta on selle salaja ostnud mõõra nime all, et seal wangis hoida inimesi, keda ta wihkab. Ja nüüd istub ta seal ise tõfsus."

„Ta pole siis wabatahtliselt seal?" küsis Pinkton.

„Algul küll mitte. Hoidsin teda wäewõimuga seal, nagu ta ise warem tedagi teist seal hoida meelitses. Kuid siis muutus tema otsus. Ja nüüd saate wist waewa nägema, enne kui suudate teda ära tuua saarelt."

Felix Kölwel jutustas, kuidas see kõik olnud. Pinkton kuulatas järjest kaswawa imestusega. Kõik oli wäga lihtne, ainult sellest ei saanud ta aru, miks Toby enda warjamiseks oli ostnud terwe saare. Wahest oli ta siiski hullumeelne.

„A nult haige," ütles Felix Kölwel, „ja ta poleks kunagi parandnud, kui ta poleks kohtanud mind."

„Nagu teie kunagi poleks saanud rikkaks, kui poleks kohtanud teda."

„Wõib olla," andis Felix Kölwel järele, „igatahes mitte nii ruttu."

„Teie olete wist saanud kaunilese nooti?"

„Miljonid," noogutas Felix Kölwel pead.

„Toby kulul."

„Ei," waidles Kölwel elawalt wastu, „inimeste kulul, kes määratu rikkad ja keda piinida mulle walmistas juurt tõbu."

Ja, kema pistis kerwe akkiselahtiseli oma kaela. Wajelaewanduses ojutuwad warsti sellena, mis nad on: tühi, paljas koor. Siis tuleb juur katastroof. Ohutakse ajutajat. See on aga seitsme mäe taga, keegi teda ei tunne, sest ta pole ju õige Tobias Simonsen.

„Olete omas asjas tõesti suurwaim," ütles Pinkton.

„Ainult mees, kellel mõistust ja head tahet, mister Pinkton. Kuid arwan, meie wõiksime nüüd pisut magada."

Aga oli weel midagi, mille pärast Felix Kölwel Pinktonilt pidi paluma wabandust. Olewat nimelt hädatarwilik, et teda isejuguse wiisil maale wiiakse, mis temale just nritte wäga mugaw. Ohutord nõuab, et selleks otstarbeks tarwitusele wõetakse jällegi laewalohwer.

„Ja, nii peab olema," tahtjatses Felix Kölwel. „Kuid see on ta wiimane raskus, mida teile walmistan. Harra Toby awab ise lohwri ja tete pääsete teda. Siis olete minust lõpul kult lahti..."

Ta largas woodist, pesi end ja oli wiie minuti pärast riides. Jaht jõuris täie auruga saare poole.

„Wiistada," käskis Felix Kölwel, „ja rakette laske."

Ühtaegu läks ta Pinktoni juurde ja teatas, et tema wabastamistund kaes. Ta tõstis ühes Jacquesiga Pinktoni woodist ja seadis ta lohwri samasugusesse asendisse, nagu ta läinud ööl oli.

Mõne juhtalagajätu jõna järele sulgus ta lohwri taane.

Saarel oli wahepeal wõõsatanud wäike tulike. Kuuldi wilet. Jahile lähenes paat.

„Hei, Edmond," hüüdis Felix Kölwel laewapardalt, „olete teie?"

„Ja," tuli wastus.

„Mis uudist?"

„Ei mingit, sir. Tahate randuda?"

„Ei."

„On mul midagi üle anda?"

„Ja. Tulge laewale. Ruttu, meil on kiire."

Mõne minuti pärast oli Edmond laewalael. Felix Kölwel kutsus ta oma kajuti ning andis ta's pitseeritud kirja.

„See on teile. Siin on raju, mille kubasin anda. Näete mind täna wiimast korda."

Edmond pomises midagi, mida wõis pidada tänuawalduseks ja pistis ruttu kirja taskusse.

„Ja see," jatkas Felix Kõlwel, „on härra Tobyle, kes tänasest peale jälle teie isand on. Terwitage teda minu poolt ja ütelge, et ta mind asjata ei otsiks. Mind ei leiaks ta nii kui nii."

„Hea, sir."

„Ja siin, Edmond, on üks kohwer. Selle wõtate ka ühes. Peate sellega ettewaatlikult ümber käima ega tohi lasta kukkuda. Siin on wõti. Wõite aga kohwri alles siis awada, kui jaht ära sõitnud — saite aru?"

„Ja, sir."

Kaks meest laewalt a'tasid kohwri paati. Edmond wõttis aerud. Sõiduk lähenes rannale.

Naeratades waatas Felix Kõlwel Jacquesile otsa:

„Nüüd on kõik lahendatud. Wõime sõita!"

Ta andis märku. Silmapilk käänas jaht ümber ja sõitis tuldud teed tagasi.

Kolmas osa.

1. peatükk.

Imelik oli see, et Toby end kui tema teisil kewadel saarelt lahkus, sugugi wangina ei tunnud.

Ei, ta polnud mitte wangis, waid warjul ilma eest, keda mitte tema ei wihanud, waid kes teda wihkas. Põhjuseid ei tahtnud ta pikemalt harutada, sest ta oli wäsinud ning haige.

Ta tahtis puhata ja lahtisilmil uu's-tada sellest, mida elu talle weel jätnud. Sageli kuulatas ta waikiwat ümbrust ja raputas pead. Ei, weel pole kõik otsas. Weel loidab kusagil wäreke lootus.

Pikkamisi hakkas Toby ajuti uskuma endasse. Ja ühes usaldusega enda wastu, tärkas temas usaldus ka nende mõ'ngate inimeste wastu, kes teda ümbritsesid.

Esimene, kellele ta aralt lähenes, oli wana Edmond. Sageli waatles ta teda, kui see tummana ning tõsisena käis läbi pargi.

Märkas Edmond ka muudatust oma endises isandas? Waheşt näis, kui oleks ta teda lahkemalt teretanud. Oli tal temast kahju? Ei, see oleks wõimatu, sest ega tema silmist wõinud oleneda muutus wangi näos. Sellase rõõmsa ilme pärast oleks ta wõinud tunda waid kadedust.

Tema enda jume oli alati tusane, sünge. Mis wõis küll koormata tema südametunnistust? Mitu mõrtsukatööd, riisumist, wargust?

Toby kohtus tundes, et ta enda südametunnistus sugugi parem polnud.

Kuid see kuulus kõik minewiku. Ja wana Edmond tundis nagu Tobygi, et kõik suhted wälisilmaga lõppenud. Nad kahjatsesid wabatahtlikult oma teguşid. Teised sealpool wett ei saanud mõista kohut nende üle.

Ühel päewal kõnetas Toby wana Edmondi.

„Olete alati nii waikne. Ütelge, millest mõtlete kogu päewa?"

„Ah nii mõnestki asjast," wastas Edmond, „mis just pähe tuleb."

„On teil lapsi?"

„Ei."

„Ka naist mitte?"

Edmond raputas pead. Ka sõpru pole tal olnud ja seltsimeeste järgi, kellega ta warem joonud, pole wähematki igatsust. Ta kahjatseb, et tal neid warem oli. Oleks ta ü'sinda olnud, poleks ta tarwitsenud nüüd lükitada siin. Aga et asi juba kord nii, ei soowi ta muud, kui igawesti jääda siia saarele.

„Teate, kui sind kogu eluaeg taga actalse nagu mõnd looma, on lõpuks hea meel, kui oled leidnud paiga, kust sind keegi üles ei tuhni."

Ah, niisamuti äsitati ka Tobyt alati taga. Mitte ütsinda Isaac Blau ja tema nuuskurite poolt, waid däämon'teşt, kes elasid tema enda sisimas.

„Edmond," ütles lõpuks Toby, „ärge mõist'e mind walesti, ma ei taha teid ära osta, — sellase asjaga on nüüd igawesti lõpp. Aga ehk teeksite mulle siiski wäikese meelehea."

Wanamees tõstis umbusklikult pilgu ja kehitas õlgu.

„See pole õieti midagi, mida teilt palun. Tahaksin waid ilmale, millele olen pööranud selja, wälja heita wäikese sõõda... Nad peawad saama minult kirja."

Edmond raputas pead. Ei, see ei lähe. Seda pole temale lubatud milgil tingimusel.

Kuid Toby ei lakkanud peale'äimast. Siin ei puudu asi õigesse k'rja, mis kahjulik wõiks olla doktor Lohrile wõi Edmondile. Ta tahab saata waid wäikese

sedeli oma sünnitma waenlasele. Sellel ei pea muud se'sma kui et ta ühel saarel wangis, tal hästi läheb, ja et teda pole waja otsida. Selle sedeli, mille ta tahab petta pitseeritud pudelisse, heitku Edmond merre.

„Saate aru, tahan ninapidi wedada seda meest, kes minu n'i kaua narrinud — toda wereimejat Isaac Blaud, kel nüüd enam wõimu pole minu üle."

Toby naeris elawalt. Ja lõpuks andis ta alla tusane Edmond.

„Teie ei pea tahjatsema," tänas Toby. „Wõi arwate, et jään igawesti siia? Juhtumusteotsija, teda täna teenite, wõib juba homme murtud l'ilmetega lamada maas... Ilm on nagu tulepurslaw nägi. Meie lõik tantsime hädaohtu aimamata tema kraateril."

Nas'em oli Tobyl läheneda Diogenesele. See oli omas lohusetäitmises sama täpne ning asjalik nagu warem, kuid näis muutunud olewat sisimalt.

Oli nagu tardaks ta oma isandat, kes temale warem alati wali olnud, nüüd aga lahle ja inimlik. Ta tundis nagu häbi lõölide eest, mida ta warem saanud.

Ikka ja ikka jälle tegi Toby katset kõneleda tummaga. Kuid see jäi ligipääsematuks, täitis kui teener oma kohust ning taandus jälle eemaletõukawa ilmega tahaplaanile. Kuni Toby talle ühel päewal seletas, et tal teda enam waja pole.

Ja Toby lükkas ka tõepoolest lõik tõmmunahalise teenistused tagasi. Ta ei laiknud end enam a'data riietamise juures, ei serweerida lauda. Isegi kingi puhastas ta ise ning korraldas oma toa.

Seal ehmus neeger ja nägi äkki, et ta oma isandata sugugi elada ei oska, et ta oma hingitsem'swõime saanud waid tema läbi. Ta tundis end wäljaheidetuna pimedusse, üleliigsena ning tarbetu olewusena ja puges, nagu haige koer, nurka warjule, kus teda keegi ei näinud, kuni teda sealt lõpuks leidis Toby.

„Diogenes," küsis ta, „las ja ei taha süüa?"

Neeger, kes juba kaks päewa iwa polnud juhu wõtnud, raputas pead.

„Mis?"

Diogenes waatas kurwana maha ega liigutanud. Toby teadis, mis tal puudus, ja ta walis oma endise käskiwa tooni.

„Tule," ütles ta lühidalt, „ja ei tohi siia istuma jääda, sured nälga. Ja arwad, et mia sinuta wist läbi saan?"

Seesuures waatas ka Diogenesele otsa isejuguse pilguga, milles peitusid ühtaegu õrnus ning käskiwus. Diogenes kohmetus ega teadnud, kuhu waadata.

Sest tunnist peale oli Diogenes sootu teine inimene. Ta ei tunnud end enam kui surnud asja, waid oli äkki saanud elawaks inimeseks. Ka oma teenistuskohustusi ei täitnud ta enam masinlikult, waid tegi lõik tööd suure armastusega ning lugupidamisega oma isanda wastu, kes talle oli kinkinud tiesteiswuse.

Weel oli ta küll Tobyle Felix Kõlweli poolt palgatud waht, aga kui ameeriklane oleks annud mõnemagi märgi, oleks Diogenes maha löönud wana Edmondi, kelle käes oli pargi wärawa wõti.

Sarnase ettepaneku lükkas Toby naeratades tagasi. Ei, weel ei tahtnud ta wisluda waenulise ilma lõugade wahele, ta tahtis weel nautida saare ilu ning waikust.

Oli aga weel üks teine põhjus, mis teda kõikis mõtuia wõimuga kõrgete müüride wahele. Algul lohtus ta sarnaste tunnete eest, kuid piltamisi jõudsid need esiplaanile, tõugates eemale kõik muu.

See oli Rita, noor ema, kes elas edasi waikses unenäos. Et saarel kats inimest rohkem, ei näinud ta tähele panewat, sest härra Toby, samuti ka tema teener, hoidsid endid temast alati kõrwale.

Ka see ei näinud imestawat noort ema et ta enam ei elanud Edmondiga kõrwalmajas, waid et tal kasutada olid lõik lossi toad.

Oli saabunud sügis. Lehed muutsid wärwi, ja õhtuti tuli meretilhe udu, mis mässis logu pargi oma hõlma.

Suurepärased olid need päewad, mil Toby põõsaste warjul ootas Rita tulekut ja waatles, kuidas ta murule istus ning oma lapsega mängis. Arwates end üksi olewat laulis noor ema sagedi.

Need wiisid olid alati nii mahedad ja kurwad, et Toby sõda heldus. Tal libisesid õnnewõimalused silmist mööda, mida ta tuimana kõrwale oli heitnud. Kiljatas laps rõõmu pärast, pidi ta selle peale mõtlema, et ta ka kord sarnane süütu olewus olnud, tellele aga nüüd määratud hukkudo jäädawalt.

Sügise tulekul läks Rita ikka harwemini pargis. Oli karta, et ta warsti hoopis tuppa jääb. Toby tahtis teda aga kord kõnetada. Kuid lükkas ikka selle päew järele edasi kuni lõpuks wõttis julguse ning astus lähemale.

Rita kohkus, punastas ja langetas pea. Toby ei unustanud, et ta hatge, räätis seepäraft ettewaatlikult nagu ara lapsega.

„Tunned ja minb, Rita?“ küsis ta. „Wõid ja minb mäletada?“

Noor ema pööras oma uurimwa pilgu temale, pidas hetkeks hinge kinni, waatles. Seal tärkas talle meelde, et too lahke wõõras härra, kes kord siin oli, ütles, et tal mees on, kes ühtaegu olewat temu lapse isa. See olewat aga kaugel teisul. Waheft oli ta tagaft tulnud?

„Olete teie?“ küsis ta kõheledes. Äkkiliseft önnejoowastuseft waldanud, wõttis Toby tema käe ning suudles.

„Ütle mulle „sina“ palus ta taha.

„Oled sina“, küsis Rita wärisedes, „minu mees?“

„Ja, mina olen sinu mees, ja waata, see laps seal, on mete poiss!“

Toby wõttis lapse sülle ja surus ta wastu enda rinda.

Rita naeratas aralt, kuid ei imestanud sugugi. Kõik oli nõnda tulnud, nagu ta alati unistanud.

2. peatükk.

Waikselt ning juhtumusteta möödus aasta. Nende kuude kestel, mida Toby hindas kõige paremaiks omas elus, külastas teda doktor Lohr kolm korda.

Wiimati oli ta saarel oktoobris ja teatas amerikalasele, mida ta tema osas ette wõtnud.

„Tere könelete,“ tähendas Toby, „nagu olekfite aumees pealegi.“

„Küsige endalt kord awalikult, kas olen mina autum, kui teie.“

„Wõib olla,“ andis Toby järele, „et ma nii mõndagi olen teinud, mis pole aumehe kohane, kuid warastanud pole ma siiski mitte.“

„Terwe warandus, mis teil olemas,“ waidles Felix Kõlwel wastu, „pole muud kui wõrratu warguse wili, mida teie isa miljonitelt waestelt inimestelt röõwinud.“

„Mida mõtlete siis nüüd peale hakata?“ küsis Toby.

„Seda ei ütle ma weel. Oodake, kuni olen jõudnud sihile. Üks on aga kindel, et ...a mitte tä'snuumatud looma na polstritesse tukkuma ei jää eaa tõutsilt elu nautima halla.“

Felix Kõlwel tõusis püsti. Jumalaga jätte, ütles ta:

„Meie lepinguaeg on warsti mööda. Paari nädala pärast tulen teid wabastama. Siis olete jälle wana Toby.“

Toby raputas pead. „Wana Toby — ei sellets ei saa ma enam tialgi, nagu teie kunagi enam ei saa kandma doktor Lohri nime.“

„Loodame,“ naeris Felix Kõlwel ning lahkus . . .

Aasta, mille Toby weetis saarel, oli teda tõesti muutnud. Waikuse ja üksinduse sunnil hallas ta ikka enam ja enam süüwima endasse. Seal nagi ta imestusels, et ta warem rannates wõõra inimesena ilmas, kus teda pölati, alati oli kannud mingit maski. Poolhirmunult, pool lootes hetkis ta selle nüüd kõrwale ja waatas endale tõsiselt näkku. Ja ta leidis kirjeldamata rõõmuks, et ta sugugi nii halb pole; et ta otse januneb headuse ning auluse järgi, mida ta warem jalge alla oli tallanud.

Nüüd waldas teda tihe kahetsus. Oli nii palju asju ilmas, mida ta enam heaks ei suutnud teha. Sügiseid uduh suutendasid aina tema kurwameelsust. Alahutuna rändas ta toas edasi-tagasi, waatas läbi akna pilwist taewast ja tundis end alles nüüd wangina. Kuid sellase wangina, kes oli mässunud oma pattude wõrku, sealt wälja tahtis, aga ei teadnud - kuidas seda teha.

Et oma südant kergendada, püüdis ta läheneda inimestele, et need tal aitaksid kanda koormat.

Kuid Edmond hiilis teda nähes alati kõrwale. Ta ei kannatanud oma isanda andekspaluwat pilku. Kas polnud sel wõimsal ja rikkal põhjust küllalt wihata teda, kus ta teda ometi nii alatult oli ära annud.

Nähes, kuidas kõik rõõm ja elewus kadus isandalt, hingest, puges ka Diogenes nagu haige koer nurka kõrwale. Küll mõtles ja urgitses ta, mis küll olla wõiks tema käsija muutumise põhjuseks. Seal tärkas talle pähe, et ta kannatab wang'põlwe all. Seepärast löi ta ühel päewal wana Edmondi selili ja hoidis nii kaua tema kõrist kinni, kuni see andis pargi wõimed.

Neid oma teenri käest saades, ulatas Toby nad kuttu Edmondile tagasi. Ei, ta ei tahtwat siit lahkuda. Oleks ka ünbritsewad müürid sada kord paksemad, need ei masenda teda.

Selle peale sillitas ta neegri käsi, palus teda jääda oma sõbrale ja ennustada, et ta teda warem löönud. Ehk kui tahab, andku ta temale need hoobid tagasi. Tema seisab siin ega nihku paigajt.

Seal sõõstis neeger minema. Hirmus häbi põletas teda nagu põrgutuli. Häbi, et ta lord läe oli tõstnud oma ijanda wastu, kes ju südamest nii lõpmata hea.

Endasse süüvinuna ei le'dnud Toby siiski mingit pääjeteed, kuidas üllatada teha heaks oma ülekohut. Ta arwas, et on olemas waid üks inimene, kelle läbi ta saab pattude andeksandmist, kes teda wõib aidata ja päästa hingepiinadest. Ja see inimene oli Rita.

Peale selle, kus ta teda nädalate wiisi polnud näinud, läks ja otsis ta teda üles, seekord aga mitte, et teda aidata, waid et temalt abi paluda.

Rita ei ehmunud, kui Toby tema tuppa tuli. Ta tundis teda juba ning pallus naeratades istet.

Kõheledes ja pisut arana täitis Toby soowi. Ta ei teadnud, millest lõunelema hakata.

„Kui wana oled sa, Rita," küsis ta lõpuks.

Kohkunult tõst'e Rita pead. „Kui wana? Ma ei tea."

„Oled ühekssatkümne aastane," õpetas Toby. „Kas mäletad weel, mis siis oli, kui olid kuueteistkümne aastane.

Ei, seda ei mäletanud Rita.

„Mina teen aga," ütles Toby. „Tundsin sind siis."

Ja ta katsus Ritale meelde tuletada wana aega. Kõneles wä'tsest linnast, mis tema kodupaik olnud, majast, kus ta elanud ja inimestest, kes talle head olnud, ehk ta neilt küll sai armuleiba.

„Sul polnud siis enam wanemaid. Olid waeslaps."

„Ei," wastas Rita pead rapsutades. „Wanemaid pole mul küll kunagi olnud."

„S'isli lord, Rita, kui olid nii wäike, nagu meie poiss nüüd."

Tahtmata haaras noor ema lapse, kes mängis ta jalge ees, ning sosistas, teda enda wastu surudes: „Nagu meie poiss."

„Ja," noogutas Toby pead. „Siis kaswasid oga juure's ja elasid oma onu juures. Tead sa weel, kuidas sa seal lord kastega mängisid."

Tüdruk ja poiss olid need — weel sageli nägi Rita neidest und. Nägi ta seda ja pinki, kus ta oli istunud ning lapsi hoidnud.

„Ja," hüüdis ta elawalt ning punastas röõmu pärast. „Seda ma tean, näen lõile nii selgesti.

„Inimesed läisid mööda, naised ja mehed. Kõik tundsid sind ja sina tundsid neid. Elasite ju koos wäikses linnas. Sellest on nüüd möödunud neli aastat."

„Neli aastat?" küsis Rita. Oli age näha, et ta nende sõnade tähendust ei mõistnud.

„Ja . . . ning inimeste seas, keda seal nägid, kohtasid lord ühte härrat, üht teatud härrat, kes sind kõnetas. Kas sa ei mäleta enam?"

Rita surus pea käte wahele ja mõtles.

„Ja," ütles ta wiimu aja pärast nagu unes, „mulle näib, kui oleks ma siis lord kõnelenud ühe härraga."

„Mitte üks lord, Rita, sagedasti. Igo päew kohtasid teda seal samal pingil . . . Ta oli sulle lah'e, kõneles sulle ilusaid sõnu — sina imetlesid ja röõmustasid märgates, kui õnnelik ta oli, et tahtis wiibida sinu juures. Sina pidasid teda waeseks ja kui kuulsid, milline kurb saatus talle osaks saanud, tundsid, et teda armastad, Rita!"

„Ja," tunnistas Rita segasena. „Ta oli mulle armas."

„Näed sa teda weel?"

„Ja, näen teda selgesti."

„Kuidas nägi ta wälja?"

„Kas . . . kas ei olnud sina ise?" küsis ta ehmunult.

„Ja," noogutas Toby pead.

Rita hakkas ärki wärisema, pööras pea kõrwale, kui sünnitaks mehe pilk talle walu.

„Ja nüüd — nüüd oled sa siin?"

„Ja, siin," ütles Toby, „ja sina oled minuga. — oled minu naine . . ."

„Kuidas see siis õieti tuli?" küsis Rita.

„Kas sa ei tea enam?" jätkas Toby õrnalt. „Kas ma ei palunud juba siis, et tuleksid mulle naiseks? Jutustasin kui rikas ma olen, ja millist elu sa elada wõi'sid minu kõrwal . . . Kuid seal ehmatasid sa, ega tahtnud mind enam. Arwasid, et teed patu, ab'elludes minuga. Sa põgenesid, hoolimata, et sind juba siis nii wäga armastasin, ehk seda küll ise ei teadnud."

„Põgenesin?" küsis Rita. „Kuhu?"

„Kaugele wõõrale maale ja sealt laewaga üle mere."

„Ja, näen weel praegu wett."

„Randusid jälle pea. „Keegi mees wiis su kõrge müüri ette... Näed sa seda weel?"

Rita mõtles.

„Kas näed ka seda tammepuust wärawat, mis oli tugewasti lukus? Keegi mees awas selle, ja sina seisid warsti pargis. Suures pargis hulga kollaste kõnniteedega. Sealt sammusid sa maja juure, mis pea tuli nähtawale puude tagant.

„Ja, sellest majast olen sageli näinud und," ütles Rita.

„Ka neist iluisa'st tubadest, kuhu sind wiidi ja kus sa ootasid? Laud oli laetud, iluistatud lilledega nagu pulmaajal's. Wein läikis klaasides. Must teener tõi toite . . ."

Rita kattis mõlemate kätega näo. „Mitte enam," palus ta.

Kuid Toby jätkas: „Seal tuli korraga see mees, kes sind oli tahtnud omale naiseks. Sina elamusid, sest ta naeris ülbelt ja rääkis sulle inetuid sõnu, haaras su ümbert kinni, tahtis suudelda."

Toby waikis, sest Rita oli temast eemale läinud, kahwatuna, hingeldades.

„Mäletad?" küsis ta kurwana.

„Olid see sina?" kostis hääletu küsimus.

„Ja, mina."

„Aga see kõik," sosistas Rita, „see kõik — oli ometi unenägu — eks olnud?"

„Kuri unenägu, Rita — ja jumal andis sulle peale selle pika une. Kui sa jälle ärkasid, oli taewas sulle kinkinud lapse — meie poisi, Rita — waata!"

Toby wõttis lapse, suudles ning pani ta ema kätele.

Rita surus ta wastu rinda ja waatas Tobyle kaheldes otsa. „Ja siis?"

„Siis läksin ma reisima. Kaugele, kaugele. Elasin üle palju raskusi. Aga kus ma ka ei olnud, alati mõtlesin sinu peale. Armastasin ning igatsesin ainult sind, eht seda siis küll weel selgesti ei teadnud.... Ühel päewal tulin ma jälle siia ega läinud enam ära. Ja nüüd, Rita — nüüd olen ma siin!"

Tekkis pikk waheaeg. Piinaw teadmatus pani wärisema Toby. Ta arwas tundwat, kuidas Ritas ellu tärkab wana armastus mehe wastu, kellele ta aastate eest oli kinkinud oma südame. Kuid selle armastuse wastu wõitlesid ikka weel tumedad warjud, mida heitis julm rõõmimine.

„Kardad sa?" küsis Toby pisut arana.

„Ja", wastas Rita.

„Mind?"

„Kas sa mulle halba ei tee?"

„Ei, ei mingit halba... Aga sina wõisid minule teha palju head."

„Mina?"

„Ja, sina wõisid mind aidata, ainult sina! Olen wäga waene, Rita."

„Sina waene?"

„Ja, nii waene kuiwõrd inimene üldse olla wõib, kes on neetud... Rita, ütle mulle, wihkad sa mind?"

Rita raputas pead.

„Ei?... Aga kui ma sulle olekfin teinud kurja? Kui see kõik poleks olnud unenägu, mis..."

Toby kõneles taas ja kirjeldas õhtut, mil ta tema kallal oli tarwitanud wägiwalda. Ta kõneles ettewaatlikult, kuid selgelt. Ritale näis, kui laskuks tume eesriie alla, kui omaks minewik täpsemaid äärjooni. Wärin läbistas ta leha.

„Pole unenägu?" sosistas ta.

„Ei", wastas Toby, „kuid see polnud ka õeliklus, sest too, kes ma siis olin, pole ma enam — see oli keegi muu, kes magas tol ajal... Rita, wõid sa mulle andeks anda?"

Rita waikis. Waikis ja mõtles. Silmi aga tungisid pisarad.

„Kui sa mulle andeks ei anna, Rita, siis ei saa mind keegi aidata. Siis reisin ma jälle kaugele, ära sinu ning lapse juurest."

„Siis pead sa minema?"

„Ja, kaugele ilma, mis mind wihkab.. Kas ma ei tohi jääda, Rita?"

„Jää", ütles Rita.

„Annad sa mulle andeks?"

„Annan kõik andeks", kostis toonitu wastus.

Toby langes ta e'tte põlwili, peitis pea sülle ja kogeles. Mida ta õieti ütelda tahtis, ei teadnud ta ise ise ise

Siis tuli Rilale äkki kõik meelde. Temas läks kõik valgeks, eile muutus sama selgeks, nagu tänapäew.

„Rita", jostistas Toby, „kas suudad unustada seda unenägu? Tahad ja mind aidata, Rita?"

Rita noogutas pead. „Wõin ma aga seda?"

„Ja, kui mind armastad ja mulle naiseks tuled."

„Pole ma siis juba sinu naine?"

„Olid seda. Pead aga nüüd ka olema. Ja waata, see siin on meie poeg."

Toby wõttis poisi sülle, surus ta tugewasti rinnale. Ei, see laps ei tohtinud nii ülisuna ning wanemateta üles kaswada, nagu tema."

Piltamisi waldas Tobyt iseşugune õnnistaw rahu ning walgus. Tondid, kes teda aastate wiisi taga ajanud, kahwatusid äkki, kondine käsi, mis kaugelt haualt ahnelt tema järgi haaras, pudenes tolmuks, ja Isaac Blau naerukihin. — Kas ei olnud see muud kui abitu rauga lapselik jonimine?

„Waata seda raskel udu pargis. See rõhub meid. Warsti läheme siit ära."

„Kuhu?"

„Kus see on," wastas Toby õrnalt, „see ka ilus."

3. peatükk.

Edmond lasi enesest Diogenese kaudu teatada Tobule. See oli alles hommikukuues ja küsis, mis lahti

„Jahi oli siin, sir. Pidin teile andma selle kirja ning ühe kohwri."

„Kohwri?"

„Ja. See seisab eestaas. Siin on wõti. Peaksite kohe awama, sest seal on mees, kes tahab wälja."

„Olete hull?" hüüdis Toby. „Kohwris mees?"

Edmond noogutas pead. Andis ühtaegu Diogenesele märku. Mõlemad kandsid suure kohwri tuppa.

„Näete wist mõlemad und," ütles Toby. „Kuidas wõis sattuda mees kohwri?"

„Oma enda rumaluse läbi, sir," kostis samal silmapilgul õõnes hääl kohwrist. „Waheşt olete nii lahke ja awate kohe. Minu asend on wäga ebamugaw."

Olgu kehitades ning Edmondile ja Diogenesele küsiwalt otsa waadates, ütles Toby.

„Kes seal siis on?"

„Mees, kes toob teile wabaduse," tuli wastus

„Hm," ümises Toby ja ulatas teenrile wõtme „Awa!"

Diogenes tegi, mis käsitud. Kaan tõusis ja lastist tuli esmalt nähtawale pea, siis ülemine keha, käed. Lõpuks hüppas sealt wälja terwe mees. Näos peegeldus osalt pahameelt, osalt röömu.

„Pinkton," esitles wõõras. „Pinkton, New-Yorgi nunskur."

„Tobias Simonsen," ütles Toby.

„Teie mind wist küll ei oodanud?"

„Ei, teid küll mitte, waid üht teist. Miks ei tulnud tema kaasa?"

Pinkton tegi käega haletsewa liigutuse. „Teine? See eelistas putru panna — selleks oli tal ka põhjust küllalt."

„Teile oli wist tehtud ülesandeks teda püüda? Nüüd pöördus aga oda ümber. Tema wangistas teid ja asetas teid siia kitsasse kasti... Mister Pinkton, seda wõib tõesti nimetada äparduseks."

„Sir," ütles Pinkton käsa hõõrudes, „wõin tõendada, et ma weel kunagi elus pole olnud sarnases ebamugawas ning naeruwäärses seisukorras."

„Seda ma usun," wastas Toby. „Mõnus eine peab teile aga kõige kiiremini näitama, et olete nüüd paremas seisukorras."

Tund hiljem istusid nad rikkalikult laetud laua taga. Kõik oli seal, mida sisaldasid saare kelder ning kõök. Pinkton oli wäga rahul ning muigas.

„Arwan, siin wõib ju päris mõnusalt elada," pomises ta, Tobyga klaasi kokku lüües. „Olete endale siin mugawalt sisse seadnud."

„Olen kõik jõu kokku wõtnud, et siin millegist puudu ei tuleks."

„Suurepärane nali!" naeris Pinkton. „Kuna wälisilmas suured rahwaparwed Toby Simonseni kannul käiwad, terwe ajakirjandus temast kubiseb, istub mainitud isik rahulikuna saarel ning naudib elu mugawusi Tõesti tore nali!"

„Näib küll nii, kuid on põhjalikult wõttes siiski pisut teisiti," tähendas Toby.

„Teie ei tulnud wabatahtlikult siia?"

„Tulin küll, kuid ei jäänud. Too mees pidas minu onu teenrite abil siin kinni. Minu teenrite abil, keda ta oli ära ostnud."

„Ära ostnud?" hüüdis imestades Pinkton. „Kas ei saanud siis Tobias Simonsen pakkuda kõrgemat hinda?"

„Ei. Too mees ei taiunud üksinda kullas. Temal oli teine maksuabinõu, mis puudus Tobias Simonsenil: tema kahtles minu teenreid, kui inimesi, kuna mina neudega ümberkäisin nagu elututega töörriistadega. Teda armastasid nad, mind aga wihati."

„Ja, seda mõistis ta küll," oli Pinkton nõus. „Ta oli tark nina kawal."

„Siiljem olekſin siit küll minema saanud, kuid ei tohtinud. Sooviksin näha, kui kaugele see telm jõuab."

„Olete selleläbi aidanud täita tema tasskuid."

„Õigu. See on temale tasuks õpetuse eest, mille ta minule andis."

„Õpetuse eest?"

„Ja, õpetus, mille ta mulle andis, seisis selles, et näidata inimesele, mis ta tegema peab enda äratundmiseks. Olin varem nagu puunott, mister Pinkton. Ei teadnud, mis minus halba või head, kasutasin ainult neid andeid, mis mi'sid mind hukatusse. Seal võitis mind aga see inimene kinni, ajetas siia saarele, kus olin sunnitud enda üle järele mõtlema... Ja ma pean üttema, olen kasutanud selle aja hästi, esimest korda omas elus heaks otstarbeks.

„Ega tema oma aegagi halvemini kasutanud," tähendas Pinkton.

„Seda küll, aga küsimus seisab selles, kellel suurem võit osaks sai."

„Mulle näib," ütles Pinkton, „et tema väga rahul on.

„Rahul olen ka mina," naeratas Tobi. „Ja et meie mõlemad seda oleme, mis peaksime üksteisele siis kurjad olema?" Olen talle tänulik pealegi."

Pinkton raputas halvakspannes pead.

„Ta on teid lihtsalt võlunud, nagu ta seda kõigi teistega tegi."

„Waheſt ka teid?"

„Ei, mind pole ta võlunud, ainult vangistanud. Ja veel sarnasel algupärasel viisil, et talle pahanegi ei suuda olla."

„Mind pole ta küll võlunud," seletas Tobi, „waid on aivanud nii silmad. Nägin esmakordselt elus, milline ma olen maskita. Pean tunnistama, et ma endast just nitte väga waimustatud polnud. Oli w'imane aeg, et tunda pistet südames. Ja see oli tõesti walus."

„Hindate teda liig kõrgelt."

„Ei sugugi. Ta oli ju ainult abinõu — abinõu ühele eesmärgile. Ta hukutas küll m'nd, kuid teda kasutati omakorda kõrgema võimu poolt, et parandada mind... Nüüd, mister Pinkton — nüüd olen ma tervel"

„Olete seda tõesti?"

„Ja," ütles Tobi rõõmsana.

Nad tühjendasid klaasid ja waikisid.

Pinkton võttis esimesena sõna. Ta jutustas, kelle ülesandel ta siin ja mis otstarbeks.

Ta ei salanud ka, et ta Isaac Blau wastu alguses peale umbusaldust tunnud, kuid et teda siiski waldanud uudishimu teada saada, kes ja kus on õige Tobi.

„Oletasin esimesest silmapilgust peale, et peab olema kuis Tobit, kes ninapidi weawad ininesi."

„Ja, kuid küsimus peitus selles, kumb see õige oli."

„Kumb õige oli, ja kas nad mitte koos ühe karte all ei mängi?"

„Seda arvasite teie?"

„Ja. Ning tahtsin teada, milliseks otstarbeks nad seda teewad."

„Mida mõtlesite teie."

„Pidasin teid hullumeelseks siis."

„Teil oli ka osalt õigus — olin tõesti hullumeelne. Ja kurjategija weel peale selle... Kas teate aga ka, kes mind nii kaugele on wiinud? Toosama Isaac Blau, kelle ülesandel tulite mind otsima."

Nüüd tuulis Pinkton ka Tobi suust, m'da ta warem teada sai Felix Kõlvelilt. Kuidas suri Chicago wanamees, noormeest sihikindlalt laia ellu oli wiinud, mis pidi purustama tema hingeliselt ja kehaliselt. Kuidas Tobi, kui teda enam ei suutnud rahuldada mingisugune nauding, oma närwide piitsutam'sels hallas korda saatma kurjategijid, mida ei takistanud Isaac Blau, waid ainult kontrolleeris. Kuidas Tobi osalt tagaajajana, osalt tagaaetuna, rahutult eksis ilmas ega kusagil ei saanud seista oma enda mina eest, kuni ta lõpuks sattus juhtumusotsija kätte, kes temalt võttis wastiku maski ja selle sidus endale ette.

„Kõige ilusaim aeg minu elus oli siin saarel," ütles Tobi, kus minult röövitti mu haige mina."

„Ja nüüd olete jälle õnnelik," naeratas Pinkton. „Aga kes a'tas teid siis tervenedа omast haigest minast?"

„Naine, kes teeldus minule andumast raha eest. See on ainus juhus minu elus. Ta ei võtnud minult midagi, waid andis ainult. Kinkis mulle nii palju, kuna temalt olin warastanud kõik — kõik, rohkem kui elu."

Tobi ei ilustanud midagi, jutustas

kõik, mida ta Mina kallal korda oli saatnud. Ja ta oli teda isegi teinud haigeks, kuid nüüd on tal õnnestunud jälle teda parandada. Enam pole Isaac Blaul temast üle võimu, nüüd on tal endal jõudu küllalt ning usku oma tulewikku.

„Milliseena kujutate omale enda tulewiku?"

„Lihtsalt wana elu," wastas Toby, „ning algan uut."

„Teie teisil on teie nimel teinud palju wõlga," ütles Pinkton.

„Need maksan kõik."

„Mis, teie tahate kõik tasuda?"

„Ja."

„See polnud õieti tema kawatsus wõlga teie hoolde jätta," tähendas Pinkton. „Ta oli ise suur aumees. Warastas ainult pennisid. Teie pole sugugi kohustatud tasuma inimestele tahtjusid, kes ise warastasid."

„Pole ma ritas küll?" küsis Toby.

„Olete wäga suuremeelne," wastas Pinkton. „Wastastaewanduses tulewad teile maksma kaunis tuhanda nimma."

„Wõib olla polegi nad nii waesed, nagu näiwad."

„Siis peate teil küll palju õnne olema, sir."

„Igatahes," seletas Toby, „astun ma kõigi eest wälja, mida teine minu nime all korda saatnud. See on wähe tasu minu poolt tehtud halwa eest."

„Ja too mees jääb karistamata. Teda peate wähemalt otsima."

„Teie ei teia teda nii kui nii."

„Et ma kord nii haledasti sisse kukkusin, ei tarwitse teie minust nii halba mõtelda," ütles Pinkton ja punastas.

„Arwan siiski, et teie waew asjata oleks."

„Kes teab?"

„Ja kui teie teda ka püüaksite, mida teeksite temaga? Peab tema karistuse saama asja tegude eest, mida korda saatis minu nõusolekul? Sarnasel juhtumusel langen ka mina karistuse alla.

„Hm," ümises Pinkton.

Toby raputas pead. „Ei, see oleks tänamatus minu poolt. Tänamatus mitte temale, waid saatusele, kes töi teda minu teele. Tema oli mina, ja nüüd tahan mina tema olla."

„Ta oli omast kohast tõesti suurwaim," ütles Pinkton.

Toby wähendas õlademekõtusega kiikust. „Ainult mees, kes endast rohkem ei pidanud, kui ta oli — seaksuures aga mängija, kes uskus oma õnne."

„Ja, õnne oli tal rohkesti."

„Kuid ta ei kaotanud kunagi tasakaalu. Ei sattunud waimustusse. Olen kindel, et ta kunagi enam ei mängi!"

„Waid?"

„Temast saab weel tubli kodanik. Kaob kusagile wõõrsile, kus teda keegi ei tunne. Ajutab seal mõne tööstuse ning jõuab kaugele. Seltskonnas wõidab ta kingimata suure poolehoiu."

„Kes ta üldse oli?" küsis Pinkton.

„See oli tema saladus."

„Mida ta kellegile ei usaldanud?"

„Ühelegi inimesele. Nullina kartis ta tühjusest ehk, ja sinna ta ka nullina kadus... Seepärast on minu ettepanek tema olemasolule kriipsu alla tõmmata ja enda peale mõtelda. Kõige pealt peame nõu, kuidas siit saarelt lahkuda."

„Teie tahate siit ära."

„Ja," nõe utles Toby pead ning sirutas käsi, „nüüd olen ma ju jälle waba."

„On teil mingisugune sõidul?"

„Purjet, millega wana Edmond meid jälle laia ilma tagasi wiib, kust ma nii mitu kuud olen puudunud."

Pinkton surus tema kätt. „Palju õnne teile, sir. Arwan härra Isaac Blau üllatub wist wäga."

„See wilets loi," kähises Toby. „Ta arwab, et minust kauem elab ega aimagi, et ta minule juba annust_surnud on."

4. peatükk.

Kümme aastat hiljem.

Doktor Balthasar Ochs, Graubeni wangla direktor, istus omas büroos ja näris tuhasena alumist huult. Seda tegi ta alati, kui tal halb päew oli, ja halb päew oli tal ikka siis, kui wanglasse toodi mees, kellest ta kindlasti uskus, et ta teda aasta eest lasi parandatuna wälja.

Sarnane äpardus oli tal juba mitu korda olnud, ja juhtus ka täna. Kuid tõesõlew lugu oli eriti tähelepanuwäärt. Kahe aasta eest ei olnud sõnakuulelikumat, uskliksumat ega tublimat wangi, kui Karl Hauer, keda täna raske sissemurdmise eest miimeks aastaks wangi paigutati. Doktor Ochs oleks wõinud tol korral wanduda tema aususe peale. Ja ometi oli ta selles inimeses pettunud.

Doktor Balthasar Ochs oli juba wana ning hall, ega tunnud oma tööst enam rõõmu,

Oli see siis tõesti nii, et ikka kurjus pääseb võidule, kuna hüve igalpool jääb warjule? Doktor Ochs uskus seda peaaegu ja hakkas kahtlema oma heateos, millele ta andunud kogu oma elnaeg: heateos, mis seisis selles, et ta oma hoolde antud inimesi mitte ülsinda ei tahtnud karistada, waid ka parandada.

Nüüd oli doktor Balthasar Ochs wäsinud ja igatses loobuda ametist, mis talle nii wähe rõõmu teinud. Ta oli juba wana ja kui ta nüüd pensioni peale läheks, jatkuks selleşt talle parajasti wiisakaks ning mõnusaks elamiseks. Rikkusi polnud ta oma korjata suutnud ja see oleks talle ka wähe südamewalu teinud, kui ta poleks näinud, kuidas need inimesed külluses elawad, kellel ideaalsus täiesti ülsluine. See näris teda. Kuid ta pidi sellele alluma, sest muuta polnud kahjuks midagi.

Nõnda näris siis doktor Balthasar Ochs oma alumist huult ja oli tusane. Oli parajasti lõunaaeg. Ta tahtis üles tõusta, et lahkuda büroost, kui sisse astus teener ja teatas ühe wõõra tulekut, kelle nimekaarti ta käes hoidis.

Doktor Ochs luges seda ja mõtles: „Felix Kõlwel? Mulle näib, nagu . . ."

Kõwasti küsis ta teenrilt: „Kuidas näeb see härra wälja?"

„Wäga peenike mees," wastas küsitaw ja hindas sealjuures wõõra wäärtust jootrahaga, mille see temale annub.

„Lasen paluda," otsustas lõppuks doktor Ochs.

Järgmisel silmapilgul astus sisse härra, kes tõesti igatpidi soliid ning austamiswäärt. See härra oli keskmistes aastates, tugew, terwe, elegantse wälimusega ning suursuguste näojoontega, kelle aususe eest igaüks oleks wõinud kaalule panna oma pea.

Doktor Ochs tundis tema wastu esimesel puhul sümpaatiat ja pakkus naeratades istet.

„Ma ei saanud teisiti, härra doktor, kui teid enam kui kümneaastase kodumaalt äraoleku järele jälle üles otsida."

„See on wäga kena," wastas doktor Ochs, pisut kohmetuna, „kuid peate juba wabandama — ma ei tea tõesti esimesel silmapilgul, kellega minul au on —"

„Felix Kõlwel," esiteles wõõras weel südamlikult naeratades.

„See nimi — on tõepoolest —"

„Kas teie mind siis ei mäleta enam, härra direktor?"

Seal läbistas doktor Ochsi äkiline ehmatus. Ja, tõesti, see oli too mees, kelle ta kümne aasta eest —

„Teie?" ei suutnud ta tagasi hoida imestust.

„Ja, mina," wastas wõõras, ning ta südamlik naeratus muutus kergeks pilkeks.

Doktor Ochs pidi end loguma, enne kui suutis midagi wastata. Üllatus oli liig suur.

„Teie näete," jatkas endine wahialune Felix Kõlwel, „et teie ennustus täide on läinud. Teie wandusite tol koral, kui ära läksin, et meie ülsteist jälle siin näeme. Mäletate weel? Noh, waadake, nüüd olen ma jälle siin."

„Egas ometi —" kogeles doktor Ochs.

„— wangina? Olge muretu. Tahtsin teid waid korraks külastada. Et küsida, kuidas teil läheb."

„Tänan," wastas doktor Ochs, „olen rahul."

Ta ütles seda sarnasel toonil, mis sugugi ei wastanud sõnade sisule. Elegantset meest silmitsedes kisas ta aralt juure: „Ja teil?"

„Mina ei wõi kurta," wastas Felix Kõlwel.

„Teie ei ole enam Saksamaal?"

„Ei. Olen juba kümme aastat Austraalias. Seal on mul suured farmid ja tööstuslised ettewõtted. Praegune waranduş ulatab mul üle kahekümne miljoni naelsterlingi."

Doktor Ochs oleks meeleldi hüpanud püsti. Nägi ta und? Tahtis see tedo narrida?"

„Kuidas?!"

„Ja," kordas Felix Kõlwel rahulikult.

„Teie naljatate?"

„Sugugi mitte."

Kakskümmend miljoni naela. Doktor Ochsil hakkas pea ringi käima. Kakskümmend miljoni naela! Ja seda ütles too mees sellaşe rahu ning iseteadwusega, et juukşed peaş püsti tõusewad.

„Kui ma ei eksi," ütles doktor Ochs, ja ta hääl wäriseş märksa, „siis ei olnud teil lahkudes rohkem —"

„— kui kuuskümmend wiis marka ja kolmkümmend kahekşa penni, üsna õige... Aga kas ma ei ütelnud teile juba siis, et mul paari päewa pärast paar tuhat mar-

ka on?... Sain soowitud summa juba esimesel ööl."

Doktor Ochs wõpatas. Ta waatas mehele weidi aega tardunult otsa, kui oleks see mõni tont. Wõi on ta waheft hullumeelne?

„Juba esimesel ööl?" kogeles doktor Ochs hingetult. „Aga ütelge mulle juuiala nimel, ku'das."

Felix Kölwel kummardas wiisakalt. „Selleft, kuidas" lubage minu waikida, härra doktor."

„Õnnetu!" hoigas doktor Ochs.

„Wabandage, et wastu waidlen, härra doktor," manitses Felix Kölwel, „kuid sel teel, mil ol'n omale ette wõtnud käia, oli mul ainult õnne. See oli, nagu mulle näib, palju kergem, kui too okkaline rada, millel tammudes teie hallis olete käinud.

„Olen seepäraft aga auga wanaks käinud," seletas doktor Ochs ning seadis paljuütlewalt ühe jala teisele.

„Ja mina?" ütles Felix Kölwel. „Arwate, et mina wähem austamisosaliseks olen saanud?"

Ta naeris.

„Waewalt oli möödunud kolm kuud, kus siit lahkusin, kui minu tuttwusringkonnas palju paruneid n'ng krahwe oli, kes pidasid end õnnelikuks, kui tohtisid käbi käia minuga."

„Wõimata!"

„Miks?... Ollakse ju alati see, mida endaft tehakse. Ja mina tahtsin olla peenike kawaler. Ühe aasta möödudes oli mul kümme korda rohkem, kui teie kolmekümne aasa teenistusaastа kestel olefsite suutnud kõrwale panna. Ja kõike seda sain ma wähema waewata, lihtsalt mängides.

„Ja ausalt?" küsis doktor Ochs kulme kortsutades.

„Igatahes osawusega," põikles Felix Kölwel wastusega kõrwale. „Seft osawust on waja igal algajal. Olin ju tol korral alles algaja. Suurim töö seisis mul alles ees."

„Olete wäga küünilise," tähendas doktor Ochs wahele.

„Ainult awameelne... Ku'd lubage, härra doktor, wõlgnen teile ühe sigareti. Kui lubate, tasun teile täna selle heateo tagasi, mida tegite mulle kümne aasta eeft.

Kindlusega, mis tagasipöiklemise otse wõimatuks teg', pakkus Felix Kölwel oma sigareti karbi, ja kahelümne miljoni naelsterlingi mõjul pistis wangla direktor ruttu sõrmed sisse.

„Ja," jatkas nüüd Felix Kölwel tugitooli nõjatudes, „weel seisis mul tol ajal ees suurim töö. Ja see õnnestus mul pea. Panin kaalule kõik, isegi oma isiku. Õnnestub ettewõte — olen korraga rikas mees, läheb nurja — olefsite mind warsti näinud oma hoolealusena.

„Mu jumal," pomises doktor Ochs.

„Rahustuge," segas Felix Kölwel wahele. „Minu ettewõte õnnestus. Sain ühe hoobiga mitu miljoni. Korraga awanes mulle hulk wõ'malusi. Eelistasin aga wäljaränduri elu ning asusin Austraaliasse."

Ja pikalt ning laialt jutustas ta, kuidas tal seal wiiendal ilmaosal läinud. Täidetud taskudega oli teda igalpool lahkelt wastu wõetud.

„Alles nüüd wõ'sin endale lubada lukusust, alustada uut elu, nagu soowitasite tol korral, kui mind wälja saatsite kuuekümne wiie marga ja kolmekümne kaheksa penniga... Tõesti, sarnase naerutäärt wäikse summaga alustada uut elu, oleks otse wõimata olnud."

Aasta jooksul oli Felix Kölwelil hästi sisseseatud farm, suur karjakaswatus, ta asutas eksporttapamaja ja laubitses nisuga. Et kõik ettewõtte kindlale kapitalile tugenesid, läks kõik hästi ning tõi kakskümmend kuni kolmkümmend protsenti kasu. Wiie aasta pärast oli ta ümbruskonnas üks rikkamaist meestest.

„Nõnda olen ma," lõpetas Felix Kölwel, „tõusnud, olen püsti rikka iluse naise mees ning mitme kena lapse isa — ja kui soowiksin, wõiksin ka uue kodumaa poliitilises elus mängida tähtsat osa... Nõnda, härra doktor, olen jõudnud kümne aastaga eesmärgile. Enam pole mul puudu millegistki."

Ta wiskas sigareti kõrwale, tõusis püsti ja andis doktor Ochsile märku, et jutuajamine, mida ta palunud, lõppenud.

Ka doktor Ochs tõusis püsti, ja köhatas weidi kohmetuna. „Kas sellepäraft tulitegi siia, et mulle seda kõike ütelda?"

„Tulin teid õieti külastama suures tänutundes," naeratas Felix Kölwel.

„Kuidas?"

„Ja," noogutas Felix Kölwel pead, „et mul igalpool nii suur edu oli, wõlgnen osalt ka teile tänu."

„Mulle?"

Mere wangid

HERMANN WAGNERI juhtumusromaan 28

„Ja, karmile korrale, milles minu hoidsite, paastupäewadele, mida määrasite mulle karistuseks, ja igasugustele wäikestele pitsitustele, kui olin abitu, härra direktor. . . See kõik kõwendas minu 'ahet wastuhakkamiseks ja ma töotasin endale tol korral, mitte iialgi, enam alla ande ja teile ühel päewal näidata, et ma siiski tugewam olen.. See päew, härra direktor, on käes. Ma usun, teie olete nõus, minuga wahetama."

„Jialgi!" hüüdis doktor Ochs waimustatult.

„Noh," naeratas Felix Kõlwel pilkawalt, „see ei teela siiski awaldamast oma 'änu teile."

Nende sõnadega pani ta lauale pitseeritud ümbriku, kummardus ja lahkus sõnalausumata büroost.

Üksi jäänud, haaras doktor Ochs peast kinni. Oli ta näinud und? Ei, siin lebas weel pitseeritud ümbrik. Ruttu wõttis ta selle ning awas.

Seest oli raha. Wiis tuhandedollarlist paberraha. Ning nimekaart järgmiste sõnadega:

„Wäikseks meeleheaks doktor Balthasar Ochsile, suurimale idealistile"

„Kurat!" kähises doktor Ochs ja häigas käega üle higise otsa. Talle näis, kui oleks ta saanud alakäemaksu. Kuid kedagi polnud seal, üksi inimene ei näinud raha.

Pidi ta selle wastu wõtma? Wõi tulle wisklama?

Ta mõtles, et ta wäga waene ja warsti pensioni peale tahab minna — kuna tollel kakskümmend miljoni naela. . .

Hm, see asi määris kainet kaalutlemist. Ja kainelt kaaluda, seda ta tahtis.

Ta haaras raha ning pistis selle ruttu tasku, kõhatas kohmetuna, wõttis kübara ning kepi ja lahkus büroost.

Lõpp.

Anatol, patuoinas.

Guy de Teramond.

Proua Rondubu oli äärmiselt ärritatud olekus.

Pean tõstma kaebtust daamide wastu: on see wõimalik, et suures kaubamajas midagi asjata otsitakse?...

Kuid madame Rondubu nõudis tõesti sarnases kaubamajas riiet, milleşt tema tuttawa tuttaw ühel kooswiibimisel oli kuulnud kõnelewat üht oma tuttawaist.

Riide nimetust polnud ta kuulnud; siin oli aga tegemist übe willase mustris rõiwaga siidi koega, mis oli läbipõimitud peenikeste puuwilla niidikestega.

On see wõimalik, et säärast asja raske leida on?

Siiski: müüjanna ei suutnud rahuldada daami soowi. On ilmas uskmatuid asju!

Proua Rondubu 'aatis põlastawalt tagasi pigandini, jakonetti ning wigogue'd.

„Ei!... Ei!... See pole õige!"

Wõimata ühele noorele prouale selgeks teha, milleşt ta ise aru ei saa!

Juba paar minutit oli osakonna juhataja jälginud wäikest stseeni, ja kui ostja hääl kõwenes, lähenes ta.

„Teie soowite, madame?" küsis ta.

Proua wastas ärritatuna:

„Ma ei mäleta selle riide nime, kuid ei mõista, kuidas teil seda olla ei wõi!"

„Tõesti arujaamata madame!" oli osakonna juhataja ühel arwamisel. „Tahaks isegi öelda: wõimatu! Aga ma arwan teadwat, mida soowite; saime läinud esmaspäewal selleşt riidest wiis tükki. Kuid nõudmine oli nii suur, et kõik müüdud or. Milleşt ma ainult aru ei saa, on see, et uut asemele pole toodud. Tahan selles asjas kohe järele päride!"

„Preili, kas teie ei kutsuks härra Anatoli!"

Proua Rondubu nägu tõmbus tõsiseks. Põhjalikult wõttes polnud tal õieti wajagi seda riiet, et seda aga ei olnud. nõudis ta seda nii energiliselt.

Nüüd aga, kus teda ootas soowi täitmine, ei teadnud ta isegi, kas ta just seda riiet ihaldaski.

Aga seal oli müüjanna juba tagasi. Temale järgnes wäike, blond, haiglane, allaripnewate õlgadega, segaselt ringi waa-